

31a

20 ОКТОМВРИ

11a

КРАТОВО

23

2

80

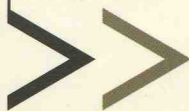
1

147

10

МЦМС

МАКЕДОНСКИ ЦЕНТАР ЗА
МЕЃУНАРОДНА СОРАБОТКА

1993-2003

10
ГОДИНИ

36

44

26

61a

СТРУМИЦА

10

РИСТО
РЕНСКИ

51

49

3a

ГОСТИВАР

МАКЕДОНСКИ ЦЕНТАР ЗА
МЕЃУНАРОДНА СОРАБОТКА

1993-2003

Издавач

Македонски центар за македонска соработка

**Извршен директор на МЦМС
и Главен и одговорен уредник**
Сашо Клековски

Уредници

Грамос Шабани, хронологија
Александар Кржаловски, статистика

За монографијата придонесеа

Адис Рахиќ
Димче Митрески
Александар Стамболиев
Тетјана Лазаревска
Сунчица Саздовска
Александар Јовановски
Маријана Иванова

Дизајн и подготовка

ЗИП ЗАП, Скопје
Посебна благодарност
до Станислава Шаровиќ

Лектор и коректор

Даниел Медароски

Печати

Европа 92, Кочани

Тираж

2,000

Адреса на издавачот:
Македонски центар за меѓународна
соработка
ул. "Никола Парачунов" бб, п. фах 55
1060 Скопје
Република Македонија
e-mail: mcms@mcms.org.mk
www.mcms.org.mk

CIP - Каталогизација во публикација
Народна и универзитетска библиотека „Св. Климент Охридски“, Скопје

304.5:061.2(497.7)“1993/2003”

МАКЕДОНСКИ центар за меѓународна соработка : 1993 - 2003 /
[главен и одговорен уредник Сашо Клековски, уредници Александар
Кржаловски, Грамос Шабани]. - Скопје : Македонски центар за меѓународна
соработка, 2003. - 100 стр. : слики во бои; 21 см

ISBN 9989-102-07-4

1. Клековски, Сашо

а) Македонски центар за меѓународна соработка - 1993-2003

СОДРЖИНА

ИЗЈАВА ЗА МИСИЈАТА

ВОВЕД

БЛАГОДАРНОСТ

1. МЦМС 1993-2003, ХРОНОЛОГИЈА НА НАСТАНИ	9
1993 Воспоставување	11
1994 Формулирање на целите	14
1995 Фокус на рехабилитацијата и на развојот	16
1996 Интеграција на етничко ниво, економски развој	18
1997 Развој на локалните заедници	21
1998 Градење на свеста и на одржливиот развој	23
1999 Прибежиште Македонија	25
2000 Година на стабилизација	31
2001 Македонија се соочи со воен судир	34
2002 Година на влошена економска состојба	40
2003 10 години МЦМС	44
2. МЦМС НИЗ БРОЈКИ	49
Проектна статистика	51
Статистика за поединечни сектори	55
Финансиска статистика	58
3. ОРГАНИЗАЦИЈА И РАЗВОЈ	61
Органи на МЦМС	63
Извршна канцеларија	68
Конзорциум	74
4. РЕКОА И НАПИШАА ЗА НАС	77
МЦМС - организација што учи	79
Партнерите и соработниците за нас	81
МЦМС во медиумите	93
Благодарници	95

ИЗЈАВА ЗА МИСИЈАТА

Македонскиот центар за меѓународна соработка (МЦМС) е организација на граѓанското општество што работи во областа на одржливиот развој, градење на свеста и на социјално-хуманитарната (основна) помош.

Целта на МЦМС е поттикнување, поддршка и развој на локални, национални и меѓународни иницијативи за унапредување на одржливиот развој на човечките ресурси во Македонија и надвор од неа.

МЦМС за активностите обезбедува средства од повеќе агенции на Светскиот совет на црквите и од владини и меѓународни организации.

ЦЕЛИ, СЕКТОРИ И МЕТОДИ

Стратешки цели на МЦМС се:

- ▶ промоција на мирот;
- ▶ понатамошен развој на граѓанското општество;
- ▶ помош на групи што имаат потреба за неа.

МЦМС е активен во следниве сектори:

- ▶ водоснабдување и санитација;
- ▶ здравство и образование;
- ▶ рурален развој;
- ▶ вработување и генерирање приходи;
- ▶ граѓанско општество и демократизација;
- ▶ итна помош.

МЦМС активностите ги остварува преку:

- ▶ финансиска поддршка на проекти;
- ▶ обука и совети;
- ▶ информации;
- ▶ застапување и лобирање;
- ▶ раководење.

МЦМС е запишан во Регистарот на општествени организации и здруженија на граѓани во Министерство за внатрешни работи, ГУВР Скопје, под реден број 1668 со решение број 10-7190/1 од 09.09.1994 како општествена организација со социјално-хуманитарни цели, со матичен број 4878256.

МЦМС е презапишан во Регистарот на здруженијата на граѓани и фондации во Основниот суд - Скопје 1, под регистарски број 492, со решение бр. 434/99 од 06.10.1999 година. Матичен број 4878256. Единствен даночен број 4030994180119.

ПОРАКА ОД ПРЕТСЕДАВАЧОТ

Пред повеќе од една деценија, група активисти од тогашниот Одбор за мировни и граѓански иницијативи, во мај 1993 година заедно со Холандската меѓуцрковна помош ја инициравме идејата за основање невладина организација. Следуваа многу средби и десетици прашања и дилеми. Следуваа различни одговори и дискусии, за повеќето од нас нови и непознати, крупни, полни со предизвици, со неизвесност и со малку скепса. И покрај тоа, постигнавме согласност дека на Македонија ѝ е потребна организација фокусирана на развој и дека сме спремни да се вложиме во тоа.

На 14 декември 1993 година се одржа основачкото собрание на Македонскиот центар за меѓународна соработка, денес познатиот МЦМС. Операционализацијата на МЦМС течеше со поддршка од Холандската меѓуцрковна помош. Една година подоцна кон поддршката се приклучија повеќе организации, во Конзорциумот за Македонија.

Понатаму следуваа голем број настани, понекогаш и бурни. Оваа монографија е обид да се овековечат дел од тие настани. Секое набројување носи опасност од испуштање на исто толку важни настани. Дел од нив се првите големи развојни проекти во 1994 и 1995 година. Во 1996 и 1997 година се интензивираа активностите за градење на капацитетот на граѓанскиот сектор. МЦМС во 1998 година ја основа Македонската развојна фондација за претпријатија – МРФП, која оваа година има мал јубилеј, пет години од основањето. Во 1998 година на МЦМС му беше доделена Наградата за демократија и граѓанско општество на САД/ЕУ за посебен придонес во развојот на граѓанското општество и демократијата. Во 1999 година МЦМС едноставно не можеше да остане рамнодушен на човечката трагедија за време на косовската криза, ги запре своите активности и целосно се посвети на одговорот на кризата. МЦМС во јуни 1999 година се одлучи да работи, а не само да зборува за добрососедството и регионалната соработка, правејќи го првиот чекор надвор од Македонија, во Косово. Во 2000 година продолжи фокусот на постконфликтната рехабилитација. Во 2001 година Македонија се соочи со сопствена воена криза. МЦМС ја зачува сопствената кохезија и навремено одговори на потребите. Во 2001 година со уште големи траги од воените судири МЦМС го иницираше НВО Саемот – Форум на граѓанското општество во Македонија. Во 2002 и 2003 година МЦМС беше посебно посветен на јакнење на капацитетите на граѓанскиот сектор и на локалните заедници, за градење на меѓусебното разбирање, на првите чекори за соработка во Балканот.

Денес, по десет години, МЦМС оствари над педесет програми со над илјада проекти во вредност од околу 2,2 милијарди денари или околу 36 милиони евра. Кон тоа можат да се додадат и резултатите на МРФП во вредност од околу 5,5 милиони евра.

МЦМС достигна да биде една од водечките граѓански организации во Македонија и Источна Европа. Многумина придонесоа кон тој успех.

Во минативе десет години МЦМС постојано ја прилагодуваше својата работа кон потребите на општеството во Македонија, кон потребите на исклучените и маргинализираните рурални подрачја, жени, малцинства и други, нудејќи иновативни и алтернативни решенија.

Печатот што го остави МЦМС во граѓанското општество во Македонија, во првите десет години од неговото постоење, е длабоко врежан во свеста на граѓаните од нашата држава и претставува гаранција дека тој долго ќе работи и ќе живее заедно со растежот на Македонија и на граѓанскиот сектор во Македонија.

Мирко Спироски

Претседавач на Управниот одбор на МЦМС

ПОРАКА ОД ИЗВРШНИОТ ДИРЕКТОР

МЦМС одбележува десет години. Тоа е можност не само за одбележување на постигнатите резултати, туку и за оценка на минатото, реафирмација на вредностите и градење визија за иднината.

Резултатите постигнати во десетте години секако означуваат успех. Успех кој е веќе потврден со бројните признанија. МЦМС е пример во Македонија и Источна Европа. Приказната за основањето и развојот на МЦМС е инспиративна и импресионарачка.

За да се опише што стои позади успехот на МЦМС, можеби најдобро е да се употребат зборови од она што го кажале другите за МЦМС.

МЦМС е уникатна платформа за дијалог и соработка на различни интересни групи во Македонија, кои во МЦМС наоѓаат свој простор. Тоа МЦМС го прави единствен дури и во контекст на поделби. Заедничката работа носи прогрес, исклучувањето носи тензии. Во МЦМС има добра волја за справување со извонредно тешки ситуации. Таа добра волја е заснована на индивидуални човечки квалитети како посветеност, искрен идеализам, другарство. МЦМС е доказ дека човековата добра волја и напорна работа се исплатуваат.

МЦМС е домашна автономна организација чии клучни одлики се вклучување и кохезија; лидерство со визија; посветеност; организација што учи; соработка и партнерства; транспарентност.

МЦМС ќе продолжи да ги надградува тие клучни одлики.

Само така МЦМС може конзистентно и успешно да им служи на оние кои имаат потреба. Само така МЦМС може да развива визија која ги надминува границите на Македонија.

МЦМС ќе остане доследен и посветен на промени во македонското општество. Промени кои ќе значат социоекономски развој и културен просперитет, развој на плурална и партиципативна демократија и на општествена кохезија, интеграција и хармонија. Промени кои ќе ја оспособат Македонија за влегување во светот на меѓузависности и во евроатлантските интеграции.

МЦМС ќе продолжи да ги поттикнува промените со зголемување на капацитетот на граѓанскиот сектор и способноста на македонското општество за развој на визија и справување со проблемите.

Визијата на МЦМС е заснована на вредности. Вредности кои не се нови и се универзални. Пред неколку години ги изразивме нашите вредности преку пораката “Цело е кога има сè”. Сега сакаме да го надоградиме тоа преку пораката “Јас живеам овде”. Јас живеам овде... со мојот дом. Јас живеам овде... со генерации. Јас живеам овде... со моето семејство, блиски и пријатели. Јас живеам овде... со мојот сон. Јас живеам овде... со мојата иднина. Јас живеам овде... со сите вас.

Со добра волја и напорна работа на сите нас, ќе успееме, овде во Македонија.

Сашо Клековски

Извршен директор

БЛАГОДАРНОСТ И ПРИЗНАНИЈА

Во пресрет на десетгодишнината, Македонскиот центар за меѓународна соработка сака да им искаже благодарност и признание, и тоа на:

- ▶ граѓаните, знајните и незнајните јунаци за граѓанскиот активизам, иницијативност и претприемништво во граѓанските организации и во локалните заедници;
- ▶ домашните граѓански организации кои ни даваа пример и поттик, посебно на СОЖМ, Месечина, Полио плус, Меѓаши, САЖМ, ЕСЕ, Даја, СЗПМ, ДЕМ и многу други;
- ▶ градоначалници и општинските структури, посебно на Карбинци, Сарај, Долнени, Јегуновце и други;
- ▶ Претседателот на државата, на Собранието и на пратениците, на Владата, на политичарите и јавните службеници од министерставата, посебно од Министерството за труд и социјална политика, Министерството за правда, Министерството за финансии, Министерството за економија и други државни установи;
- ▶ новинарите и медиумите кои не поддржува не само нас, туку и граѓанското општество, но и на оние кои не критикуваат и со тоа ни помагаат да се подобруваме;
- ▶ свештениците и оците, црквите и верските организации и нивните хуманитарни организации, посебно на Ел хилал, Милосрдие, Ѓаконија, Мис Стон центар, посветени на мирот и социјалната и ѓаконската работа во служба на заедниците;
- ▶ домашните стручњаци, специјалистите и ревизорите за вклучување на нивното знаење;
- ▶ партнерите од Конзорциумот за Македонија, на агенциите вклучени во Конзорциумот, посебно на DIA, ICCO, DCA, EED, DW, ACT International, CAID NCA, HEKS, како и на Жак Вилемсе, Херт Јан ван Апелдорн, Карел Рихтерс, Јорген Томсен, на другите поддржувачи како Кралската амбасада на Холандија и Мајкл Стибе од МНР на Холандија кои нé поддржуваа и ни помогнаа да ја разбереме разликата меѓу донатор/корисник и партнерство;
- ▶ земјите, народите и владите, посебно на Холандија, на Германија, на Данска, на Норвешка и на други европски нации и на Европската Унија, за покажаната солидарност со Македонија;
- ▶ активистите и организациите од нашите соседи и од Балканот, Европа и светот;
- ▶ консултантите, обучувачите и оценувачите од МДФ, Интрак, ФАКТ, Хелен Дорбашир, Мокоро и други кои ни помагаа во осознавањето, сопствениот развој и учење;
- ▶ трговските друштва и добавувачите кои нé следеа во сите предизвици;
- ▶ основачите на МЦМС, минатите и сегашните членови на управните структури, кои застапуваат различни интересни групи за создавањето платформа за дијалог и соработка;
- ▶ колегите од МЦМС, кои ја внесоа својата талентираност, професионалност, посветеност, идеализам и другарство;
- ▶ нивните и нашите семејства и ближните кои ни ја даваат силата и поддршката.

Без сите нив, без добрата волја и односи, немаше да бидат можни визијата и резултатите.

Македонски центар
за меѓународна соработка

1

МЦМС 1993-2003
ХРОНОЛОГИЈА НА НАСТАНИ

Македонскиот центар за меѓународна соработка се воспостави со заеднички напор на локланите иницијативи и Холандската меѓуцрковна помош.

Локалната иницијатива поттекнуваше од Одборот за мировни и граѓански иницијативи. Седумчен комитет ги започна разговорите со Холандската меѓуцрковна помош (ХМП/ДИА) во пролетта 1993 година. Следуваа повеќе разговори, средби за дефинирање на основните елементи на новата организација. Подготовките се забрзаа во есента 1993 година. На 14 декември 1993 година се одржа основачкото собрание на Македонскиот центар за меѓународна соработка. Следната една година Извршниот одбор и стручната служба ќе работат на операционализација на МЦМС. Во тоа поддршка даваше канцеларијата на ХМП во Скопје. Канцеларијата всушност беше еден човек Херт Јан ван Апелдорн. Канцеларијата на ХМП работеше во периодот септември 1993 – ноември 1994 година.

Основите на МЦМС беа уредени со Статутот: МЦМС е граѓанска и непрофитна општествена организација во Република Македонија која работи во полето на хуманитарна помош, рехабилитација и развојот...; назив на организацијата - Хуманитарна асоцијација „Македонски центар за меѓународна соработка“...; цели - да работи на развојот на хуманите и материјалните ресурси во Република Македонија...; задачи - да гради долготрајни односи на соработка со организациите што имаат слични цели, во земјата и во странство; да изгради сопствена структура; да ја информира македонската и меѓународната јавност за развојот и развојните потреби во Македонија и за сопствената работа и работата на организациите со кои соработува...; членство – индивидуално, колективно, почесно...; органи – Собрание, Извршен одбор, Претседател, Надзорен одбор, Стручна служба...; јавност во работата и информирање... Официјално, МЦМС беше регистрирана во септември 1994 г. Сето ова немаше да биде возможно без Херт Јан ван Апелдорн, претставник на ХМП во Македонија. МЦМС растеше и јакнеше благодарјќи на поддршката на ХМП и на знаењето, вештината и благодарноста што ѝ ги пренесе тој.

Активностите на МЦМС започнаа со четири основни програми и со повеќе поддржувачки програми – Рурална програма; Програма за промоција на можностите за вработување; Програма за достоинство на хендикепираните и маргинализираните; Програма за јакнење на цивилното општество. Акцентот на програмите беше да се помогнат луѓето во сопствената креативност и продуктивност и да се поддржат во самопомошта.

МЦМС својата соработка со агенциите донатори ја прошири и внатре и надвор од ССЦ. Тоа во септември 1994 г. во Скопје вроди со „Консултации за Македонија“, при што пред агенциите на ССЦ е презентирана Македонија, работата на МЦМС и на повеќе НВО. Успешната работа на МЦМС даде основа за формирање „Конзорциум за Македонија“, договор за соработка на МЦМС со агенциите на ССЦ.

Целите на МЦМС беа поставени. Тие беа тројни:

- ▶ Промоција на мирот;
- ▶ Организирање на граѓанското општество;
- ▶ Помош на оние кои имаат потреба.

Проектите беа базирани на повеќе принципи:

- ▶ идентификација на проекти од организација блиска до одредените корисници;
- ▶ максимална употреба на продукти и услуги произведени во Република Македонија;
- ▶ максимална флексибилност во помошта на корисниците, помош којашто одговара на нивните потреби; и
- ▶ приоритет на проекти кои содржат и елементи на самопомош или ургентна помош и кои бараат скромно учество во средства.

ССЦ

ДИЈАКОНИЈА И СОЛИ- ДАРНОСТ

Централен фокус на програмата е јакнење на капацитетите на локалните партнери за да можат да спроведуваат програми како одговор на потребите на луѓето и за развој на нивните заедници.

Преку работата со Акција на црквите заедно – АЦТ (Action by Churches Together – АСТ), се прави обид да се обезбеди интегриран одговор на хуманитарни катастрофи и да се овозможи развој и служба за раселени лица. Овој вид интегриран одговор сè повеќе вклучува застапување пред меѓународните институции, како и поддршка на локалните партнери во нивната дијакониска и развојна работа.

Во 1998 година МЦМС ги утврди Долгорочните програмски определби. Со овој документ понатаму се развиваат и надополнуваат целта и задачите на МЦМС. МЦМС ја дефинира сопствената генерална цел како: “МЦМС се концентрира на поддршка и развој на локални и национални иницијативи за унапредување на одржливиот развој на хуманите ресурси во Македонија”. Ова цел има неколку димензии: фокус на луѓето (со елементи како зајакнување и партиципација); одржливоста; економскиот развој; и потребата од меѓународна средина. Некои од среднорочните и долгорочните модалитети се: економски развој (самовработувањето; ревитализација и подобрувањето на селскиот живот во Македонија); граѓанско општество (јакнење на невладините организации и на најниското ниво на власт - локалната самоуправа); интеграција и тоа внатрешна (најдобра опција за сите граѓани е да живеат заедно во една држава, Република Македонија) и европски интеграции.

Согласно со долгорочните програмски определби, МЦМС го измени Статутот на 25 декември 1998 година. Според овој статут, името на организацијата е Македонски центар за меѓународна соработка (МЦМС), а таа е непрофитна и граѓанска организација која работи во подрачјето на одржлив развој, градење на свеста и социјално-хуманитарна (основна) помош.

ОСНОВАЧИ НА МЦМС

Одборот за мировни и граѓански иницијативи беше неформална коалиција на повеќе невладини организации во Македонија воспоставена во 1992 година како одговор на конфликтот и војната во поранешна Југославија. Одборот формира седумчлен Комитет за соработка со Холандската меѓуцрковна помош. Комитетот го сочинуваа Наташа Габер, Нано Ружин, Мирко Спироски, Иван Тулевски, Савка Тодоровска, Теута Чучкова-Крашница и Сашо Клековски. Комитетот е основач на МЦМС.

ССЦ, ХМП И КОНЗОРЦИУМ

ССЦ И МАКЕДОНИЈА

Но, до оваа иницијатива не дојде случајно. Распадот на некогашната СФРЈ предизвика братоубиствени војни, а Светскиот совет на црквите (ССЦ), преку неговото присуство на овие простори, се обидува да ги намали страдањата. Во таа година, во системот на ССЦ, за Македонија како водечка агенција беше одредена Холандската меѓуцрковна помош (ХМП). Целите беа подолгорочно присуство во државата за помош во сочувување на мирот и за развој на граѓанското општество, како и за помош на луѓето кои имаат потреба за тоа.

ШТО Е СВЕТСКИОТ СОВЕТ НА ЦРКВИТЕ?

Светскиот совет на црквите (ССЦ) е најширокото и најсвоопфатното тело. ССЦ е основан на екуменското движење во Амстердам на 23-ти август 1948 година. ССЦ претставува највидливиот израз на различните струења во екуменскиот живот во дваесеттиот век. Две од овие струења - Живот и работа (ЖИР) и Вера и поредок (ВИП) – се соединила на првото собрание. Третото струење – мисионерското движење, организирано во Меѓународниот мисионерски

совет (ММС), се приклучи кон ССЦ на третото генерално собрание, одржано во Њу Делхи во 1961 година. Четвртото струење - Светскиот совет за христијанско образование, се приклучи кон ССЦ во 1971 година.

Програмите на ССЦ се однесуваат на петте „историски“ теми на Советот: вера и поредок; мисија и екуменска формација; правда, мир и креација; меѓународни односи, мир и човекова безбедност; и, дијаконија и солидарност.

ССЦ обединува повеќе од 340 цркви, деноминации и црковни организации од преку 120 земји и територии од целиот свет, и претставува повеќе од 400 милиони христијани од најголемиот број православни цркви во светот, бројни деноминации кои произлегуваат од историските традиции на протестанската реформација (како: лутеранците, реформистите, англиканците, методистите и баптистите), како и многу обединети и независни цркви.

Генерален секретар на Светскиот совет на црквите во 2003 година е избран пречесен д-р Самуел Кобиа, од Кенија. Претходно на оваа функција беше пречесен Конрад Рајзер.

ХОЛАНДСКА МЕЃУЦРКОВНА ПОМОШ

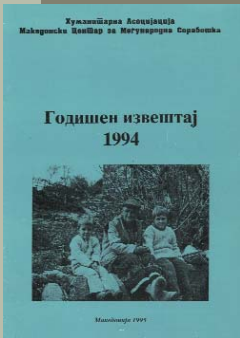
Холандската меѓуцрковна помош (ХМП) беше невладина агенција основана од 15 холандски цркви. Организацијата се базираше на екуменски принципи и беше дел од широката светска мрежа на такви организации. Како и многу црквени организации во други земји ХМП имаше тесни врски со Светскиот совет на црквите во Женева. ХМП е беше специјализирана агенција за помош во храна, помош на бегалците и итната помош. Помошта од ХМП им беше наменета на луѓето што остануваат да живеат на нивната земја. Повеќето од тие луѓе се жртви бидејќи се затечени во ситуација на структурна неразвиеност. ХМП соработуваше со локални организации. Повеќето од тие организации се основани од христијански цркви но, ХМП соработуваше и со бројни нецрквени организации. На 21 септември 1993 година ХМП отвори привремена канцеларија за врски во Скопје за да ја поедностави меѓународната комуникација и развојот на МЦМС. Со неа требаше да се олеснат потребните меѓународни контакти и внатрешните програми. Канцеларијата ја имаше оправданоста за своето постоење сè до операционализацијата на МЦМС. Канцеларијата е затворена во ноември 1994 година. ХМП ја прекина поддршката на МЦМС во 1996 година. Во октомври 2000 година ХМП се трансформираше во АЦТ Холандија.

КОНЗОРЦИУМ ЗА МАКЕДОНИЈА

Конзорциумот е група агенции од Западна Европа. Тие имаат за цел поддршка на МЦМС во идентификација, подготовка и развој на проекти и програми за ублажување на сиромаштијата, промоција на социјалната правда, креирање и поддршка на самовработувањето и развојот и придонес кон идниот развој на плуралистичкото и демократското цивилно општество, потоа поддршка на МЦМС и неговите агенции членки во понатамошниот развој на широка и плуралистичка НВО заедница во Македонија.

Во јануари 1995 година МЦМС потпиша договор агенциите на Светскиот совет на црквите со што беше основан Конзорциумот за Македонија. Првиот претседавач на Конзорциумот беше ХМП, а првиот претседател на Конзорциумот беше Жак Вилемсе.

1994

ФОРМУЛИРАЊЕ НА ЦЕЛИТЕ

Програмата за рурален развој беше насочена кон селата погодени од десетгодишната суша, во општините Прилеп, Велес, Свети Николе, Штип, Радовиш и Струмица, а подоцна и планинските села во западниот дел од земјата, во општините Гостивар, Дебар, Кичево и Македонски Брод. Многу семејства добија иницијална помош за закрепнување од последиците од сушата; се започнаа и се изградиле водоводи, три микроаккумуляции, се отворија работни места во текстилната фабрика во прилепското село Славеј.

НАМАЛЕНИ МАКИТЕ НА СЕЛОТО СЛАВЕЈ

Едно од селата кое беше погодено од суша беше и селото Славеј, општина Прилеп. Во с. Славеј живеат околу 450 жители. Мал дел од населението се занимава со земјоделие бидејќи немаат сопствено земјиште. Еден дел од нив или се вработени во земјоделскиот комбинат или во текстилната фабрика, што постои во селото.

„Вода си полниме од селската чешма. Иако помалку капе сепак некако се снаоѓаме. Некои од комшиите имаат и бунар во дворот“, ни кажа баба Марија.

„Мама ме праќа неколку пат на ден да полнам вода од чешмата. Кога сум на училиште, и помага сестра ми. Преку лето иако капе помалку не е тешко, но зиме во студ е поинаку“, ни кажа малиот Кирил.

„Во текот на 1994 година МЦМС растеше и јакнееше благодарјќи на големата поддршка од ХМП и знаењето, вештината и благодарноста што на МЦМС и го пренесе Херт Јан ван Апелдорн, претставник на ХМП во Македонија. МЦМС се калеше преку блиската работа со ХМП, преку првото „застанување на нозе“, проодувањето и осамостојувањето. Остварувајќи ја својата цел ХМП го затвори своето претставништво во Македонија, но остави локална организација, МЦМС која во целост може да ја превземе одговорноста за пред себе поставените цели.“

▼ Помош во зимски јакни за младите Роми

Освен што МЦМС помогна во изградбата на водоводот во селото Славеј, исто така се обезбедија и 17 индустриски машини за текстилната фабрика во селото, со што се обезбедија 14 вработувања на жените. МЦМС и даде на фабриката заем, кои ги исплати во текстилни добра, односно во зимски јакни за Ромите. Хуманитарната помош беше дистрибуирана преку Хомос, Месечина и Даја.

▲ Старата чешма во с.Славеј

Преку програмата Промоција на вработувањето беше поддржано обезбедување се нови работни места, пред сè за ранливите групи – лицата со посебни потреби, самохрани мајки и други. Се отворија 130 работни места. Преку програмата Достоинство на хендикепираните и маргинализираните, се спроведоа проекти чија целна група беа Ромите и лицата со посебни потреби. Беа овозможени неколку иницијативи во институциите „Демир Капија“ (обновување на шивачката работилница), „Ранка Милановиќ“ (изработка на мебел),

„Свети Наум Охридски“ (обновување на леглата) и „Бања Банско“ (употреба на термалната вода како алтернативен извор на енергијата). За ромското население се спроведоа проекти за едукација и помош во облека за децата.

МЦМС во оваа година ја започна програмата за јакнење на цивилното општество, каде активностите ги концентрира во неколку области: хуманитарна работа (вклучувајќи ја хуманитарната работа на црквите), човекови права и интеретнички дијалог, екологија, здравствена едукација и права на жените. Отворени се три типа проекти: техничка помош на организациите, обука и поддршка на програми на НВО.

Поддржани беа активностите на неколку хуманитарни и женски здруженија (СОС-телефонот на Организацијата на жените на Скопје, основање на женската група за еманципација, солидарност и еднаквост – ЕСЕ, помош за Хомос, Даја и Месечина).

МЦМС особено внимание посвети на јакнењето на локалните иницијативи, како составен дел на граѓанско општество.

▲ Училиштен прибор за децата Роми

ВАУЧЕРИ ЗА ЗЕМЈОДЕЛЦИТЕ

Со проектот Рехабилитација на региони погодени од сушата, им се помогна на земјоделците од општини кои претрпеа најголеми штети од сушата и кои мораат да го регенерираат капиталот секоја година. Тие заради сушата и лошото производство во 1993 година не обезбедија доволно средства да учествуваат во земјоделското производство. Од погодените региони беа селектирани Свети Николе, Штип, Прилеп, Радовиш, Струмица и Велес, општини каде што доминираат едногодишни култури и каде што системите за иригација не постојат или не функционираат. Со проектот помогнати беа 2296 земјоделски домаќинства од 104 села на кои им се овозможи одржување на сопственото производство. На селектираните домаќинства им беа дадени купони кои можеа да ги употребат во продавниците на Хемзем, од каде што можеа да ги обезбедат потребните производи (семенски материјал, ѓубрива, заштитен материјал).

▲ Обука за шиене во специјалниот завод „Демир Капија“

ПОДОБРИ УСЛОВИ ЗА ПРЕСТОЈ И РАБОТА

Во специјалниот завод „Демир Капија“ се наоѓаат околу 510 штитеници, од кои 130 се со полесен ментален хендикеп. Со овој проект се обезбеди дневен психо-физички ангажман на штитениците со полесен ментален хендикеп преку окупациона терапија, односно обука за шивачки занает.

„Со ова доста им се помогна на штитениците, сега тие се одушевување чекаат да поработат на новите машини. Преку ден немаа што да работат. Шивачките работилници згаснаа уште во текот на 1991 година“, ни рече директорот на заводот Живко Ангелески.

1995

••ФОКУС НА РЕХАБИЛИТАЦИЈАТА И НА РАЗВОЈОТ

Во 1995 година фокусот на МЦМС беше ставен на рехабилитацијата и развојот, а во помала мера на хуманитарните проекти како дотогаш. Всушност, во овој период се профилира развојниот карактер на МЦМС.

Во оваа година најголемиот број проекти беа насочени кон развојот на селата. Беа спроведени програмата за Водоснабдување преку изградба и реконструкција на селски водоводи и програмата Селски иницијативи, која опфати проекти за санитација, водоснабдување, образование, генерирање приходи и комуникации во пет општини.

Изградба на канализација во с.Мал Папрадник, Дебар ▼

„Ние ја означивме 1995 година како година на почеток на консолидација и градење оддржлива програма. Тоа може да биде обезбедено само во заедница со оние кои не поддржуваат, оние кои работат со нас и оние на кои им носиме надеж, пријателство, разбирање.“

Во рамките на програмата Јакнење на Ромите се опфатени населби каде живеат вкупно 75% од ромското население во Македонија. Поддржани се проекти за подобрување на образованието на Ромите, а во општината Шуто Оризари во Скопје отворен е и центар за обука на Ромите.

Развојот секако не е можен без развој на граѓанското општество. Програмата Цивилно општество беше многу важна компонента на МЦМС и оваа година. Оваа година МЦМС работеше на поттикнувањето на хуманитарната агенција на Македонската православна црква. Во 1995 година Светиот синод на МПЦ донесе одлука да се основа црковната хуманитарна организација „Милосрдие“, а МЦМС помогна за нејзината операционализација.

Во овој период беше започната и една важна активност за застапување – со цел да се осовремени законската регулатива за работата на невладините организации, беше изработена студија за состојбата со законодавството во Македонија, споредена со законодавството на други држави. Таа беше основана да се отвори јавна дебата за предлог законот за здруженија на граѓани и фондации

МЦМС формира и Центар за поддршка на НВО. Беше изготвена четиригодишна програма за развој на цивилното општество, којашто ја поддржа Министерството за надворешни работи на Холандија.

ПЕЧУРКАРНИЦАТА ВО „РАНКА МИЛАНОВИЌ“ РАБОТИ СО ПОЛНА ПАРЕА

„Ранка Милановиќ“ е една од двете социјални установи во Македонија за згрижување, воспитување и образование на деца и младинци со воспитно запуштено однесување и деца без родителска грижа.

МЦМС ги согледа потребите на институцијата и ја поддржа иницијативата на персоналот на „Ранка Милановиќ“, со што беше спроведен проектот „Одгледување печурки“. Суштината на оваа иницијатива е да се генерираат приходи со што ќе се обезбедат пристojни услови за живот и ресоцијализација на младите, штитеници на домот.

Во работата на печурките на печуркарницата вклучени се сите. Голем дел од нив немале претходно искуство со печурки. На прашањето какви им се досегашните искуства Ѓурчин Весековски, наставник во „Ранка Милановиќ“, вели: „Како за почеток, добро е. Научивме многу работи, во почетокот знаевме многу малку“.

Гоце Петров од Кочани има 13 години. Во „Ранка Милановиќ“ е седум месеци. „Не ми е тешко тука“, вели тој, „интересно ми е во печукарството, ми се допаѓа да го работам тоа“. И Нијази Фетаи (13-годишно момче од Скопје) се согласува дека не е тешко. За него велат дека е вистински мајстор со печурките. Нијази скромно одговара: „научив многу од печуркарницата“.

Она што е поважно за институцијата од ваков вид е уделот на печуркарницата во ресоцијализацијата на младинците. А ефекти има. „Нијази, на пример,“ вели Димитар Курдовски, социјален работник во институцијата, „беше едно дете кое само чекаше слободен момент да направи белџа. За кратко време (по печуркарницата), кај него се роди таква љубов што уште рано наутро ги тераше учителите да одат во печуркарницата. Таа му ги одвлекува мислите, како и на другите штитеници овде, им создава работни навики“.

Џепарлакот го трошат секој на свој начин, зависно од потребите. Некои излегуваат во град, некои пак штедат. Парите ги добиваат еднаш неделно и планираат да имаат до следната исплата. Дел од нив веќе планираат што ќе работат кога ќе ја напуштат институцијата.

▲ Штитениците работат во печуркарницата во „Ранка Милановиќ“

1996

ИНТЕГРАЦИЈА НА ЕТНИЧКО НИВО, ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ

Оваа година МЦМС се пресели во нови простории, тогаш по овој повод програм директорот Сашо Клековски рече дека „ако 1993 беше година на основање, 1994 застанување на нозе, тогаш 1995 и 1996 се години на консолидација и градење на одржливи програми“.

Програмата за селските развојни иницијативи поддржа иницијативи во етнички мешани средини, како придонес за подобрување на меѓуетничките односи преку развојните иницијативи.

▶ На сликата одлево: Сашо Клековски, владиката Кирил (МПЦ), Насер Зибер (поранешен Министер за труд и социјална политика), хаџи Сулејман ефенди Реџеџи (председател на ИЗМ), Мирко Спироски, Зејнула ефенди Фазлиу и прота Драги Костадиновски (членови на Управениот одбор на МЦМС)

„Предизвиците со кои се соочивме во 1996 година не беа исти со оние со кои се соочувавме во 1993 година: Балканот се уште не е мирен, но е делумно стабилизирани, ембаргото и бојкотите се укинати; Македонија ја стабилизира својата надворешнополитичка положба. Но пред нас стојат предизвиците на (не)интеграција на различните етнички групи и продлабочената економска криза.“

УПРАВУВАЊЕ СО ПРОЕКТИ

МЦМС спроведе студија за потребите за обука која покажа, меѓу другото, дека постои потреба за организирање курсеви од областа на управување со проекти.

▼ Учесници на обука за управување со проекти

Курсевите за управување со проекти се спроведоа во периодот октомври-декември. Со нив беа опфатени 12 НВО и 24 нивни претставници. Учесниците беа поделени во две групи. Првата група ја сочинуваа хуманитарните организации, а втората женски организации.

Во струшкото село Калишта МЦМС ја поддржа и ја финансира Конференцијата на верските заедници на темата „Религиите и потрагата по мир“, со учество на повеќе од 40 претставници на различни верски заедници од Балканот, Европа и САД.

ЗДРАВСТВЕНА ЕДУКАЦИЈА

На иницијатива на Сојузот на албанската жена на Македонија, МЦМС го поддржа проектот „Здравствена едукација на руралната жена“. Тој се спроведе во 10 села од околината на Скопје и Тетово. Едукацијата опфати предавања и дистрибуција на информативни материјали на здравствени теми.

Предавањата беа доста посетени. Тоа го потврди и Флора Љатиџи, директно вклучена како предавач на овој проект. „Оние што биле присутни на предавањата секогаш се трудат да го пренесат предавањето на оние што не биле таму. Тоа најчесто го прават на телефон или при средбите што ги имаат во текот на наредните денови. Се случува дури и малите брошури што им ги даваме по предавањето да ги читаат на телефон“, вели Флора Љатиџи. Повеќето од посетителките сметаат дека предавањата се добри зашто е тоа единственото место каде што може да се научи нешто на таа тема.

ИЗЛЕЗЕ ПРВИОТ БРОЈ НА НВО БИЛТЕНОТ

„Билтенот, со својата концепција, содржини, динамика на излегување и тираж одговори на потребите од комуникација во сферата на невладиното организирање. Во услови кога градењето на цивилното општество беше во зачеток, обезбедувањето медиум за претставување на интересите на одделните граѓански иницијативи имаше повеќестрано значење“ (од издавачката, програмската и уредувачката политика на НВО Билтенот).

Во 2001 година НВО Билтенот израсна во „Граѓански свет“.

Во овој период МЦМС го издаде првиот Адресар на НВО во Македонија.

Изградба на резервоар во с.Едрениково ▶

ВОДАТА Е НАЈВАЖНА

„Водата е најважна“, вели Герасим Киров жител на Едрениково. „Тука имаше случаи и на разводи поради водата. Таа е потребна за сè. Еве, за да испере жена ми се расправа со мене и ми вика да донесам вода. Ако ја има неа, немаше да има расправи“, додаде тој.

Водоводниот систем кој беше свечено пуштен во с. Едрениково ќе ги подобри условите за живот и ќе го запре имиграцискиот процес, а ќе се создадат подобри услови да се вратат и веќе иселените семејства.

„Да тргнам од себе“, вели Бранко Јанев, од селото. „Моите два сина се иселија. Но, кога почна да се гради водоводот, едниот од нив почна да доаѓа да помага во изградбата. Тој ќе се врати да живее во селото, решил тука да живее, за што сега ќе има подобри услови“, продолжи Бранко.

А, до поставувањето на водоводниот систем во Едрениково, мештаните, во летниот период кога пресушува летната чешма, пешачеле до најблиската – на 5 км од селото.

На средбата со претседателот Кирил Глигоров одлево, Мирко Спироски, Карел Рихтерс, Јорген Томсен, Херт Јан ван Апелдорн ▼

ДЕЛЕГАЦИЈА НА МЦМС И ПРЕТСТАВНИЦИ НА КОНЗОРЦИУМОТ НА ПРИЕМ КАЈ ПРЕТСЕДАТЕЛОТ КИРО ГЛИГОРОВ

На 13 ноември 1996 година, во Скопје, делегација на Конзорциумот за Македонија, Карел Рихтерс, Херт Јан ван Апелдорн и Јорген Томсон, како и претставници на МЦМС Мирко Спироски, прет-

седател и Сашо Клековски, програм-директор, остварија средба со претседателот на Република Македонија, Киру Глигоров.

На средбата претседателот Глигоров меѓу другото истакна дека изградбата на граѓанското општество, во кое граѓаните ќе се самоорганизираат во невладини организации за остварување сопствени интереси и решавање на сопствените проблеми, е модел кој има поддршка во земјата. НВО можат да помогнат онаму каде Владата не може да постигне или нема доволно согледувања за проблемите.

Говорејќи за односот меѓу НВО и Владата, претседателот Глигоров истакна дека Владата и НВО не се конкуретни, туку треба да се дополнуваат во остварувањето на заедничките потреби на граѓаните.

ХОЛАНДСКАТА МЕЃУЦРКВЕНА ПОМОШ СЕ ПОВЛЕКУВА ОД МАКЕДОНИЈА

По четиригодишно присуство во Македонија, Холандската меѓуцрковна помош (ХМП) „ги затвора книгите за Македонија“

Во декември 1996 година пред одржувањето на втората редовна средба на Конзорциумот за Македонија, ХМП најави дека ги „затвора книгите за Македонија“.

Повлекувањето на ХМП од Македонија е причинето од карактерот на поддршката што ја дава ХМП, а тоа е ургентната помош. ХМП веќе не е потребна во Македонија, таа е попотребна во други подрачја.

ноември, 1996

ПИСМО ОД ЖАК ВИЛЕМСЕ, ПРВИОТ ПРЕТСЕДАВАЧ НА КОНЗОРЦИУМОТ ЗА МАКЕДОНИЈА

„...одлучувањето ми беше олеснето со фактот дека МЦМС се разви во стабилна организација со јасни програми, способно раководство и јасни цели. Сите овие карактеристики се толку отсутни во Источен Заир во моментот. Македонија, на која исто така ѝ се закануваше внатрешен и надворешен конфликт, се ослободи од тоа проклетство. Би сакал да им наздавам на луѓето во Македонија за тоа достигнување. МЦМС придонесе во овој процес и сите вклучени во работата на МЦМС треба да споделат дел од гордоста за постигнатото. Ова не е калвинистички приод, знам, но зошто одвреме-навреме да не си допуштиме малку утеха во скромниот придонес кон подобар свет? Ако треба да се соочам со крајната мизерија во Источен Заир и Бурунди, тогаш имам потреба од барем малку знак на надеж.“

ноември, 1996

РАЗВОЈ НА ЛОКАЛНИТЕ ЗАЕДНИЦИ

1997

Фокусот на активностите на МЦМС оваа година се насочи кон локалните заедници надвор од главниот град. Во услови со намалено присуство на странските донатори, МЦМС сепак успеа да одржи 70% од своите проектни активности. Невработеноста и затегнувањето на меѓуетничките односи беа најголемите закани со кои се соочи македонското општество во овој период, а за кои МЦМС се обиде преку своите програми да воспостави алтернативи и методи за решавање.

Холандскиот министер за развојна соработка, Јан Пронк, амбасадорот на Холандија во Македонија, Хендрик Хејнен, како и претставници на Министерството за надворешни работи на Холандија го посетија МЦМС при нивната посета на Македонија. За време на посетата на с. Рашче, каде МЦМС финансиски ја поддржа изградбата на водоводот, министерот Пронк се сретна и разговараше со локалните лидери. Во текот на средбата тој се интересираше за населението во селото, водоснабдувањето, вработувањето, социјалната егзистенција, образованието и положбата на жените.

Холандскиот Министер Јанк Пронк во разговор со локалните лидери во с.Рашче ▼

Во рамките на Програмата за граѓанско општество се одржуваа бројни обуки за граѓанските организации. Една од тие е и за институционален развој.

Целта на курсот за институционален развој беше да се оспособи персоналот на невладините организации во Македонија во овој домен, со што ќе се зголеми степенот на познавање на низа прашања поврзани со основните на институционалниот развој на НВО, техниките на стратешко планирање, стратешка анализа, анимација и зголемување на членството. Со двата курса беа опфатени по 15 учесници од НВО.

„МЦМС во изминатата година ја изведе планирачката фаза за наредниот среднорочен план 1998-2000 година и својата прва оценка (внатрешна и надворешна). Процесот на осознавање (оценката) на слабостите и предностите на МЦМС одзема време (и средства), но е една од најкорисните активности извршена во 1997 година. Таа помогна да се разберат одредени проблеми, причините за слабостите и како тие да се надминат, а истовремено да се зачуваат предностите.“

„Ова не ми е прв курс од ваков вид. Сум посетувала и курсеви кои ги спроведуваа странски невладини организации. Овој тим потполно може да се носи со сите странски тимови кои одржуваат семинари на оваа тема. За мене овој семинар можеби беше утврдување на градиовото, но и осознавање на многу нови работи“, ни изјави **Савка Тодоровска**, претседател на СОЖМ.

Херт Јан ван Апелдорн
во една од многуте
благородни мисии ▶

ПОЧИНА ХЕРТ ЈАН ВАН АПЕЛДОРН

Човекот кој несебично го пренесуваше знаењето

Во текот на 1994 година своите први чекори МЦМС ги правеше со непроценливата помош на еден голем човек – Холанѓанецот Херт Јан ван Апелдорн. Тој, како претставник на Холандската меѓуцрквена помош (ХМП), несебично го пренесуваше своето знаење, умевање, вештини и контакти на младиот тим кој го формира и профилира МЦМС. Ван Апелдорн го поддржа основањето на Македонскиот центар за меѓународна соработка. Даваше поддршка во формулирањето на целите и задачите и начелата на работата на МЦМС.

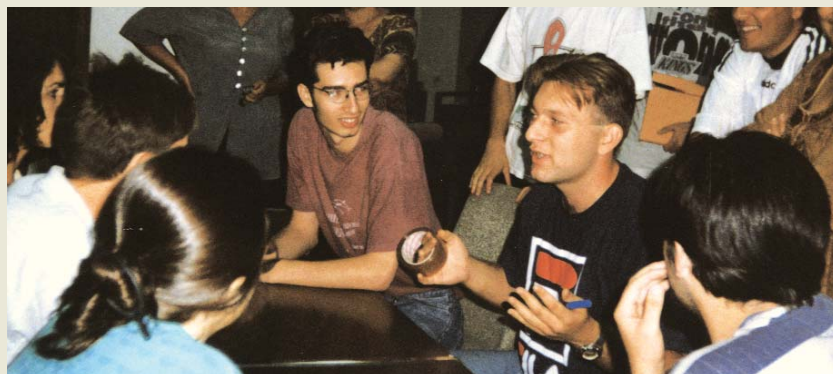
Херт Јан ван Апелдорн е роден на 3 април 1942 година во Холандија. Дипломира економија на Слободниот универзитет во Амстердам. Како универзитетски соработник, работи во Гана, Нигерија и Мексико. Повеќе од 20 години Херт Јан ван Апелдорн посветуваа помош и развој на земји од третиот свет и Источна Европа, од Никарагва до Македонија.

Почина на 28.08.1997 година во Амстердам.

Херт Јан ван Апелдорн беше полн со разбирање, толеранција, солидарност, лојалност и посветеност. Со својата почит и љубов Херт Јан ван Апелдорн остава неизбришливи дела на човековата хуманост и солидарност. Како таков го познаваме и таков ќе остане во нашите сеќавања.

Без помошта на ХМП и особено без несебичното залагање на г. Апелдорн, МЦМС немаше да биде она што е денес.

Една од вежбите на младинската летна школа за дијалог, септември 1997 година ▶

МЛАДИНСКА ЛЕТНА ШКОЛА ЗА ДИЈАЛОГ

Младинската летна школа за дијалог беше директно поттикната од студентските и средношколските протести што се одржуваа во почетокот на 1997 година во Македонија. Школата опфати младински и студентски организации кои претставуваат различни етнички и социјални групи, како и претставници на подмладците на политичките партии кои досега никогаш не учествувале заедно на еден собир на тема дијалог и разбирање.

„Секој од предавачите имаше свој приод кон учесниците. Корнелија Булевска, претставник на Центарот за урбана и медиумска акција (УМАМ), на крајот на првиот ден на школата рече: „Се покажа неоправдан стравот дека ќе загубам три дена на здодевен семинар. Има спонтаност во приодот: вешто вовлекување на сите учесници во работата. По одреден пат дојдовме до суштината зошто сме тука“.

ВОДА ЗА С. ГОРНО ОРИЗАРИ

Проблемите на 2400 жители на с. Горно Оризари конечно се решија. Жените од 440 домаќинства, колку што ги има во селото, една третина од летниот ден ја поминуваа на селската чешма.

„За 100 л вода чекам 4 часа, а некогаш и повеќе. Ова е дневната потреба за моето семејство, за кравата... За перење не останува. Переме во реката, а како сме испрани, гледате самите. И преку зима е истото, а топиме и снег за нашите потреби. Сите сме болни од реума“, ни раскажа Кима Цуцак домаќинка од селото.

Водоводот којшто обезбеди доволно количина здрава вода за пиење за Горно Оризари, со помош на МЦМС беше пуштен на 8 септември, 1997 г. Сликите со редиците пред селската чешма веќе беа минато.

ГРАДЕЊЕ НА СВЕСТА И НА ОДРЖЛИВИОТ РАЗВОЈ

Периодот 1998-2000 година беше многу значаен за МЦМС и за целата наша држава и регионот. Во овој период МЦМС се фокусира на одржливиот развој и градењето свест, наместо на развојот и рехабилитацијата кои беа фокус во претходниот период. И, секако, клучен фокус во овој период беше градењето на мирот и разбирањето.

Додека 1998 година на МЦМС му донесе неколку успеси: Наградата за демократија и граѓанско општество, доделена од САД и ЕУ, започнување на среднорочниот план 1998-2000 година, основањето на Македонската развојна фондација за претпријатија – МРФП.

ОСНОВАЊЕ НА МАКЕДОНСКАТА РАЗВОЈНА ФОНДАЦИЈА ЗА ПРЕТПРИЈАТИЈА

МЦМС во 1998 година ја основа Македонската развојна фондација за претпријатија – МРФП што значеше голем чекор понатаму во напорите за намалување на невработеноста, развојот на земјата и поголемо влијание во секторот на вработување и остварување приходи.

Амбасадата на Кралството Холандија и МРФП склучија договор за финансиска поддршка на МРФП ▼

МРФП беше последователна активност на програмата за селски развојни иницијативи и на програмата за поттикнување на вработувањето. За основањето на оваа фондација, беше постигната согласност помеѓу МЦМС и Амбасадата на Кралството Холандија во нашата држава.

Одборот на старатели, кој управува со МРФП, ја одржа својата конститутивна седница на 28 септември, а самата фондација е регистрирана на 25 ноември 1998 година. За периодот 1998-2000 година беше склучен договор помеѓу МРФП и Амбасадата на Кралството Холандија, за финансирање на програмата за микро и мали претпријатија, во висина околу 8 милиони германски марки или околу 4 милиони евра.

Македонскиот центар за меѓународна соработка со Македонската развојна фондација за претпријатија потпиша договор за раководење.

Контрола на изградбата на резервоарот во с.Дебриште ▶

1998

„МЦМС ја основа Македонската развојна фондација за претпријатија (МРФП) како дел од напорите за поголемо влијание во секторот на вработување и остварување приходи.“

С. ДЕБРИШТЕ, РОСОМАН

Доколку го посетевте Дебриште до средината на 1998 г., пред селската чешма ќе затекневте редица жени, некои со разни садови чекајќи да наполнат вода од селската чешма, некои да исперат на неа. И ако ги запрашавте „како сте“, едногласно ќе ви одговораат: „Со оваа мака како можеме да бидеме, да переме на сретсело како во претходниот век“.

Тема Манева, 40-годишна мајка на две деца, е мажена во селото. „Јас не сум од селото“, Тема ја започна својата приказна. „Мојот сопруг е роден тука. Кога се зедовме, едно време живеевме тука, па се преселивме во Кавадарци. Заработуваше пристойно. Јас не бев вработена. Таму успеавме да направиме куќа, од заштедата. Но, работите тргнаа надолу. Тој остана без работа. Моравме да се вратиме во село. Тоа најтешко им падна на децата. Сега се занимаваме со земјоделие, па и за тоа е потребна водата. Конечно неа ја имаме“, додаде таа.

Селото Дебриште, општината Росоман, со своите 166 жители беше единственото село од општината кое го немаше решено проблемот со водоснабдување.

Драги добитнику на наградата,

Вие сте еден од педесетте личности и организации кои се добитници на Наградата за развој на демократијата и граѓанското општество на САД/ЕУ, којашто ја одбележува 50-годишнината на Маршаловиот план и 40-годишнината на Римскиот договор. Во име на Соединетите Држави на Америка и Европската заедница, со воодушевување ја истакнуваме вашата храброст и посветеност во промоцијата на основните принципи кои ја поддржуваат демократијата и граѓанското општество.

Вашите напори даваат поттик и инспирација за сите нас. Чест ни е дека наградата од 20.000 усд ќе Ви овозможи да продолжите со Вашата вредна работа во достигнувањето на нашите заеднички цели.

Ви пожелуваме многу успех во иднина.

Б. Клинтон
Ж. Сантер
Т. Блер

▲ Мирко Спироски, претседател на МЦМС, ја прима наградата на САД и ЕУ од амбасадорот на Велика Британија Марк Дикинсон

▼ Дебата за повластен ДДВ за НВО

МЦМС ЈА ДОБИ НАГРАДАТА ЗА ДЕМОКРАТИЈА И ГРАЃАНСКО ОПШТЕСТВО НА САД/ЕУ

На 18 мај 1998 година на МЦМС му беше доделена Наградата за демократија и граѓанско општество на САД/ЕУ.

Наградата за демократија и граѓанско општество на САД/ЕУ е воспоставена една година претходно по повод 50-годишнината од Маршаловиот план и 40-годишнината од Римскиот договор.

„Наградата е големо признание за досегашната работа на Македонскиот центар за меѓународна соработка, но и предизвик за работењето во иднина. Наградата за демократија и граѓанско општество доделена од САД и Европската Унија е признание и поддршка за постигнување на идеалот. Таа е потврда дека меѓународната заедница ќе ги поддржи и помогне оние кои се подготвени самите на себе да си помогнат.

Можеби МЦМС и сите невладини организации се немоќни во постигнувањето на идеалот, но наше право е да сонуваме и да работиме за заедничка иднина и за таа цел да дадеме сè од себе, заедно“, рече програм-директор на МЦМС Сашо Клековски, при добивањето на наградата.

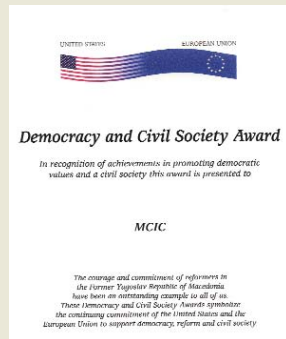
Заради поттикнување на натамошниот развој на демократијата и граѓанското општество, МЦМС одлучи наградата во износ од 20.000 усд да ја употреби за основање Фонд за награда за придонес во развојот на граѓанското општество на локално ниво.

ЈАВНА ДЕБАТА ЗА ЗАКОНОТ ЗА ДДВ

На 26 февруари 1998 година во коорганизација на Министерството за финансии, Министерството за труд и социјална политика, Црвениот крст на Македонија и МЦМС се одржа едnodневна јавна дебата за Законот за ДДВ.

Целта на јавната дебата беше да се создадат поповолни услови за невладините организации во даночната сфера, преку прилагодување на законските решенија кон потребите на невладиниот сектор.

На дебатата, од страна на авторите на Законот за здруженија на граѓани и фондации, од надлежните институции беше побарано посебно внимание да се обрне на невладиниот сектор при доработката на Законот за ДДВ; НВО да се издвојат во посебна даночна стапка и да не се мешаат со синдикатите и политичките партии, да се доведе комплементарност помеѓу законот за ДДВ и Законот за здруженија на граѓани и фондации.

ПРИБЕЖИШТЕ МАКЕДОНИЈА

1999

Човечката катастрофа која во 1999 година ја донесе косовската криза силно го потресе регионот, неминовно вклучувајќи ја Македонија. Нашата држава беше директно вклучена во кризата, прифаќајќи над 350.000 бегалци од Косово. Во тие моменти се јави страв и загриженост од можниот прелив на војната во Македонија и лутина поради чувството дека повторно ни се случуваат истите трагедии и повторно сме оставени сами.

Со планот беа предвидени повеќе задачи: воспоставување подготвеност за релевантни и реални активности кои би се спровеле во случај на негативен развој; поддршка на основните потреби на бегалците згрижени во семејства домаќини и кампови; поддршка на маргинализираните групи; зајакнување на човечките капацитети за препознавање на заедничките вредности и приоритети и организирање акции во согласност со тие вредности и приоритети; придонес во промоцијата на националната стабилност и заштита на бегалците преку намалување на меѓуетничките тензии меѓу македонските граѓани.

Големиот прилив на бегалци, што се случуваше во текот на април и мај, ги затекна неподготвени за нивни организиран прифат, не само надлежните институции, туку и хуманитарните организации. Условите во кои престојуваа бегалците беа под сите човечки стандарди. Снабдувањето со храна не функционираше, а и она што пристигнуваше беше стихийно и неорганизирано.

МЦМС покажа висока флексибилност и адаптибилност. Со вклучување во итни операции за прв пат од своето постоење се примени широк спектар на нови активности и методи: водење камп со бегалци, итно водоснабдување и санитација на бегалски кампови, масовна дистрибуција на храна и непрехранбени продукти, достава на храна во екстремни услови, застапување/лобирање (НВО координација, централизирана и децентрализирана јавна кампања, работа со креатори на јавно мислење), информации (дневни вести, веб-страница за хуманитарниот одговор на кризата, инфотелефони).

„Човечка катастрофа, страв, лутина, загриженост, предизвик, гордост. Така МЦМС го доживеа тоа што се случуваше во 1999 година, година на косовската криза и кризата во СР Југославија.

Овие чувства, како во земјата, така и во МЦМС, се развија во чувство на предизвик. Предизвик уште еднаш да го зачуваме мирот и стабилноста во нашата земја и со тоа да придонесеме за мирот и стабилноста на Балканот и уште еднаш да дадеме пример за помош на соседот во неволја. МЦМС оцени дека е клучно да го даде својот максимален придонес во овој предизвик и одлучи сите свои ресурси да ги насочи кон итните операции, под името „Прибежиште Македонија“.

На крајот се чувствуваме горди. Горди како граѓани на Македонија, земја која помалку или повеќе, сепак, успешно ја надмина бегалската, економската и политичката криза и со тоа, по третпат, ја докажа својата жилавост и посветеност на мирот. Само за потсетување – Македонија по мирен пат се здоби со својата независност и успеа да ја зачува и покрај обидите таа да се задуши со ембарга и блокади и е првата поранешна југословенска република во која имаше мирен трансфер на власта по парламентарните избори во 1998 година.“

◀ Пред граничниот премин Блаце, (од лево кон десно) Сашо Клековски, Кристиан Балслев-Олесен, генерален секретар на ДЦА и Пол Нилсен, тогашен министер за развој на Данска, а сегашен Комесар на ЕУ за развој и хуманитарна помош

МЦМС едноставно не можеше да остане рамнодушен и да продолжи со своите редовни активности. Сè беше запрено. Човечката трагедија што ги затекна Косовците го натера Центарот да ги запре сите редовни активности и целосно да им се посвети уште од самата граница.

▲ Водоснабдување во бегалскиот камп во Радуша

САМАКОВА ЗГРИЖИ 56 БЕГАЛЦИ

Исамил Самакова е веројатно рекордер по бројот на примени лица во својот дом. Според инфомациите добиени од Ел хилал, косовската криза на Исмаил му донела 56 роднини. Од сите нив, 46 биле деца на возраст од 9 месеци до 18 години. Во старата и во новата недовршена куќа немало ниту вода ниту канализација. Единствената чешма за вода и полското WC се наоѓале во дворот. Сепак, Исмаил не се жалеше.

Притоа, МЦМС оствари значителна додадена вредност, преку локалните набавки или заштитата на околината (изградба на санитарни објекти во селата Бојане и Рашче, за што МЦМС е награден со Еко бела листа за 1999 година од Еколошкиот прес-центар) или оствари девизен прилив во Македонија соодветен на одредени позначајни извозни сектори. Додадена вредност за МЦМС е огромното искуство стекнато во работата во кризни ситуации или подобрениот капацитет и поставеност во општеството за активностите за културно разбирање и градење мир.

МЦМС успеа да поттикне заедничка акција на локалните локалните граѓански организации, што беше двојна вредност. Локалните НВО беа најважниот „канал“ за поддршка на бегалците. Благодарейќи на нив, како Ел хилал, беше обезбедено сместување за околу две третини од вкупниот број бегалци. Можеби најважно беше воспоставувањето НВО координација со цел да се обезбеди помош за сите луѓе, без разлика на нивната етничка или верска припадност. Како резултат на таа соработка, на пример, ромската организација Месечина од Гостивар помагаше на бегалци етнички Албанци, а имаше и обратни случаи.

Значителната акција на МЦМС (15-кратно зголемено финансирање) беше возможно преку системот на апели за итна помош на Акција на црквите заедно (АЦТ) и брзата реакција на агенциите членки на АЦТ.

ГРАНИЧНИ ПРЕМИНИ И БЕГАЛСКИ КАМПОВИ

МЦМС реагираше брзо на бегалскиот бран и беше присутен на граничните премини Блаце и Јажинце, но и во селата Малино и Танушевци, кои се наоѓаат на пограничната зона. Особено значајна беше реакцијата на граничниот премин Блаце, каде што МЦМС дистрибуира доволни количини храна за 40.000 бегалци во првата недела од кризата. Акцијата за дистрибуција на неутралната територија беше организирана преку Ел хилал, но и со голема помош на локалното население. МЦМС ја координираше и материјалната помош на партнерските организации што пристигнуваше од нивните земји по воздушен и копнен пат.

Со одобрение на Министерството за труд и социјална политика и во согласност со Високиот комесаријат за бегалци на Обединетите нации, МЦМС го презеде раководењето со бегалскиот камп кај селото Радуша. За нецели две недели се подобри комплетната примарна инфраструктура (сместување во шатори, исхрана, водоснабување, санитација).

МЦМС презеде низа активности за решавање на водоснабдувањето и санитацијата, во соработка со тимот на Норвешката црковна помош. Тие започнаа на граничните премини Блаце и Јажинце, каде се изградија околу 80 тоалети.

Во камповите Радуша и Бојане беше конструиран целиот водоснабдителен и санитарен систем. МЦМС го изгради целиот санитарен систем, го организира отстранувањето на тврдиот отпад и изградбата на дренажниот систем низ кампот кај Чергане.

БЕГАЛЦИ, СЕМЕЈСТВА ДОМАКИНИ И СОЦИЈАЛНИ СЛУЧАИ

И покрај 14-те отворени бегалски кампови, поголем дел од бегалците (околу 170,000 лица) беа сместени кај семејства домаќини. Најголем дел од бегалците беа сместени во повеќечлени семејства, кои заедно со згрижените лица понекогаш достигнуваа неверојатна бројка од над 50 членови во едно семејство.

МЦМС обезбеди помош за околу 50,000 корисници месечно (во период од пет месеци), од кои 26,000 бегалци и членови на семејства домаќини, вклучувајќи 2,000 бебиња, како и 24,000 социјално загрозуени лица. Вклучувањето на последната категорија беше особено важно за намалување на тензиите, заради чувствата на социјално загрозуените лица и јавното мислење во Македонија дека целата помош е наменета за бегалците.

Во реализацијата беше вклучена 21 локална граѓанска организација, кои вршеа идентификација и дистрибуција на помошта до крајните корисници во 17 различни региони во земјата. Севкупните набавки беа од Македонија, а во најголем дел беа продукти „Произведено во Македонија“, со што значително се поддржа локалната економија.

МЦМС излезе од кризата оснажен, со зголемена самодоверба, легитимитет и признаеност од јавноста и целните групи. Персоналот стекна големо искуство и изгради самодоверба. Другата страна на медалот беше големиот прилив на нов персонал, зголемената диверзификација на активности, како и доцнењето во прилагодување на организациската структура.

ЦЕЛО Е КОГА ИМЕ СЕ!

Цело е кога име сè! - беше слоганот кој стана своевидно мото на програмата за јакнење на јавната свест на МЦМС.

Цело е кога има сè! – беше асоцијацијата на едно дете за тоа што е „цело“. Можеби поради тоа што толку наивно и јасно асоцираше на „цело“ оваа детска мудрост беше избрана за наслов на кампањата, чија цел беше да се промовираат општите човечки вредности, толеранцијата, разбирањето, мирот и стабилноста во државата.

Дејствувањето на свеста на целокупното население во Македонија беше потребно за да се обезбеди толеранција во ситуација на зголемени тензии поради големиот број бегалци од Косово.

▼ Мотив од Цело е кога има сè на еден од билбордите во Скопје

Организации вклучени во дистрибуцијата на хуманитарната помош

- ▶ Хуманитарно добротворно здружение на Ромите Месечина -Гостивар, со ограноците во Дебар и Кичево
- ▶ Хуманитарна организација (на Исламската заедница во РМ) - Ел Хилал - Скопје, со ограноците во Куманово, Тетово и Гостивар
- ▶ Хуманитарна (ромска) организација Мир - Скопје
- ▶ Хуманитарна (ромска) организација Хомос - Скопје
- ▶ Центар на ромска заедница Дром - Куманово
- ▶ Сојуз на Македонци со исламска религија - Скопје
- ▶ Хуманитарно добротворно здружение Мајка Тереза - Струга
- ▶ Сојуз на Албанската жена во Македонија - Тетово, со огранокот во Гостивар
- ▶ Организација на жени - Пробиштип
- ▶ Здружение на самохрани родители Надеж - Кочани
- ▶ Здружение на самохрани мајки - Штип
- ▶ Здружение на жени Србинки во РМ - Скопје
- ▶ Хуманитарна организација (на битолската епархија на МПЦ) Воскресение - Битола
- ▶ Евангелско-методистичка црква - Струмица
- ▶ Хуманитарно здружение на Ромите во РМ Сонце - Тетово

Хуманитарната трагедија што се случи во овој период (илјадници настрадани лица, 800,000 бегалци, 100,000 разурнати домови) беше причината МЦМС да се вклучи во хуманитарниот одговор на меѓународната заедница, заедно со пет други организации од Акција на црквите заедно (АЦТ).

Помошта во храна стигна за Гораните и Албанците во Драгаш пред зимата ▼

28

ПРВОТО ПРИСУСТВО НА МЦМС ВО КОСОВО

МЦМС во јуни 1999 година се одлучи да работи, а не само да зборува за добрососедството и регионалната соработка, правејќи го првиот чекор надвор од Македонија, со програмата Обновување на животот во Косово. Целта беше да се поттикнат мирољубиви и праведни решенија за постојните разлики и унапредување на добрососедството, соработката и мирниот соживот меѓу сите луѓе кои живеат во Косово и во регионот. Со програмата се поддржуваа заедниците во обновувањето на животот по конфликтот, преку поправка на живеалишта и друга инфраструктура, обезбедување храна, поддршка на земјоделието, создавање основи за генерирање приходи и поддршка на локалните граѓански организации. За таа цел МЦМС отвори локални канцеларии во Гаковица и Драгаш, со персонал од 20 лица.

Програмата се спроведуваше во југозападниот дел на Косово, односно во 43 села од општините Гаковица, Ораховац, Призрен, Драгаш. Одредени операции, како што се развојот на граѓанското општество и поддршката на медиумите, се одвиваа на целата територија на Косово. Со поддршката беа опфатени околу 48,700 корисници. Според етничкиот состав, 65 отсто од нив беа Албанци, а припадниците на малцинствата, главно Горани во општината Драгаш, учествуваа со околу 35 отсто од вкупниот број на корисници.

ОБЕЗБЕДУВАЊЕ ПОКРИВ НАД ГЛАВАТА

Една од најголемите активности на МЦМС во Косово беше обезбедувањето живеалишта за бегалците кои се враќаа во своите домови. Ова се состоеше од три вида помош: привремени засолништа, реконструкција на куќите и обезбедување монтажни куќи.

Во првиот период по враќањето на бегалците МЦМС за 171 семејство обезбеди помош во шатори, кревети, душеци, чаршави и кебиња. Оваа помош беше обезбедена од Акција на црквите заедно (АЦТ).

Најинтензивна беше активноста за реконструкција на куќите. МЦМС поддржа 160 семејства кои живеат во 151 куќа, во 11 села и градското подрачје на Гаковица, како и сите 27 оштетени куќи во општина Драгаш. Селекцијата беше направена во соработка со селските одбори, а за случаите на општините Драгаш и Гаковица во консултација со општинските власти. За згрижување на семејства чии куќи беа класифицирани во категорија 5 (куќи што не можат да се реконструираат), МЦМС во соработка со другите партнери на АЦТ во Косово, обезбеди 136 монтажни куќи што беа испорачани и монтирани пред доаѓањето на зимата.

ПОМОШ ВО ХРАНА

Со дистрибуцијата на храна беа опфатени сите 43 села во кои МЦМС работеше, како и градските области на Гаковица и Ораховац. Во периодот август-октомври беа правени месечни дистрибуции на пакети со храна и со хигиенски производи, од залихите на АЦТ што беа донесени од Албанија. Во ноември и декември за селата во регионот на Гаковица се организира дистрибуција од Македонија, додека за сите села од регионот на Драгаш беа подготвени „зимски“ пакети и се изврши еднократна дистрибуција на помошта.

Поддршка во земјоделието беше обезбедено преку дистрибуција по кокошки-несилки, сточна храна, рачни земјоделски алатки и со поправка на трактори.

Дистрибуција на храна во Рестелица, Драгаш ▼

ГЕНЕРИРАЊЕ ПРИХОДИ

Во вој дел беше поддржана фабриката за производство на цигли ИМН од Гаковица, која вработуваше 220 лица. Производството во оваа фабрика беше обновено во текот на ноември, а помошта што МЦМС ја обезбеди беше исплатена во производи, што се употребија за градба на куќи.

Присуство на МЦМС во Косово беше предизвик самото по себе. Како што еден оценувач на програмите на АЦТ во Косово истакна: тимот за оценка беше импресиониран што муслимани словени (Горани) во далечниот регион на Драгаш се помогнати од МЦМС (со главно православни, етнички Македонци во персоналот од Скопје) со локален персонал составен од етнички Албанци. Со својот ангажман, МЦМС даде пример за добрососедска регионална соработка.

АЦТ Косово го сочинуваа:

- ▶ Данската црковна помош (DCA)
- ▶ Христијанската помош (CAID)
- ▶ Светската лутеранска федерација (LWF)
- ▶ Обединетиот методистички комитет за помош (UMCOR)
- ▶ Норвешката црковна помош (NCA)
- ▶ Македонскиот центар за меѓународна соработка (МЦМС)

ИЗГРАДБА НА ЦЕЛОСНО УНИШТЕНО СЕЛО

Шефкет Брахимај е агроном, директор на земјоделската задруга на неговото село. Ако не ви каже некој дека има 50 години, ќе се восхитувате на подвижноста на „барем 70 години стариот“ Шефкет. Од него дознаваме дека неговото село речиси седум години било конфликтно подрачје.

Шкипоња (Орел), како што сега го викаат, или Јабланица, како што го викаа пред кризата, е гаковичко село со 131 куќа, со околу илјада жители. Во март 1997 година било жестоко гранатирано. Селаните останале во него до крајот на војната, иако при овој напад нивните куќи, до една, биле уништени – 119 се сметаа за градби од трета и четврта категорија, што значи дека им останале само ѕидовите, а на некои и делови од покривите.

Инженерот Пиро веднаш се изгуби зад ѕидовите на едната од двете разрушени куќи во дворот. Оттаму се слушала удари на чекан. Но, неколку момчиња предвреме веќе беа започнале со монтирањето на монтажната куќа наменета за семејството на братот на Шефкет.

Бидејќи и училиштето беше уништено, а децата учеа под шатор, пет од монтажните куќи сега ќе се користат како училиште, додека да се реконструира старата училишна зграда.

Шкипоња, или Јабланица, ја оставивме зад себе, движејќи се низ друг пат, сега низ планините, пат преролн со разни чаури, останати да сведочат за времето на уривањето, за времето на лудилото.

29

МЦМС 1993-2003

ЗАКОН ЗА ЗДРУЖЕНИЈА НА ГРАЃАНИ И ФОНДАЦИИ

Во јули 1998 година македонскиот парламент го усвои Законот за здруженија на граѓани и фондации. МЦМС активно учествуваше при неговото донесување. Беше подготвен прирачник со коментари на законот за здруженија на граѓани и фондации. Во рамките на овој проект, од 18 до 20 ноември 1999 г., во Маврово беше одржан семинар под наслов „Примена на законот за здруженија на граѓани и фондации“, на кој учествуваа судии од основните судови, од Врховниот суд и претставници на Здружението на судиите.

Ископ на доведен цевковод за водовод во с. Долгаец ▼

МЦМС ПРОДОЛЖИ И СО РЕДОВНИТЕ АКТИВНОСТИ, НО СО ПОМАЛ ИНТЕНЗИТЕТ

Сепак, беа најдени сили и за спроведување на редовните активности и дури за започнување на три нови програми: Поврзување на претпријатијата Скопје-Солун; Микро и мали претпријатија; и, Јакнење на капацитетите на женските здруженија за здравствена едукација.

Беа спроведени проекти за водоснабдување во 9 села во централна и источна Македонија, чии корисници се над 5,300 жители; беа поддржани 4 проекти од програмата за здравство и образование; во Програмата за граѓанско општество и демократија беа поддржани проекти за јакнење на здруженијата на граѓани, за човекови права, за јакнење на капацитетите на женските здруженија за здравствена едукација.

ПРОГРАМА ЗА ЈАКНЕЊЕ НА НЕВЛАДИНИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ

Невладиниот сектор во Македонија се соочуваше со недостаток на стратегија и организациски капацитет, но и со неразвиен амбиент за дејствување. Финансиската непокриеност е дополнителен проблем. Оваа ситуација го мотивира МЦМС да започне со програмата Јакнење на невладините организации.

ЈАКНЕЊЕ НА КАПАЦИТЕТИТЕ НА ЖЕНСКИТЕ НВО ЗА ЗДРАВСТВЕНА ЕДУКАЦИЈА

Оваа програма е заеднички проект на МЦМС и Христијанската помош од Лондон, а е финансирана од програмата ФАРЕ ЛИЕН. Во нејзини рамки беа формирани осум ресурсни центри што овозможува креирање бази на податоци од областа на родовите односи и здравствено образование, вклучувајќи ја положбата на жените во сите сфери од општественото живеење.

Во овој период своите први активности ги спроведуваше МРФП, подготвувајќи ги можностите за поддршка на малите бизниси и на самовработувањето. Беше доделен првиот заем.

ОД НЕДОВЕРБА, ДО ЧИСТА ВОДА

Работејќи на проектот за водоснабдување на с. Маргари, остваривме средби со мештаните од соседното Долгаец, оддалечено на 1 км. Идејата беше, од практични причини, да се изгради еден водоводен систем за двете села. Месното население кое во најголем процент е постаро од 50 години, на нашиот предлог гледаше со недоверба.

Но, системот во Маргари отпочна да функционира и Долгаец полека почнуваше да се колеба околу понуденото. Сега, на шега или сериозно, Долгаечани изјавија дека ако МЦМС навистина им помогне во таа мера, тие сами со голи раце ќе откопаат канал долг 2,5 км.

И, со решеноста на МЦМС да отпочне со проектот за водоснабдување на селото, недоверливите долгаечани за рекордно време, со голи раце, ископаа канал од 2,5 км и го однесоа непходниот материјал за изградба на објектите долж цевководот каде што машинеријата, поради непристапноста, не би била од никаква корист. Волјата на овие луѓе им помогна да ги заменат селските бунари со современ водоснабдителен систем.

Долгаец е дел од општината Долнени и се наоѓа на 36 км од Прилеп. Постојаните 40 семејства со 97 жители повремено ги надолнуваат уште други 26 семејства со 76 жители. Долгаец наизглед полека изумираше. Можеби веќе не.

ГОДИНА НА СТАБИЛИЗАЦИЈА

2000

По 1999 година МЦМС во 2000 година стоеше пред нов предизвик да се стабилизира по огромниот раст и да се врати на своите фокуси. За овој предизвик битни се: враќањето кон развојните активности, внатрешните избори, среднорочната оценка и воспоставувањето регионална соработка.

По скоро едногодишен прекин, обновени се активностите во секторот на граѓанско општество и демократија. Започнато е полното спроведување на програмата Јакнење на НВО (ПЈН), како и на програмата Јакнење на женските НВО за здравствена едукација (ЈЖЗ). По комплетирањето на Цело е кога има сè (ЦКС), поддржани се пилот-проекти за дијалог и толеранција и за човекови права.

◀ Старата чешма во с. Пресил

ПОСТКРИЗНА РЕХАБИЛИТАЦИЈА НА МАКЕДОНИЈА

Со програмата се обезбедуваа подобри услови за сите оние каде што последиците од косовската криза во голема мера ги наруши основните услови за живот.

Беа спроведени активности за водоснабдување и санитација на заедниците домаќини. Поддржана е изградба на водоводи во осум села и санитациски системи во три села. Беше дистрибуирана помош во храна и хигиенски производи. Вкупно беа дистрибуирани околу 300 тони храна и 140 тони хигиенски производи.

МЦМС спроведе повеќе рехабилитационски проекти, но и проекти за јакнење на институционалниот капацитет на невладините организации кои беа вклучени во дистрибуцијата на помошта за бегалците и социјално загрозените лица.

„По 1999 година МЦМС во 2000 година стоеше пред нов предизвик да се стабилизира по огромниот раст и да се врати на своите фокуси. За овој предизвик битни се: враќањето кон развојните активности, внатрешните избори, среднорочната оценка и воспоставување регионална соработка.“

ВОДОВОД ЗА ПЕТ СЕЛА ОД КРУШЕВСКО

Со завршувањето на проектот за подобрување на водоснабдувањето на селата Бучин, Прсил, Милошево, Врбоец и Светомитрани, дел од општината Крушево, околу две илјади жители добија доволни количини здрава вода за пиење.

Застареноста на постојните водоснабдителни системи и недостатокот од нив во 2000 г. го натера МЦМС партнерски да се вклучи во проектите на петте села, заедно со месните заедници и локалното население.

Невработеноста е енорна. Локалното население главните приходи ги остварува преку тутунарство. За тоа е потребно многу вода. Недостатокот од неа го направил животот во селата уште потежок, дури и за основните животни потреби.

Зелија Усеинова во Пресил е откако се омажила, пред 9 години. „Ми беше тешко кога дојдов овде. Во моето село, соседното Житоше, немаше проблеми со водата, но се навикнав. Три деца е тешко да се израснат без вода. Некој постојано мора да оди ина селската чешма“, ни кажа Зелија.

Селото Бучин е поголемо, со околу 900 постојани жители. Тие досега се снаоѓале кој како знаел, со хидрофори, со сопствени бунари. Сепак, 80% од нив се согласиле финансиски да учествуваат во долгорочно решавање на проблемот со водата.

Славчо Солевски, претседател на месната заедница Бучин, вака го објаснува интересот на луѓето: „Со водоводот ќе имаме поголемо количество вода, а помали трошоци за одржување. Но, со народ е тешко да се работи, посебно со постарите. Тие имаат други навики, други времиња биле кога тие растеле, поинаку се воспитани.“

„Проблемот со селаните е изгубената доверба“, продолжи Славчо. „Многу иницијативи останале недовршени. Не ретко средствата што ги издвојувале луѓето ненаменски се трошеле или се губеле во инфлацијата. Затоа ги разбираам зошто сега не веруваат дека водоводот ќе проработи. Денес подготвени сме да се соочиме со проблемот“, заврши тој.

▲ Клуб за хендикепирани во Дебар - место за собирање на лицата со посебни потреби

▲ Промоција на активностите на програмата Поврзување на претпријатијата Скопје - Солун

КЛУБ ЗА ХЕНДИКЕПИРАНИ ЛИЦА

Хуманитарното и добротворно здружение на Ромите „Месечина“, огранок во Дебар, со финансиска поддршка на МЦМС, но и со поддршка на „Хендикеп интернационал“, „Оксфам“ и УНХЦР, го формира Клубот за хендикепирани и инвалидизирани лица.

„Веќе подогло време работиме на овој проект“, вели Вјоца Дука, еден од 16-те активисти директно вклучени во спроведувањето на проектот. Вјоца е наставник по англиски јазик и на своето вклучување во проектот кој се однесува на хендикепирани лица гледа како на сосема нормална работа. „Ми кажаа дека има можност да им се помогне на тие луѓе и јас прифатив да се вклучам во проектот. Вистина, тоа ми го пополни целото слободно време, ама воопшто не жалам“, додава Вјоца.

Завршувањето на активностите околу отворањето на Клубот за хендикепирани лица не значи и завршување на проектот. Тој засега започнува. Сега започнуваа да се реализира целта заради која е започнато реновирањето на зградата каде што ќе се дружат околу 300 хендикепирани и инвалидизирани лица.

Клубот има просторија за дружење и просторија во која ќе биде сместено своевидно советувањето за хендикепираните лица.

ПОВРЗУВАЊЕ НА ПРЕТПРИЈАТИЈАТА СКОПЈЕ-СОЛУН

Да се промовира тространата соработка меѓу малите и средните претпријатија (МСП) од Грција, Германија и Македонија преку премостување и поврзување на претпријатијата од овие земји и да се подобри одржливиот раст на секторот на СМП во Македонија беше целта на програмата Поврзување на претпријатијата Скопје-Солун. Финансирањето е обезбедено од програмата EU/PHARE Partnership.

Во програмата беа вклучени тие кои имаа потреба од практични бизнис-совети и совети за менаџмент на грчки и на германски претпријатија кои сакаат да ги прошират своите деловни активности во Македонија.

Беше отворен Центар за деловна поддршка (ЦДП) кој беше специјализиран за односите во бизнисот и активностите меѓу Грција, Германија и Македонија.

Програмата заврши во октомври 2000 година, кога од страна на Грчко-германската комора за трговија и индустрија, Солун и Здружението на германски стопански комори, Берлин, се формира Претставништво на германското стопанство.

ЦЕЛО Е КОГА ИМА СЕ!

Овој проект е продолжување од минатата година. Проектот беше фокусиран, пред сè, кон младите во Република Македонија, и тоа посебно кон учениците од мултиетничките средни училишта и областите населени со различни етнички групи. Аудио-визуелната кампања која вклучи ТВ и радиоспотови, билборди и дваесетминутен документарен филм ја покри целата територија на Македонија до пошироката јавност.

„Цело е кога има сè!“ опфати околу 20,000 средношколци, 92 професори, 186 претставници на локалната самоуправа, НВО и медиуми и целата јавност.

На оваа тема е и размислувањето на актерката Софија Куновска. Одвиткувањето на вселената се случува без разлика на нашите фрустрации, „...затоа“, вели таа, „треба добро да размислиме за тоа дали нашиот привремен престој на земјата ќе го поминеме во разни конфликти и поделби или ќе се обидеме самите за себе да си обезбедиме некаква хармонија“.

ПРОДОЛЖИЈА АКТИВНОСТИТЕ ВО КОСОВО

Во оваа година продолжи програмата Обновување на животот во Косово, која беше насочена кон бегалците кои се враќаат и внатрешно раселените лица, малцинските групи и посебно ранливите групи.

Активностите беа продолжени во истите региони како во 1999 година (43 села во југозападно Косово), со несмалено темпо, бидејќи сè уште беше фаза на итна посткризна помош, а беа дополнително диверзифицирани, со: водоснабување на селата, дистрибуција на земјоделски репроматеријали за пролетната и есенската сеидба, а беа набавени и стелни крави за 165 семејства и за Здружението на млекопроизводителите.

Сите овие активности придонесоа за закрепнување на селата по конфликтот и обновување на нивните продуктивни капацитети, главно во областа на земјоделието, бидејќи се работи за рурално подрачје. МЦМС, како и во другите свои програми, се водеше од потребите на луѓето и се обидуваше да ја дизајнира помошта согласно со тие потреби. Една од најуспешно оценетите методологии беше употребата на ваучери за земјоделски репро-материјали, со кои фармерските семејства можеа да одберат продукти кои им се најпотребни од локални земјоделски продавници.

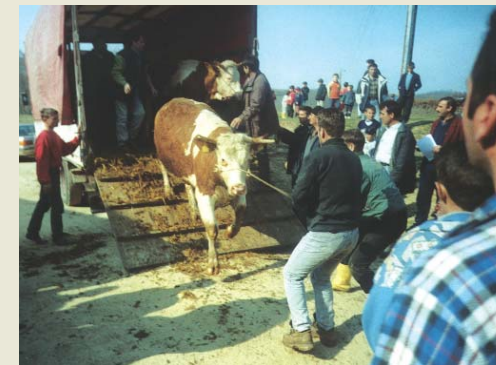
▼ Учесници на обука во групна работа

ЈАКНЕЊЕ НА НЕВЛАДИНИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ

Во оваа година со програмата беа опфатени вкупно 327 учесници од 78 НВО во рамките на обуката, 60 НВО во рамките на финансиската поддршка, како и низа други организации и институции, вклучувајќи ја јавноста, кои се јавиле како корисници на услугите од полето на информациите, застапувањето и лобирањето.

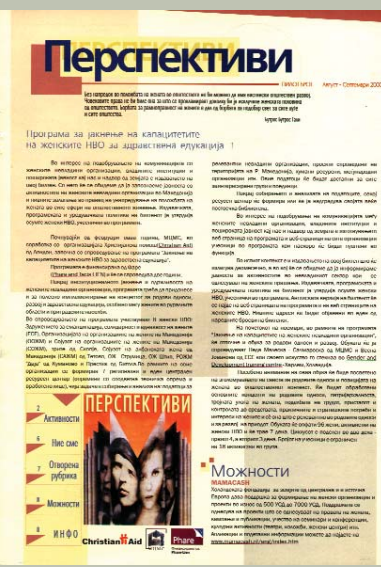
▲ Меѓу останатата помош за обновување на животот на Косово беше и дистрибуција на стока за погодените семејства

ПЕРСПЕКТИВИ

Двомесечното информативно гласило „Перспективи“ започна да се издава во септември 2000 година за да се подобри протокот на информации за она што се случува во невладиниот сектор за прашања поврзани со родовите односи. Издавач на билтенот се осум женски НВО учеснички во Програмата и МЦМС. Билтенот има ротирачко уредништво и секоја од организациите учесници во Програмата е одговорна за подготовката на еден број.

Со дистрибуцијата се опфатени 465 релевантни невладини организации, владини институции и поединци кои се занимаваат со оваа проблематика.

2001

••••• МАКЕДОНИЈА СЕ СООЧИ СО ВОЕН СУДИР

„МЦМС соодветно одговори на кризата и вложи многу напори во активности за превенција на понатамошниот негативен развој на кризата и за поттикнување, односно за одржување на отворениот дијалог. И хуманитарната помош е за поддршка на мирот: брз одговор за смирување на страстите; работа на организации од различно потекло, итн. Една од главните карактеристики беше навремен одговор на потребите. МЦМС прв организира хуманитарна помош и прв ги започна активностите за посткризна рехабилитација (реконструкција на живеалиштата).“

Наспроти очекувањата, за прв пат од постоењето Македонија се соочи со криза со вооружени судири на сопствена територија. Воениот судир доведе до влошување на севкупната состојба во Македонија. МЦМС оперираше во сосема изменет амбиент на зголемена етничка недоверба, воени судири и ограничена безбедност, како и изострени социо-економски односи. Во втората половина на годината започна мировниот процес во земјата. Ова овозможи и започнување на процесот на враќање на раселените лица.

МЦМС ПОВТОРНО СЕ ВКЛУЧИ ВО ОБЕЗБЕДУВАЊЕТО ХУМАНИТАРНА ПОМОШ

Две години по значајната промена во својата работа, предизвикана од хуманитарните операции во 1999 година, МЦМС се соочи со сличен предизвик, но сега на територијата на Македонија.

МЦМС соодветно одговори на кризата и вложи многу напори во активности за превенција на понатамошниот негативен развој на кризата и за поттикнување, односно за одржување на отворен дијалог. И хуманитарната помош е за поддршка на мирот: брз одговор за смирување на страстите, работа на организации од различно потекло, итн.

Една од главните карактеристики беше навремен одговор на потребите. МЦМС прв организира хуманитарна помош (вклучувајќи ги и конфликтните подрачја) и прв ги започна активностите за посткризна рехабилитација (реконструкција на живеалиштата).

Табела 1. Преглед на текот на кризата и активностите на МЦМС

Датум	Главни настани	Датум	Клучни активности на МЦМС
16 фев.	Договор за границата помеѓу Македонија и СР Југославија; Први напади на екстремистите	февруари	Интезивизирана внатрешната (вработени/одбор) комуникација и соработка
14 март	Први оружени судири во Тетово	16 март; 29 март	Заеднички апел за мир на 6 граѓански организации; Подготовка за итен оперативен план
9 април; 28 април	Договор за асоцијација со ЕУ; с. Вејце, 8 војници убиени во заседа	април	Дистрибуција на итна помош на ВРЛ; Продолжение на мировната иницијатива
5 мај; 13 мај	Отворен нов фронт во регионот на Куманово; Формирана владата на широката коалиција	9 мај; 11 мај	Развиени сценарија и планови; Прв обид за дистрибуција на помош во Липково
7 јуни; 2-17 јуни; 24 јуни; 25 јуни	Екстремистите влегоа во Арачиново; Куманово без вода (100.000 луѓе); 130.000 раселени лица (ВРЛ); Изолација на екстремистите од страна на САД и ЕУ	15 јуни; 25 јуни	Планот за итни операции испратен во АЦТ (АЦТ); Заедничка порака на верските заедници; Прва дистрибуција во колективните центри
1 јули; 11 јули; 27-29 јули	Воведен нов данок; Основана Националната хуманитарна координација; Раселување на етничките Македонци од селата околу Тетово	12 јули; 18 јули; 28 јули	Конвои со помош за Липково; Започна координацијата на граѓанските организации; Прва посета на Арачиново
10 август; 13 август; 14 август; 27 август	18 загинати војници, судири во Радуша; Потпишан рамковниот договор; Започна проценката на штетите во Арачиново; Започна операцијата "Неопходна жетва"	1 август; 4 август; 7 август; 22 август; 27 август	Блокирани хуманитарните конвои за Вратница; Хуманитарен конвој во Липково; Прва испорака на помош во Шипковица и во Вратница; Издадена брошура за правата на ВРЛ; Водоснабдување на медицинскиот центар во Куманово; Резервоари за вода во Арачиново
септември	* продолжени активности во рамките на програмата ВРЛ	септември -декември	Обука за раководење со итни (хуманитарни) активности; Воспоставена нова веб-страница; Продолжување на хуманитарните конвои; Продолжување на хуманитарната координација

Меѓу тешко пристапните подрачја за време на конфликтот беше дистрибуцијата на помош за општина Вратница ▶

При оценката на кризните програми, овие активности беа наречени „кршење на мразот“ (ice-breaking), со кои МЦМС успеваше да продри онаму каде што други актери во кризата не можеа и да воспостави примери дека е тоа можно.

Втор слоган кој го отсликува ангажманот на МЦМС е „пополнувач на празнини, односно недостатоци“ (gap filling), асоцирајќи на флексибилноста во работата и можноста да се пристапи до луѓето кои имаа потреба од помош, кои не се вклучени во глобалните системи за помош (како УНХЦР или ИЦРЦ).

Со програмата Македонска криза (МКК), МЦМС обезбеди итна помош во храна и хигиенски производи за раселените лица во Тетово, Гостивар, Скопје и во Куманово (во тие подрачја и во колективните центри во кои беа сместени), како и за луѓето од подрачјата на судирот (Вратница, Липковско).

Беше поддржана изградба на експлоатациони бунар и пумпна станица кои овозможија сопствено водоснабдување на Медицинскиот центар во Куманово (град кој 20-тина дена немаше пристап до вода за пиење). МЦМС постави седум гумени резервоари за редовно снабдување со вода во Арачиново и Орланци во првите месеци по конфликтот.

Беа поддржани Националната хуманитарна координација и локалната НВО координација. Во организација на МЦМС беше одржана обука за раководење со итни операции.

МЦМС поддржа три локални НВО за соодветна организациска поставеност за кризи, и тоа: Натира, Ѓаконија и Месечина, кои беа директно вклучени во хуманитарната помош на раселените лица.

МЦМС во рамките на програмата Враќање на раселените лица (ВРЛ) вршеше поправка на јавната инфраструктура, поправка на куќи, дистрибуција на непрехранбени производи, градење доверба.

Извршени се поправки на училиштата во Брњарци (Скопско), Матејче (Липковско) и Радуша, како и на амбулантата во селото Отља (Липково). Беа дистрибуирани градежни материјали за поправка на 647 куќи од прва и втора категорија во регионот на Тетово, Скопје, Куманово и Битола. Со оваа активност на околу 3,500 лица им се овозможи целосно да ги поправат своите живеалишта и да презимат во нив.

Во Арачиново беа дистрибуирани сетови за повратници, а за околу 8,000 семејства (главно во тетовскиот и делумно во кумановскиот регион, вкупно 34 села) беше дистрибуирана сточна храна.

Заедно со четири локални НВО, се обезбеди постојано присуство во колективните центри, со цел да им се помогне на внатрешно раселените лица (ВРЛ). Во тој период од три месеци, одржани се 197 средби со ВРЛ.

„Деновиве се одвиваат настани за кои не можеме да немаме сопствено мислење и став, затоа што се работи за прашања кои продираат во суштината на демократијата и на нашето делување како граѓански организации...
...Таква Македонија не се гради ниту со социјална неправедност, ниту со насилно решавање на разликите, без разлика дали е тоа милитантен екстремизам или случаи на непропорционална употреба на државна сила.
Таква Македонија не се гради ни со избегнувањето или премолчувањето на вистинските проблеми.
Затоа ние лично се оградваме и го осудуваме насилното решавање на конфликтите...“

ХУМАНИТАРНА ПОМОШ ОД СИТЕ ЗА СИТЕ

На 22 август четири домашни НВО: Милосрдие (хуманитарна организација на Македонската православна црква), Ел хилал (хуманитарна организација на Исламската верска заедница), Класје на добрината и МЦМС, организираа конвој со хуманитарната помош за општините Вратница (за четири села со етнички Македонци и две со етнички Албанци) и Шипковица (населена со етнички Албанци).

МЦМС иницира активности за заедничка изјава за ненасилно решавање на конфликтите, заедно со пет други НВО со различна етничка позадина (Ел хилал, Хелсиншкиот комитет за човекови права, Хуманитарното и добротворно здружение на Ромите „Месечина“, Центарот за мултикултурно разбирање и соработка и Нансен дијалог центарот).

▶ Прес конференција на која беше презентирана заедничката изјава за ненасилно решавање на конфликтот

◀ Дел од заедничката изјава

Блокада на хуманитарната помош за Вратница кај с. Цепчиште, 7 август 2001 година ▶

На сликата одлево кон десно: бискуп Киро Стојанов, Католичка црква во Македонија, Клејт Клеменс, Конференција на европската црква, Митрополит Дебарско-кичевски Тимотеј, Македонска православна црква, Архиепископ на Тирана Анастасиос, Јакуп Селимовски, Исламска заедница во Македонија, пречесен Конрад Рајзер, тогашен генерален секретар на Светски совет на црквите, Виктор Мизрахи, претседател на Еврејска заедница во Македонија и Михаил Цеков, Евангелско-методистичка црква во Македонија ▼

Ние, претставниците на Македонската Православна Црква, Исламската верска заедница во Македонија, Католичката црква во Македонија, Евангелско-методистичката црква во Македонија и Еврејската заедница во Република Македонија, заедно со Светскиот совет на црквите и Конференцијата на европските цркви, со поддршка на Македонскиот центар за меѓународна соработка, се сретнавме во Моргес, Швајцарија, 11 – 13 Јуни 2001 година, за да ја изразиме нашата посветеност и да му се молиме на едниот Бог за мир во нашата заедничка земја Македонија, и ја испраќаме следнава

ЗАЕДНИЧКА ПОРАКА

Насилството и судирите не се засновани на религија или религиски разлики и одбиваме да ги прифатиме како акт на верска нетрпеливост, бидејќи вистинската вера не може да поддржува насилство.

Го осудуваме присилното иселување, како и злоупотребата на водата и основните потреби на населението и ги повикуваме нашите заедници на почитување на човековите права, вклучувајќи го и правото на вода и помош, како основа на одржлив мир.

Мирот е премногу важен да се остави само на политичарите. Мирот е одговорност и на црквите и верските заедници.

ПАТУВАЊЕ ВО ВРАТНИЦА

Колоната до Вратница беше предводена од тимот на ЕУММ. Со нас беа и шест новинари. За разлика од првиот пат, без запирање стигнавме до селото Лешок. Лешочани зпалија свеќи на урнатините на црквата и во тажна поворка се упатија кон своите домови. Оставивме свежа храна за малкуте преостанати жители на Лешок. По кратко задржување во Теарце се упативме кон Вратница. На сред Вратница ги видов истите лица од пред две недели, кога за прв пат донесовме хуманитарна помош. „Убаво што го донесовте ова и многу ви благодариме“, ни вели една жена од селото, „но ние не сакаме да живееме од помош. Не ни треба помош, само нека биде слободно движењето до Тетово, да одиме на работа и од платите да живееме“. Друга жена кажува што им недостигало изминатите денови: „немаме свежа храна – зеленчук, хигиенски производи, лекови, а нема ни храна за стоката“. „Токму да има помош за сите“, слушам една од жените како зборува. „Па и Албанците во Јажинце се во иста ситуација како и ние. И нив треба да им се помогне“.

Пристигнавме со помошта во Јажинце. За разлика од првиот пат кога бев дочекан со недоверба и требаше трпеливо да се разговара со селските лидери да ја примат помошта, сега Зулфи Азизи (претседателот на селскиот одбор) ме пречека со насмевка и широка преградка. Луѓето беа задоволни. Четирите домашни НВО, со заеднички сили и соработка обезбедија значителна помош за жителите во тетовското кризно подрачје, без разлика на нивната етничка или верска припадност.

ОСПОСОБУВАЊЕ НА ЗАЕДНИЦИТЕ И ИНСТИТУЦИИТЕ

Со програмата Оспособување на заедниците и институциите (ОЗИ) МЦМС даде придонес во одржливиот развој на заедниците, особено во маргинализираните рурални и приградски населби, преку нивно оспособување за организација и управување со развојните иницијативи. Паралелно со реализацијата на финансиската поддршка во шест заедници (3,315 корисници) МЦМС спроведе тековна обука обука и давање совети за групите на заедниците одговорни за реализација на проектите. МЦМС поддржа три заедници во изготвување проектни дизајни за изградба на водоводи кои ќе го подобрат водоснабдувањето на населението.

ПРИМЕНЕТО ОБРАЗОВАНИЕ ЗА МЛАДИТЕ РОМИ (ПОР)

Во почетокот на 2000 година МЦМС организира посети во ромските заедници и организации за една група млади Данци од средношколската организација *Operation Dagsvaerk*, кои минаа две недели во Македонија како дел од подготовките за годишниот „Dagsvaerk“ (Дагсваерк - Дневна работа) – едукативна кампања и кампања за собирање средства, преку еднодневен доброволен ангажман, што ја спроведуваат средношколците во Данска.

Дагсваерк, во своето 15-годишно постоење и во својата 12. кампања, секоја година ги мобилизира средношколците низ цела Данска за поддршка на образовните проекти во различни земји. Кампањата во 2000 година ќе се фокусира на проблемите со кои се соочуваат младите Роми во Македонија, како пример за тешкотиите со кои се соочуваат етничките малцинства воопшто, вклучувајќи ги и тие во Данска.

Ова беше смислено како едноставен настан за собирање средства, кога илјадници млади зедроа слободен ден од училиште и потоа ги даваа своите дневници за образовните проекти во земјите во развој. На тој ден посветен на Ромите во Македонија се собрани околу 1,200,000 германски марки, со што се овозможи спроведувањето на програмата за Применето образование за младите Роми.

МЦМС го доби потребното одобрение од Министерството за образование и наука. Беа одржани три информативни средби, на кои беа презентирани програмата, условите и критериумите за учество. До МЦМС беа доставени 60 пријави од сите градови во државата со значителен број ромско население. На конкурсот беа избрани 15 организации од 11 градови.

ЈАКНЕЊЕ НА НЕВЛАДИНИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ (ПНН)

Целта на Програмата беше подобрен институционален и организациски капацитет на невладините организации во Македонија. Со програмата беа опфатени вкупно: 145 учесници од 102 граѓански здруженија во рамките на обуката, 60 НВО кои добија финансиска поддршка, како и низа други организации и институции, вклучувајќи ја и општата јавност, како корисници на услугите од полето на информациите, застапувањето и лобирањето.

СЕЛОТО КЕ ЗАЖИВЕЕ ПОВТОРНО

„Зимава морав да топам снег за да исперам за мене и за сопругот, а не сум веќе млада. А, не сме само ние, дал господ и некоја кокошка, коза, па и тие се души и на нив треба да им дадам вода да се напијат“, не пречека Баба Цвета во дворот на нејзината кука во селото Горни Балван, полнејќи го фезето со вода од новата чешма. „Имаме три деца и седум внуци. Одвреме-навреме доаѓаат да не посетат, но кој како ќе може. Некои од нив живеат далеку одовде“, додаде таа.

Дедо Киро, сопругот на Цвета, се сеќава дека селото не било секогаш такво, со стари, разурнати и напуштени куќи. „Пред 50-тина години селото броеше 150 куќи, а сега 38, со околу 80 жители. Беше живо село. Отидоа младите да работат во градот, ама фабриците се затвораат и тие полека се враќаат во родното огниште. Овде ќе се занимаваат со сточарство, па колку-толку ќе извадат нешто за живот. Сега имаме асфалтен пат до селото, и најважно од сè, немаме веќе грижа за водоснабдувањето. Селото ќе заживее пак“, кажа дедо Киро.

Горни Балван конечно доби здрава вода за пиење, со помош на МЦМС.

Тргнавме да си одиме, а на баба Цвета, на камените скалила до новата чешма ѝ остана недовршената работа, алиштата за перење. „Ќе ги завршам подоцна, само е добро што сега не морам да одам на сретсело со кофите да полнам вода на селската чешма“, додаде таа.

▲ Работилница во Кочани - важноста на образованието за младите Роми

ГРАЃАНСКИ СВЕТ – СПИСАНИЕ ЗА ГРАЃАНСКОТО ОПШТЕСТВО ВО МАКЕДОНИЈА

Од јануари 2001 година МЦМС започна да го издава списанието Граѓански свет, кое им е наменето на сите граѓани на Република Македонија и на сите заинтересирани надвор од Македонија. Граѓански свет се печати на македонски јазик, а во електронска форма на македонски и на англиски јазик на веб страницата www.graganskisvet.org.mk и www.civic-world.org.mk. Граѓански свет излегува еднаш месечно, а на неговите страници се наоѓаат информации за активностите на сите здруженија на граѓани или граѓански иницијативи што редакцијата успеала да ги идентификува или што сами доставиле информација за тоа до редакцијата.

ПРВ НВО САЕМ ВО МАКЕДОНИЈА

Од 23 до 25 октомври 2001 година, во хотелот Александар палас, во Скопје, се одржа првиот НВО Саем. На простор од околу 1500 м², 144 организации ги презентираа своите активности. Надвор од изложбениот дел, на едукативните сесии, на трибините и на работилниците можеа да се слушнат идеи и размислувања за идниот развој на секторот на граѓанското организирање.

Изложбен простор на НВО Саемот ▼

„НВО Саемот е организиран на многу високо ниво и во квантитативна и во квалитативна смисла. Оној што ќе се обиде да го оспори значењето на саемот ќе направи многу голема грешка“, изјави Гоце Тодоровски, од Центарот за граѓанска иницијатива од Прилеп. „Не заради тоа што сме дел од овој настан, не заради тоа што припаѓаме на секторот на НВО, туку заради квалитетот на самата манифестација. Навистина, има уште многу да се работи, но ваквите настани се шанса за промоција на секторот, шанса за контакти и шанса за развој на граѓанското општество“, додаде тој. Саемот го организира МЦМС, Католичките служби за помош (ЦРС) и Институтот за трајни заедници (ИТЗ).

НАГРАДА ЗА ГРАЃАНСКО ОПШТЕСТВО И ДЕМОКРАТИЈА (ГОД) И НАГРАДА ЗА ОДРЖЛИВ РАЗВОЈ „ХЕРТ ЈАН ВАН АПЕЛДОРН“ (ГЈА)

Наградата за граѓанско општество и демократија за долгорочен придонес, достигнувања во претходната година и за транспарентност/соработка се доделуваат за активности поврзани со следните теми: граѓанско општество, демократија и добро владеење, промовирање и заштита на човековите права, решавање конфликти и толеранција, транспарентност и информирање или соработка. Во јуни, 2001 година, за првпат е доделена наградата за граѓанско општество и демократија. Добитник е Првата детска амбасада Меѓаши, за долгогодишни постигнувања во граѓанското општество во Македонија, за афирмација на првата на детето. Наградите за постигнувања во претходната година и за транспарентност/соработка не се доделени. Наградата за одржлив развој, пак, се доделува за активности поврзани со темите: промовирање и поддршка на правото за одржлив развој, локални и национални иницијативи за одржлив развој, одржливост. Оваа година наградата за прв пат ја добија Јосиф Таневски, за долгогодишни постигнувања; и Кристина Дикинсон за постигнувања во претходната година.

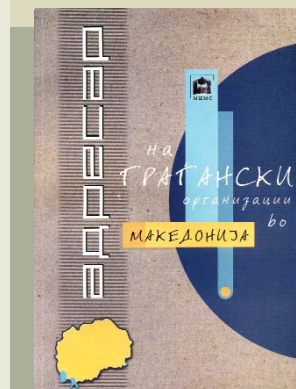
МЕЃУНАРОДНИ ПРОГРАМИ

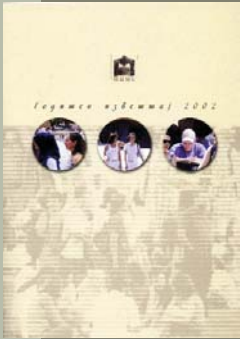
МЦМС преку програмата Посткризна рехабилитација на Косово (ПКК), со која главно се обезбеди помош во земјоделството, ја комплетира својата улога на директен спроведувач на активности во Косово. По двегодишно присуство со итни операции, МЦМС одлучи да ја продолжи развојната поддршка, врз база на еден од основните принципи на развојот - да се поддржат и оспособат локалните ресурси целосно да ја преземат одговорноста за сопствениот развој во свои раце. Согласно со тоа, кон крајот на јуни 2001 година беше затворена канцеларијата во Гаковица, а МЦМС заедно со три локални партнерски граѓански организации формулира развојна програма, наречена Транзиција на Косово (ТКС). Целта на програмата ТКС беше јакнење на локалните НВО за: понатамошен развој на граѓанското општество, поддршка на земјоделскиот сектор (фармерите и претприемачите); фокусирање на родовите прашања и задржување на вниманието кон малцинствата (особено Гораните во општина Драгаш). Три локални партнери се: Косовскиот развоен центар (КРЦ), Ние сме со Вас (НСВ) и Косовската женска иницијатива (КЖИ).

Првите добитници на наградите ГОД и ГЈА ▼

Шестото издание на Адресарот на граѓански организации во Македонија содржеше податоци за 1589 граѓански организации. Беше издаден во печатена верзија на македонски јазик, а во електронска верзија на англиски јазик.

2002

ГОДИНА НА ВЛОШЕНА ЕКОНОМСКА СОСТОЈБА

Во 2002 година МЦМС беше на половината од својот трет среднорочен период (2001-2003). Среднорочните планови беа нарушени од кризата со вооружени судири во Македонија во текот на 2001 година. МЦМС, во овие отежнати услови, во текот на 2002 година се стабилизира и се врати на спроведување на долгорочните развојни програми, со постепено намалување на активностите за итна помош и поддршка на регионите погодени од кризата.

„Во 2002 година МЦМС оперираше во услови на спроведување на Рамковниот договор, продолжен тренд на влошување на економската состојба во Македонија и интензивна владина кампања против НВО. Поддршката на Рамковниот договор, и покрај високата етничка недоверба, е се уште висока. За прв пат НВО и Владата се судрија со голема жестина на прашањето на корупцијата. По септемвриските избори, новата влада декларира желба за партнерство со НВО.“

Азра Рустемова, ученичка во 6-то одделение од Битола ▼

ЛЕТЕН КАМП ВО ОХРИД ЗА 75 УЧЕНИЦИ

„Не сакав воопшто да се вратам од кампот“, рече Азра Рустемова, учесничка на кампот. Азра е шесто одделение во Основното училиште „Горѓи Сугарев“ во Битола. „Во Охрид е многу убаво, се запознав со многу деца, се капеваме во езерото, игравме разни игри, правевме масембал... Со сите деца станавме другари. На крајот, кога се разделувавме, плачевме. Иако ми беше жал за мајка ми, за сестрите, за братчето и за татко ми, сепак сакав да трае уште долго, барем уште две-три години. Ех, да можеше“, воздигнувајќи додаде Азра. „Не сакам да се вратам зашто знам дека дома пак ќе мора да продавам салфетки, пак секој ден на Пазар истата мака, пак нема, пак нема време кога да учам. Ама, сепак, оваа година најмногу ќе учам, и без учебници да останам, како минатата година, кога бев во петто одделение, пак ќе бидам одлична за да омам да одам на летниот камп“, додаде таа. Летниот камп се одржа од 1 до 11 јули, а имаше за цел да ги стимулира учесниците, да ги награди за трудот, но и да овозможи интеграција помеѓу нив.

ПОСЕТА НА ПОЗИТИВНИ ПРИМЕРИ

„Изборот Карбинци како позитивен пример беше одлична можност за афирмација на нашата општина. Запознавме и стекнавме нови пријатели кои во своето работење се среќаваат со слични проблеми. Се надеваме дека како добри домаќини успеавме да им го пренесеме нашето искуство, нашите заложби за вклучување на сите локални потенцијали, човечки и економски, за разрешување на проблемите и да додвеме основа за натамошно надградување“, рече Борис Гаврилов, градоначалник на општината Карбинци.

„Се запознавме со луѓе од друга средина, се информиравме за други работи и проблеми и со начинот на нивното решавање. Се здобив со нови знаења и искуства за начинот на поставување и решавање на проблемите“, го изрази своето задоволство од посетата на Карбинци Беќир Муамеди, директор на ЈКП Сарај.

Посета на позитивни примери - Ливница во с.Карбинци ▶

ПРИМЕНЕТО ОБРАЗОВАНИЕ ЗА МЛАДИТЕ РОМИ (ПОР)

Програмата се спроведе во 15 заедници, во соработка со 15 локални здруженија. Програмата вклучи млади Роми на возраст од 11 до 25 години. Во овие заедници, во текот на учебната 2001/02 година настава следеле вкупно 18,984 ученици, од кои 3,373 се Роми (или 18% од вкупниот број ученици во 15-те училишта).

ЈАКНЕЊЕ НА НЕВЛАДИНИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ (ПЈН)

Со програмата во текот на 2002 со обуки беа опфатени вкупно 296 учесници, од кои 118 во редовните обуки, 166 во скроените обуки и 12 во обука низ работа, додека со финансиска поддршка: вкупно 89 организации беа опфатени со различни типови на финансиска поддршка, од кои: 44 организации финансиска поддршка за курсеви за англиски јазик и компјутери, 32 организации микро-проектно финансирање, 5 организации програмско финансирање и 8 организации организациско финансирање.

ПРОЕКТИ НА ГРАЃАНСКИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ ВО МАКЕДОНИЈА

Првото издание на оваа публикација опфати информации за 521 проект на здруженија на граѓани и фондации, класифицирани по сектори и целни групи. Овие податоци треба да помогнат во формирањето на сликата за активностите на граѓанските организации во Македонија. Публикацијата е издадена на македонски јазик, а достапна е и на www.graganskisvet.org.mk

На сликата од лево на десно: Тетјана Лазаревска (раководител), Сашо Клековски (застапник), Газменд Кадриу (член на Одбор на старатели) од МРФП, А.М.А. ван Арден - Ван дер Ховен, министерка за развојна соработка на Кралството Холандија и Јоханес Х.М.Волфс, амбасадор на Кралството Холандија во Македонија

ТРАНСПАРЕНТНОСТ ЗА ДОВЕРБА

Во текот на 2002 година зачестија изјавите за негодворно работење на здруженијата на граѓани кои се закануваат да ја намалат довербата на јавноста во граѓанскиот сектор. Поддржани се 9 организации со публикување годишен извештај за 2001 година и/или објавување резиме од годишните извештаи во дневниот печат.

АДРЕСАР НА ЕДИНИЦИТЕ НА ЛОКАЛНАТА САМОУПРАВА

Со Адресорот на единиците на локалната самоуправа или општините МЦМС го повтори позитивното искуство од издавањето на Адресорот на граѓанските организации во Македонија.

Адресорот беше наменет за подобрување на меѓусебната информираност и комуникација на општините со другите актери вклучувајќи ги министерствата и нивните подрачни единици.

Адресорот вклучува податоци за 108 општини, од вкупно 124 постоечки општини вклучувајќи го и градот Скопје. Адресорот е издаден на македонски и англиски јазик, додека на електронска верзија се наоѓаат на веб-страницата

www.graganskisvet.org.mk и www.civicworld.org.mk

ПОТПИШАН ДОГОВОРОТ ЗА СТРАТЕШКИ ПЛАН НА МРФП 2002-2006

Договорот за поддршка на новиот Стратешки план на Македонската развојна фондација за претпријатија (МРФП) 2002 – 2006 година во висина од 5,670,000 евра, на деветти декември 2002 година во Скопје, го потпишаа Сашо Клековски, застапник на МРФП и А.М.А. ван Арден – Ван дер Ховен, министерка за развојна соработка на Кралството Холандија. Од овие средства 4.900,000 евра ќе бидат употребени за финансиски услуги (заеми и гарантен фонд), а 770,000 евра за нефинансиски услуги.

Сашо Клековски, застапникот на МРФП, во оваа пригода, претставувајќи ја МРФП, меѓу другото, истакна: „МРФП е различна од другите организации или институции што се занимаваат со оваа проблематика, пред сè, заради развојниот фокус. Таа е невладина, непрофитна организација, ориентирана кон намалување на сиромаштијата. МРФП игра посредничка улога, поттикнувајќи иновации. Фокусот на МРФП се руралните подрачја, проширувајќи со кон источниот дел на Македонија, но таа се отвора и кон урбаните средини“.

▲ Презентација на една од организациите учесници во изложбениот дел

▲ Учесници на една од обуките за родови односи и развој

▲ Дистрибуција на кокошки-несилки во село Теарце

ВТОР НВО САЕМ – ФОРУМ НА ГРАЃАНСКОТО ОПШТЕСТВО ВО МАКЕДОНИЈА

На вториот НВО Саем на изложбениот дел учествуваа 199 здруженија на граѓани и фондации. Повеќе од 6,000 посетители поминаа низ салите на хотелот „Александар палас“ каде што се одржуваше оваа манифестација. Форумскиот дел, на кој беше ставен акцентот, понуди 31 сесија на теми од значење не само за граѓанското општество, туку и за останатите сектори, државниот и приватниот.

НВО Саемот беше организиран од страна на МЦМС, Институт отворено општество Македонија (ФИОМ), Институтот за трајни заедници (ИТЗ) и Католичките служби за помош (ЦРС).

„Навистина сум импресиониран од работата на невладините организации во Македонија. Човек може да си создаде вистинска библиотека од она што тие го имаат издадено и испечатено. Со овој саем се променија моите гледишта, разбирањето за работата на невладиниот сектор и сега многу повеќе го почитувам него!“ - рече еден од посетителите на саемот.

ЈАКНЕЊЕ НА ЖЕНСКИТЕ НВО

Со Програмата беше обезбедена финансиска поддршка за осумте вклучени организации: Сојузот на организациите на жените на Македонија (СОЖМ); Организацијата на организациите на жените на Македонија (ООЖМ), Сојузот на албанската жена на Македонија (САЖМ), Организацијата на жените „Престиж“ од Битола, Организацијата на жените од Струмица, Организацијата на жените од Штип, Ромската организација на жените „Даја“ од Куманово и Здружението за еманципација, солидарност и еднаквост на жените (ЕСЕ). Поддршката е искористена за ангажирање лице, одговорно за координација и спроведување на програмските активности, но и за спроведување на активностите на организациите.

Подготвени се пет броја на списанието „Перспективи“ и дистрибуирани до 800 релевантни невладини организации, владини институции и поединци кои се занимаваат со оваа проблематика.

МАКЕДОНСКА РЕХАБИЛИТАЦИЈА (МКР)

Во почетокот на годината МЦМС имаше ограничени активности заради интензивните активности на меѓународната заедница и обезбедените хуманитарни потреби за раселените лица. Меѓутоа, и покрај исклучително успешната донаторска конференција, повеќето од активностите (особено на меѓународните организации) беа значително намалени или целосно прекинати до крајот на јуни 2002 г.

Со програмата Македонска рехабилитација (МКР) беа опфатени околу 50,000 корисници главно со активности за основна помош (храна и непрехранбени продукти за повратниците во поранешните кризни региони). На раселените лица во колективните центри (особено младите) им беше пружена психо-социјална поддршка, со изведување на театарски претстави во самите колективни центри.

НАГРАДА ЗА ГРАЃАНСКО ОПШТЕСТВО И ДЕМОКРАТИЈА (ГОД) НАГРАДА ЗА ОДРЖЛИВ РАЗВОЈ „ХЕРТ ЈАН ВАН АПЕЛДОРН“ (ГЈА)

Оваа година Наградата за граѓанско општество и демократија ја добија: Фондацијата Институт отворено општество Македонија, за долгогодишен придонес, Хуманитарното и добротворно здружение на Ромите „Месечина“, за придонес во претходната година и градот Скопје за јавност и соработка.

Наградата Херт Јан ван Апелдорн ја добија Акционерското друштво Комуна и Здружението Полио плус, за придонес во претходната година.

ТРАНЗИЦИЈА НА КОСОВО (ТКС)

Целиот концепт беше базиран на поддршка на три локални НВО, кои ја спроведуваа програмата, така што тие се првите корисници. Во периодот на 2002 година, беа реализирани вкупно 44 проекти. Во рамките на оваа програма МЦМС примени принцип на Канцеларија за врски. Еден соработник беше задолжен за оперативно раководење на канцеларијата и советување на локалните партнери-НВО.

Во текот на годината беа одржани 16 обуки за НВО од југозападниот дел на Косово, организирани трибини, работилници и едукативни сесии. Исто така беа изградени два система за водоснабдување, а започна да се издаваат и две публикации: Агробилтен и Билтен за граѓанско општество. Беа доделени и десет грантови други граѓански организации.

МРЕЖА ЗА ГРАДЕЊЕ КАПАЦИТЕТИ (МГК)

Претставници на 13 центри на НВО за поддршка и екуменски организации, од 18 до 21 април, во Охрид, учествуваа на првиот состанок на мрежата. „Состанокот имаше за цел да ги дефинира улогите на партнерите, да ги утврди приоритетните потреби за тренинг, да ги идентификува вклучените страни за размена и заедничките активности и да креира специфичен план на активности за следниот период од една година“, ни рече Бесим Небиу, координатор на мрежата за градење капацитети. Во текот на трите дена работа партнерите од регионот се претставија едни на други, ги презентираа своите способности, но и своите потреби и успеаја да направат нацрт-план на активности. Она што најчесто беше истакнувано од страна на учесниците како позитивна страна на состанокот се размената на информации и знаењето за другите тренинг-ресурси во регионот, како и воопшто можноста да се сретнат други организации од регионот. Исто така, учесниците високо го оценија и структурирањето на планот кој за нив е план на соработка помеѓу агенциите.

Состанокот беше почетна фаза во спроведувањето на програмата чија генерална цел е да придонесе во зајакнувањето на координацијата, соработката и воспоставувањето поблиски и поцврсти врски помеѓу екуменските партнери во Југоисточна Европа, како придонесе кон мирот и стабилноста во регионот.

▲ Добитниците на наградите ГОД и ГЈА за 2001

БЕЗ ЕНТУЗИЈАЗАМ, НЕМАШЕ ДА ДОЈДЕМЕ ДО КРАЈОТ

450-те жители на селото Горно Количани ја намалија листата на проблеми за еден, многу важен - водоснабдувањето. Жителите на селото покажаа голем ентузијазам и желба за изградбата на водоводот. „Без тој ентузијазам и желба веројатно немаше да дојдеме до крајот“, вели Феми Мустафа, претседател на иницијативниот одбор на селото.

Горно Количани е сиромашно село. Многу мал број од жителите се вработени. Поголемиот дел се занимаваат со земјоделство и сточарство, меѓутоа, старата не се веќе толку големи како порано. Околу 30 семејства се корисници на социјална помош. Но жителите на се откажуваат. Ја користат секоја прилика да го подобрат својот живот. Завршувањето на земјените работи за потребите на селската водоводна мрежа беа доволна илустрација за тоа. Крајно тешкиот терен за ископ не ги расколеба ниту за миг. „Се спремавме за зајак, а излезе мечка“, ни рече еден од жителите на Горно Количани, алудирајќи на тоа дека не очекувале толку тешка траса за ископ.

Сепак, тоа веќе е зад нив. Тешкиот живот без вода останува во минатото. „Да знаете само колку долго се мачеле нашите мајки, сестри и ќерки. Ова ќе биде големо олеснување за нив“, ни рече еден од жителите.

Македонскиот центар за меѓународна соработка ги продолжи активностите во редовните програми: ВСЗ, ОЗИ, ПОР, ЈЖН (започнати во претходните години). Започнати се нови програми: СОС-линија за дрога (СЛД), Градење на капацитетите на граѓанските организации во Македонија (ГКГ), Граѓански свет (ГСВ), Страници за меѓусебно разбирање (СМР), Поддршка на раселените лица (ПРЛ), Поврзување на религиите во Македонија (ПРМ), Јакнење на партнерите во Косово (ЈПК), а завршени се програмите: ПЈН (од 2000 година), ТКС и МГК (започнати кон крајот на 2001 година).

ОСПОСОБУВАЊЕ НА ЗАЕДНИЦИТЕ И ИНСТИТУЦИИТЕ

Една од обуките спроведени оваа година беше темата „Како да им пристапиме на донаторите“. Пристапот до донаторите е еден од клучните моменти во обезбедувањето одржливост не само за здруженијата на граѓани туку и за локалните заедници.

„Имам искуство во изготвување проекти и во стапувањето во контакт со донатори. Некогаш тоа било успешно, а некогаш не. Но, за првпат сум на обука со основна тема 'пристап до донатори'. Сега можам да ги видам недостатоците од претходните мои искуства. По семинарот добивам поголема сигурност и дополнителни знаења. Тоа мое искуство ќе го споделим со вработените во Општината“, ни кажа Стојан Лазаров, градоначалник на општината Конче, учесник на обуката.

ВОДА ЗА МАКЕДОНСКИОТ „ТИБЕТ“

Кучица е село во општината Карбинци, со 165-те жители, или со 34 домаќинства, населено со турско население, сместено на планината Плачковица на надморска висина од 770 м². Конечно доби новоизграден водоводен систем, со помош на МЦМС.

Досега жителите на ова село морале да пешачат до единствената чешма во селото и водата да ја носат во кофи, за да направат леб, за да се напијат.

„Водата ја носевме на раце, на магариња натоварена!“ – со горчина кон минатото зборуваше еден селанец.

„Се занимавам со тутун!“, рече еден селанец.

„Имам 26 години и 2 деца, овде млади се женеме! Да ви кажам, само мажите и децата собрани тука зборуваат колку-толку македонски јазик, а жените само турски зборуваат и тие обично седат в куќи, дома“, додаде селанецот.

Сепак, веќе гледаме мали девојчиња како си играат со водата од чешмата во дворот. Отвори, затвори, отвори, затвори....

► Свечено пуштање на водоводот во с.Кучица

ПРИМЕНЕТО ОБРАЗОВАНИЕ НА МЛАДИТЕ РОМИ (ПОР)

Меѓу останатите активности спроведени во оваа програма беше поддржано и организирањето на Светскиот ден на Ромите под мотото „Сите сме едно“.

Малку поорганизирано и погласно од минатите одбележувања на овој ден, Ромите од Македонија повторно во јавноста ставија акцент на многубројните проблеми со кои се соочуваат во општеството – почнувајќи од прерасудите и односот (диктиран токму од тие предрасуди) на „другите“ кон нив, преку проблемот на децата на улица, питачењето, па се до општите проблеми, заеднички за сите граѓани на Македонија: сиромаштијата, невработеноста, образованието, Рамковниот договор...

Во кампањата учествуваа не само ромски, туку и други организации, а таканаречениот Марш на еднаквоста, исто така организиран во нејзини рамки, „маршираа“ над илјада граѓани – Роми, Македонци, Албанци, Турци, Срби и припадници на други заедници кои живеат во Македонија. Тие докажаа дека полека, но сепак, нешто се менува во односот на луѓето едни кон други.

▲ Ромите го креваат гласот за своите права, 8 април 2003 г.

ГРАДЕЊЕ НА КАПАЦИТЕТИТЕ НА ГРАЃАНСКИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ ВО МАКЕДОНИЈА

Во склоп на оваа програма се одржани разни тематски обуки за граѓанските организации. Една од тие е и „Обука за односи со јавноста“.

„И покрај тоа што одреден период бев новинарка во весникот „Дневник“ и во телевизијата А1, сепак немам големо искуство на ова поле. Иако доста работи ми се познати од обукава, сепак доста е корисна секоја ваква средба, а тоа што можам да го воочам е добрата конципираност на обуката“, изјави Татјана Андреевска, член на Здружението на граѓани за заштита на културно-уметничкото наследство „Македоника“ од Скопје.

▲ Учесници на обуката односи со јавноста (практикуваат давање радио интервју)

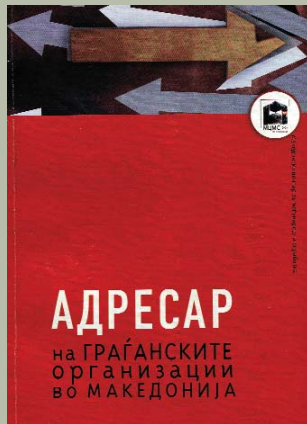
СОС- ЛИНИЈА ЗА ДРОГА (СЛД)

Новата програма беше креирана за да се придонесе кон намалување на социјалното исклучување на лицата со проблеми поврзани со употреба и злоупотреба на дрога и за елиминација на нивната маргинализација и стигматизација. Здружението на социјалните работници на град Скопје, во Домот на хуманитарните работници „Даре Џамбаз“, на 14 јули оваа година беше промовирана бесплатната линија за помош од дрога, преку која граѓаните на Република Македонија ќе можат да добиваат информации за дрогата, проблемите поврзани меѓу употребата на дрогата и заразувањето од СИДА.

„СОС-линијата за помош од дрога“ ќе дава информации за дрогите и за СИДАТА на сите заинтересирани граѓани, родители, воспитувачи, здравствени и социјални работници и ќе дава стручна помош во создавањето слични служби во други градови во РМ. Како прв чекор во тој правец е партнерската соработка со Центарот за социјални работи во Штип и обука на три волонтери за работа во советувалиштето за дрога.

ГРАЃАНСКИ СВЕТ

Во рамките на новата програма, веќе трета година продолжи да се издава списанието Граѓански свет, чии текстови можат да се најдат и на веб-страницата www.graganskisvet и англиската верзија www.civicworld.org.mk, каде можат да се најдат интересни информации за активностите на граѓанските организации во Македонија и во светот, потоа разни конкурси и повици на организации за поддршка на различни проекти.

Оваа година беше издаден седмото издание на Адресарот на граѓанските организации во Македонија, кој опфати 1509 организации. Преку понудените информации за организациите, корисникот ќе може да дојде до сознанија за можностите со кои располагаат организациите поединечно, но и генерално одделни сектори, како граѓанското организирање во целост, давајќи претстава за потенцијалот на овие организации да бидат едни од носителите на општествените промени.

Исто така започна издавањето на публикацијата Граѓански практики кои се резултат на нашата (и на МЦМС и на граѓанскиот сектор) трага по наше „домашно“ разбирање на граѓанското општество. Трагањето по одомаќени концепти и практики на граѓанското општество е резултат на свеста дека граѓанските организации и иницијативи се делотворни само ако се домашна сопственост и ако се вкоренети во општеството. Граѓанските практики треба да ја поттикнат и поддржат изградбата на одомаќени концепти и практики на граѓанското општество во Македонија.

ТРЕТ НВО САЕМ - ФОРУМ НА ГРАЃАНСКОТО ОПШТЕСТВО ВО МАКЕДОНИЈА

НВО Саем - 3 форум на граѓанското општество во Македонија се одржа од 20 до 22 ноември во Скопскиот саем. Над 10.000 граѓани го посетија изложбениот дел каде на 135 штандови се представија 205 граѓански организации од сите можни граѓански сектори, а за прв пат меѓу нив се најде и Секторот за европски интеграции на Владата на Републи-

◀ На сликата од лево на десно: Мирко Спироски - претседавач на МЦМС, Лилјана Поповска - потпретседател на Собранието на РМ, Борис Трајковски - Претседател на РМ, Сашо Клековски - Извршен директор на МЦМС и Донато Киарини - шеф на делегацијата на Европската Унија во РМ

ка Македонија, но и неколку фирми кои придонесуваат за алтернативниот општествен развој. Организиран од страна на Македонскиот центар за меѓународна соработка, во соработка со Фондацијата Институт отворено општество - Македонија и Институтот за трајни заедници, со поддршка од Данската црковна помош (ДЦА), Европската агенција за реконструкција, Владата на Република Македонија и Македонската информативна агенција (МИА), Саемот создаде простор за размена на искуства и поттикнување на меѓусебното разбирање и почитување на граѓанските организации, поттикнување поголем дијалог, зголемување на комуникацијата и соработката, но и на информираноста на јавноста и другите актери за активностите на граѓанските организации. Саемот ја овозможи очекуваната размена на информации меѓу домашните и петнаесетте организации кои го претставуваа регионот - организации од Црна Гора, од Словенија, од Косово и од Бугарија.

На саемот беа организирани 48 панели, форуми, тркалезни маси, едукативни сесии и социо-културни настани.

НАГРАДИ ЗА ГРАЃАНСКО ОПШТЕСТВО И ДЕМОКРАТИЈА (ГОД) И ЗА ОДРЖЛИВ РАЗВОЈ ХЕРТ ЈАН ВАН АПЕЛДОРН (ГЈА)

Трет пат по ред, активностите на граѓанските здруженија, поединците, институциите, претпријатијата и други субјекти во нашето општество, ги добија Наградата за граѓанско општество и демократија, односно за одржлив развој „Херт Јан ван Апелдорн“, за своите постигнувања во претходната година.

Овогодишни добитници се Боге Чадиновски, „Алкалоид“, Македонското женско лоби, Еколошкото друштво „Роса“ од населбата Чашка и Здружението на граѓаните „Натира“ од село Отља.

▲ Добитниците на наградите ГОД и ГЈА за 2002

СТРАНИЦИ ЗА МЕЃУСЕБНО РАЗБИРАЊЕ

Страниците за меѓусебно разбирање „Меѓутоа“ имаат за цел да ја подобрат информираноста на јавноста за меѓуетничките односи во Македонија и да влијаат врз медиумите известувањето за меѓуетничките односи да биде објективно и сестрано.

Проектот се спроведува во партнерство со Здружението на новинарите на Македонија (ЗНМ) и во соработка со Македонската информативна агенција (МИА), Дневник, Утрински весник, Факти, Лоби и Вечер.

„Меѓутоа“ ќе биде објавено 100 пати и третира два типа на настани. Едните се однесуваат на теми кои имале широк третман кај овие печатени медиуми, додека другите се ставаат во категоријата на „непознати“ односно текстови на теми кои сè уште не го привлекле вниманието.

вечер

Анебнук

lobi

ФАКТИ

Вечник

ЗНМ

МИА

2

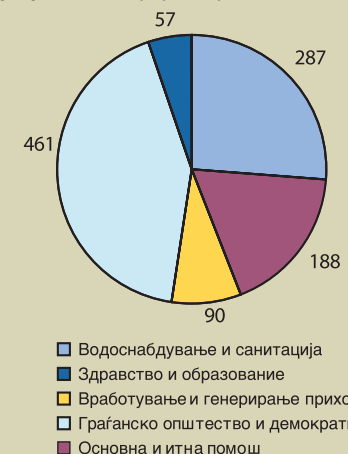
МЦМС НИЗ БРОЈКИ

ПРОЕКТНА СТАТИСТИКА

Графикон 1. Број на проекти по сектор

Табела 2. Број на проекти по сектор во периодот 1994-2003 година

Сектор	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	Вк.
Водоснабдување и санитација	20	47	38	17	18	20	21	25	37	44	287
Здравство и образование	5	11	7	13	27	12	42	11	35	25	188
Вработување и генерирање приходи (вкл. Рурален развој)	14	11	10	8	0	13	15	3	13	3	90
Граѓанско општество и демократија	44	39	45	27	35	29	56	38	75	73	461
Основна и итна помош	6	0	0	0	0	16	13	12	9	1	57
Вкупно	89	108	100	65	80	90	147	89	169	146	1,083

Дијаграм 1. Број на проекти по сектор

МЦМС ги следи своите постигнувања со систем за набљудување на проектното портфолио, како и со специфични евиденции за поединечни продукти.

Следењето на проектното портфолио МЦМС го прави преку неколку параметри: сектор, програми, локација, целна група и инструмент. Во овој преглед се прикажани резултатите по овие параметри, во табеларни прегледи по години, дијаграми за следење на трендовите во целиот период, како и графици за дистрибуцијата на вкупното портфолио по тие параметри.

МЦМС во десетгодишната работа реализираше 1,083 проекти, во 52 програми, со вкупен буџет од 2,2 милијарди денари, или околу 36 милиони евра.

Во табелата 3 (на следната страница) е даден целосен преглед на секторите и програмите (со периодите на нивното спроведување), како и бројот на спроведените проекти во периодот од 1994 до 2003 година (во 1993 година сè уште немаше започнато програмски активности).

Во овој преглед, прикажани се точни податоци од евиденцијата на МЦМС, заклучно со 1 декември 2003 година. Заради целосен приказ на 10-годишните постигнувања, направени се реални проценки за можните остварувања во периодот до 31 декември 2003 година, и тие се вклучени во статистиките.

Структурирањето на секторите, групирањето на проектите по сектори, како и начинот на нивната евиденција е воведена на крајот на 1995 година. Заради усогласен приказ, проектите од 1994 и 1995 година се групирани ретроактивно.

Поделбата на проекти по сектори во табела 3 (каде што се класифицирани програмите по сектор, со сите проекти), не соодветствува во сите случаи со поделбата од табела 2, бидејќи некои проекти се дополнително распределени во соодветниот сектор (пр. од програмите за итни операции, во секторот водоснабдување и санитација, кога се работи за проекти за итно водоснабдување).

Најголем дел од проектите се реализирани во секторот Граѓанско општество и демократија, а потоа и во Водоснабдување.

ВОДОСНАБДУВАЊЕ И САНИТАЦИЈА

Во секторот Водоснабдување и санитација поддржани се 287 проекти, од кои 233 за водоснабдилни и санитациски објекти, а 54 проекти за техничка помош.

Прегледот на поддршката во секторот е дадена во табелата 8. Дел од средствата од косовската криза наменети за итни операции се употребени за водоснабдување на локални заедници, кои прифатиле голем број бегалци. Бидејќи тие интервенции значително влијаат на состојбата, во табелата се прикажани одделно.

На картата се прикажани бројот на поддржани локални заедници по општини. Најголем фокус (според недостапноста на здрава вода за пиење) е даден на Брегалничкиот и Пелагонискиот регион, а најмалку на Езерскиот и Полошкиот.

Табела 8. Преглед на поддршката за водоснабдување и санитација на заедниците во периодот 1994-2003 година

Регион	Водоснабдување и санитацијана заедниците				Итни операции				Вкупно			
	бр. на заедници	бр. на проекти	бр. на жители	буџет	бр. на заедници	бр. на проекти	бр. на жители	буџет	бр. на заедници	бр. на проекти	бр. на жители	буџет
1 Скопски	17	22	20,634	38,904	6	7	20,909	109,438	23	29	41,543	148,342
2 Кумановско-Кратовски	24	24	11,899	22,086	1	1	4,072	22,101	25	25	15,971	44,187
3 Брегалнички	46	48	21,173	56,829	0	0	0	0	46	48	21,173	56,829
4 Струмички	24	25	14,967	18,217	0	0	0	0	24	25	14,967	18,217
5 Повардарски	32	33	16,544	38,394	0	0	0	0	32	33	16,544	38,394
6 Пелагониски	46	53	2,556	64,288	0	0	0	0	46	53	20,556	64,288
7 Езерски	5	5	3,184	8,645	1	1	1,676	6,029	6	6	4,860	14,674
8 Полошки	12	12	10,734	26,353	2	2	7,680	23,527	14	14	18,414	49,880
Вкупно	206	222	119,691	273,716	10	11	34,337	161,095	216	233	154,028	434,811

поддршка. Ова е особено видливо во почетните години, како и во кризните години (1999 и 2001). Сепак и во периодот пред кризите во регионот, а особено во последните две години **тенденција на МЦМС е зголемување на активностите за обука, информации, застапување и лобирање.**

Распоредувањето по целна група е направено во наведените категории според доминатното учество на корисниците во проектите. Во случаите на повеќекратна ранливост (припадност во две или повеќе од наведените категории, на пример млади ромски жени во рурални средини) на корисниците, сметана е само една, најрелевантната во однос на бројот на корисниците и на видот на активноста на проектот.

Фокусот на активностите е на селани, жени и етнички малцинства, како и на општата јавност.

ПОБАРУВАЧКА НА ПРОДУКТИ

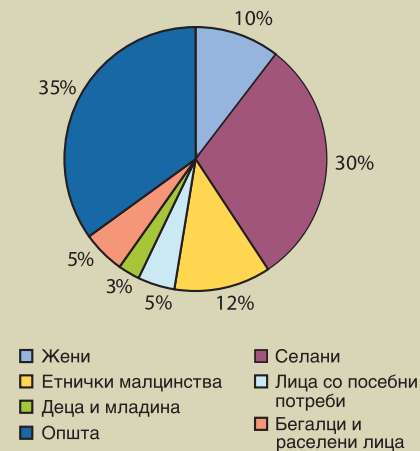
МЦМС ги планира проектите во согласност со потребите и барањата на целните групи. Побарувачката на продукти се евидентира од 1997 година. Организации на целните групи и физички лица, доставуваат барања за поддршка до МЦМС, кои се распоредуваат во соодветните групи, каде што се разгледуваат и оценуваат. Оние кои се оценети позитивно, се одобруваат за поддршка. Во следната табела е прикажана побарувачката (п - пријави) и резултатот од процесот на селекција на барањата за поддршка (о - одобрени). Од 2000 година, пријавите од индивидуални физички лица за обука се евидентираат исто како и сите други пријави (и на тоа се должи големата разлика пред и по тој период).

Табела 7. Побарувачка на продукти по сектори и програми во периодот 1994-2003 година

Табела 6. Број на проекти по целна група во периодот 1994-2003 година

Целна група	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	Вк.
Жени	13	5	14	8	15	4	28	2	16	8	133
Селани	33	56	43	20	18	20	22	31	39	46	328
Етнички малцинства	7	3	7	11	16	0	15	2	35	31	127
Лица со посебни потреби	8	6	2	7	6	2	6	10	0	2	49
Деца и младина	10	5	7	6	0	0	0	0	0	2	30
Бегалци и раселени лица	0	0	0	0	0	27	0	18	8	4	57
Општа	18	33	27	13	25	37	76	26	71	53	379
Вкупно	89	108	100	65	80	90	147	89	169	146	1,083

Графикон 4. Број на проекти по целна група

Сектор	1994		1995		1996		1997		1998		1999		2000		2001	
	п	о	п	о	п	о	п	о	п	о	п	о	п	о	п	о
Водоснабдување и санитација	57	17	47	18	46	9	59	16	86	20	142	27	129	27	566	134
Образование и здравство	53	11	69	29	0	0	123	27	41	10	33	29	0	0	319	106
Вработување и генерирање приходи	107	6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	107	6
Граѓанско општество и демократија	87	16	71	19	46	0	636	111	551	162	641	139	0	0	2032	447
Основна и итна помош	0	0	0	0	41	36	34	11	59	18	25	5	0	0	159	70
Меѓународни	0	0	0	0	34	14	275	67	0	0	73	37	0	0	382	118
Вкупно	304	50	187	66	167	59	1,127	232	737	210	914	237	129	27	3,565	881

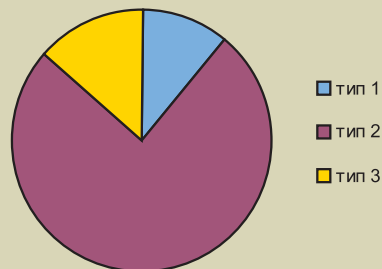
ПОТТИКНУВАЊЕ НА ВРАБОТУВАЊЕТО - МРФП

МРФП од основањето (1998 година) до крајот на септември 2003 година, преку вклучените банки, реализираше 102 заеми, во вкупен износ од околу 350 милиони денари, наменети за 1,759 корисници.

Табела 9. Број на заеми од МРФП (по тип) во периодот од 1999 до септември 2003 година

	1999	2000	2001	2002	2003	Вк.
тип 1	0	6	2	1	2	11
тип 2	1	5	27	26	18	77
тип 3	2	3	2	3	4	14
Вкупно	3	14	31	30	24	102

Графикон 5. Број на заеми од МРФП

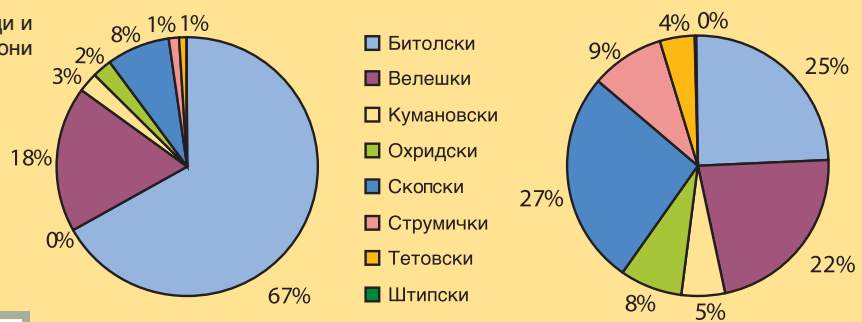
Табела 10. Исплатен износ на заеми (по тип на заем) во периодот од 1999 до септември 2003 година (во илјади МКД)

	1999	2000	2001	2002	2003	Вкупно
тип 1	0	90,870	12,191	762	3,835	107,658
тип 2	3,031	9,774	62,886	67,024	34,827	177,543
тип 3	9,295	18,642	6,999	12,634	21,526	69,096
Вкупно	12,326	119,287	82,076	80,420	60,188	354,297

Табела 11. Број на корисници на заеми (по тип на заем и региони) во периодот од 1999 до септември 2003 година

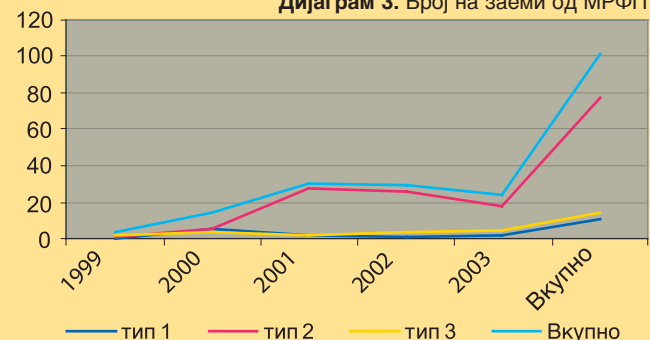
	1999	2000	2001	2002	2003	Вк.
тип 1	0	788	626	3	10	1,427
тип 2	1	5	27	26	18	77
тип 3	26	94	30	0	105	255
Вк.	27	887	683	29	133	1,759

Графикон 6. Број на корисници и износ на заеми, по региони

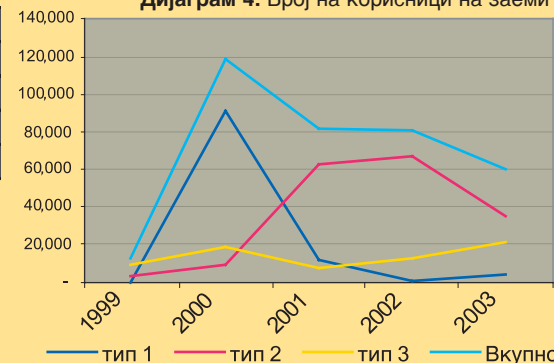
Фокусот до 2002 г. беше на западниот дел на Македонија, а од 2003 г. МРФП работи на целата територија на државата.

Дијаграм 3. Број на заеми од МРФП

МРФП сега располага со обновлив фонд од 285 милиони денари, а до сега за нефинансиски услуги реализирала проекти со вкупен износ од околу 55 милиони денари. Преку акредитираните банки: Тутунска, Радобанка, Стопанска банка - Битола, ИК банка и Штедилница Можности, процесира 3 (три) типа на заеми, и тоа: заем тип 1 кој е наменет за индивидуални земјоделци, микро претпријатија преку трговски посредници; заем тип 2 кој е наменет за мали претпријатија и заем тип 3 за микро претпријатија.

Дијаграм 4. Број на корисници на заеми

ГРАЃАНСКО ОПШТЕСТВО

Во период од 1996-2003 организирани се 145 обуки на кои учествувале 2063 учесници со балансирано учество на мажи (46%) и жени (54%). Најголем број на обуки биле за Раководење со проектен циклус (52), што претставува 36% од вкупното портфолио на обуки. Овие обуки биле и најпосетени со просечно 17 учесници по обука.

Табела 12. Број на обуки и учесници

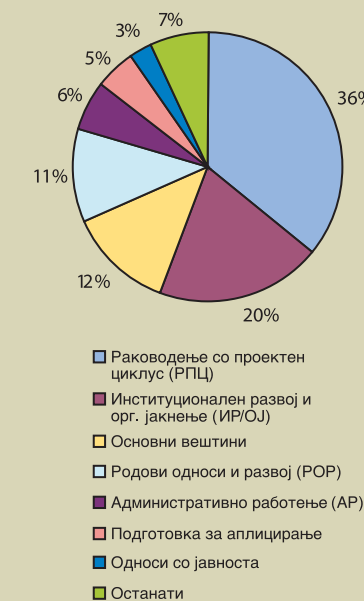
Обука	Обуки	Учесници	Мажи	Жени
Раководење со проектен циклус (РПЦ)	52	901	533	386
Институционален развој и организациско јакнење (ИР/ОЈ)	29	346	141	205
Административно работење (АР)	9	144	62	82
Раководење со програма (РП)	2	33	12	21
Родови односи и развој (РОР)	16	166	4	162
Обука низ работа	2	16	4	12
Основни вештини	18	208	79	129
Односи со јавноста	4	54	19	35
Подготовка за аплицирање	7	106	72	34
Скроена обука за акциски планови	2	26	0	26
Обука на обучувачи	1	15	1	14
Раководење со човечки ресурси	1	17	6	11
Посета на позитивни примери	1	16	16	0
Интеркултурно учење	1	15	8	7
Вкупно	145	2,063	957	1,106

Веб страницата Граѓански свет од нејзиното воспоставување во 2001 редовно се ажурира со нови информации. Посетеноста се следи на месечно ниво и се движи околу 2,000 посетители, со значајни пораста (до 6,000) за време на НВО Саемот.

НВО Саем	2001	2002	2003	Вкупно
Број на организации во изложбен дел	154	199	205	558
Број на форумски настани	19	32	59	110
Број на учесници во форумски дел	560	1,080	2,000	3,640
Посетители	5,000	6,000	10,000	21,000
Посетители надвор од Скопје	* 500	1092	2600	4,192

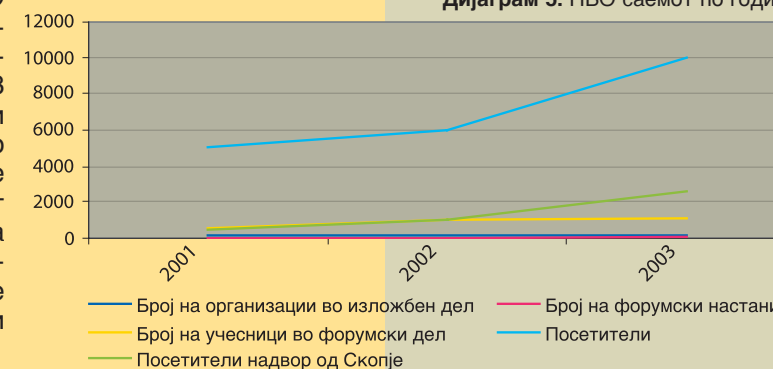
Во рамките на три организирани НВО Саеми - Форуми на граѓанското општество во Македонија во изложбениот простор се презентирале вкупно 558 организации, одржани се 110 форумски настани, на кои учество земале вкупно 2,840 учесници. Вкупната посетеност е 21,000 посетители, со значаен пораст на посетеноста во 2003 во однос на предходните две години Организираниот превоз овозможи меѓу посетителите на Саемот да бидат и 4,192 лица кои доаѓале надвор од Скопје.

Графикон 7. Број на обуки по тип на обука

Табела 13. НВО саемот по години

Дијаграм 5. НВО саемот по години

ФИНАНСИСКА СТАТИСТИКА

ПРИХОДИ

МЦМС мобилизира средства од голем број агенции од западна Европа, поврзани со Светскиот совет на црквите (ССЦ) и Акција на црквите заедно (АЦТ), други невладини организации, владини и меѓувладини агенции, како и од сопствени средства.

Во десетгодишниот период, обезбедени се 2,2 милијарди денари (или околу 36 милиони евра), од вкупно 63 различни организации-/донатори од 22 земји. Сите финансиски податоци се изразени во илјади МКД.

Табела 14. Преглед на приходи по извори во периодот 1994-2003 година (во илјади МКД)

Приходи	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	Вк.
Конзорциум за Македонија	66,465	51,474	27,858	49,157	36,799	42,713	47,139	94,691	125,840	93,939	636,075
Акција на црквите заедно (АЦТ)	0	0	0	0	0	673,632	352,023	72,125	26,378	0	1,124,158
Останати партнери	1,080	118	153	531	0	43,524	11,118	3,325	15,133	0	74,982
Владини и меѓувладини агенции	38,005	25,804	36,472	6,500	9,369	22,204	20,363	32,086	27,685	3,688	222,176
Вонредни и сопствени приходи	963	1,314	5,343	8,977	5,293	10,416	60,184	24,355	18,421	13,500	148,766
Вкупно	106,513	78,710	69,826	65,165	51,461	792,489	490,827	226,582	213,457	111,127	2,206,157

Што се однесува до земјите од кои потекнуваат средствата, најголема поддршка е обезбедена од Холандија (над 30%), а следат Германија и Данска. Средствата од други ненабројани земји учествуваат со помалку од 10% од вкупните приходи.

Држава	илјади МКД
 Холандија	665,826 30%
 Германија	475,992 22%
 Данска	272,455 11%
 Велика Британија	150,241 7%
 Вонредни и сопствени	149,266 6%
 Европска Унија	122,034 6%
 Норвешка	105,854 5%

Во групата Конзорциум за Македонија се вклучени агенциите членки (наведени во делот Организација и развој) и организациите настанати со нивна трансформација во изминатиот период (на пример ДИА се трансформира во АЦТ Холандија), како и приходите од други организации кои биле обезбедени преку членките на Конзорциумот.

Акција на црквите заедно (АЦТ) е координативна канцеларија за итни операци, што ги вклучува истите организации членки. Раздвојувањето е направено заради специфичноста на ова финансирање, кое е исклучиво за итни операци (вклучително посткризна рехабилитација) што беше случај и со средствата кои МЦМС ги обезбеди за одговор на кризата во Косово 1999 година и во Македонија во 2001 година. Преку системот на апели (вкупно 6 во кои учествуваа МЦМС) средства се обезбедија од 27 организации.

Ставката „Останати партнери“, вклучува други невладини/непрофитни организации (како Каритас од Германија, Солидарност од Грција), но и претпријатија, со кои е остварена соработка на специфични програми или проекти. Оваа група ја сочинуваат 19 организации од 10 земји, вклучително и две од Македонија (Фондацијата Институт отворено општество Македонија и Макпетрол).

Владините и меѓувладините извори на финансирање се однесуваат на програмите на Европската Унија (PHARE, LIEN, Partnership, CARDS), системот на Обединетите нации (во случајов УНХЦР), како и директни донации од Владите (директно или преку амбасадите) на Холандија, В. Британија, САД и Бугарија.

Последната ставка се Сопствени приходи, кои се остваруваат од камати, позитивни курсни разлики, вонредни приходи и приходи од активностите (наплата на партиципација за учество на обуките, продажба на публикациите и слично).

Дијаграм 6. Преглед на приходи по извори и по години

Графикон 8. Распределба на приходи по извори

Сметајќи ги и средствата канализирани преку системот на АЦТ, агенциите членки на Конзорциумот за Македонија се водечките донатори на МЦМС. Нивна карактеристика е исто така периодична стабилност во финансиската поддршка, односно сите се јавуваат како поддржувачи во најмалку четири години, а повеќето од нив во сите 10 години од работата на МЦМС.

РАСХОДИ

МЦМС ги регистрира расходите по проекти (директни или добротворни расходи), а потоа кумулативно и по програми, односно сектори. Трошоците за работењето на МЦМС (оперативни расходи) се распределуваат по програмите според евиденцијата за употребата на ресурсите (персонал, возила, простории, опрема).

Во табелата е прикажана функционалната класификација на расходите, што значи дека оперативните трошоци на МЦМС се распределени по програмите и секторите.

Табела 15. Преглед на расходите по сектори во периодот 1994-2003 година (во илјади МКД)

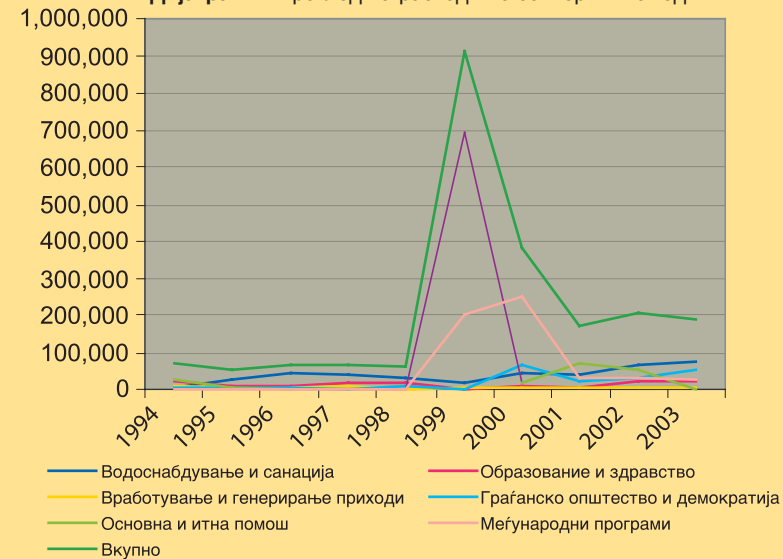
Расходи	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	Вк.
Водоснабдување и санитација	5,912	27,154	44,232	35,421	34,167	14,365	41,818	38,821	62,991	78,299	383,180
Образование и здравство	19,322	10,244	9,342	17,928	13,637	1,490	11,494	3,606	21,423	20,728	129,214
Вработување и генерирање приходи	11,836	5,188	3,593	8,859	95	4,217	6,464	5,219	5,062	4,000	54,533
Граѓанско општество и демократија	3,906	8,048	7,326	0	11,221	999	64,428	22,642	33,099	54,595	206,264
Основна и итна помош	29,365	4,601	0	0	0	691,958	13,748	72,271	54,045	1,660	867,648
Меѓународни програми	0	0	0	0	0	199,405	248,411	30,552	29,933	28,840	537,141
Вкупно	70,341	55,235	64,493	62,208	59,120	912,434	386,363	173,111	206,553	188,122	2,177,980

Агенција	илјади МКД
ICCO 	398,081 18%
DCA 	339,945 16%
DW 	336,870 16%
DIA 	203,034 10%
CAID 	136,546 6%
NCA 	105,854 5%
EED 	92,816 3%

Графикон 9. Распределба на расходи по сектори

Дијаграм 7. Преглед на расходи по сектори и по години

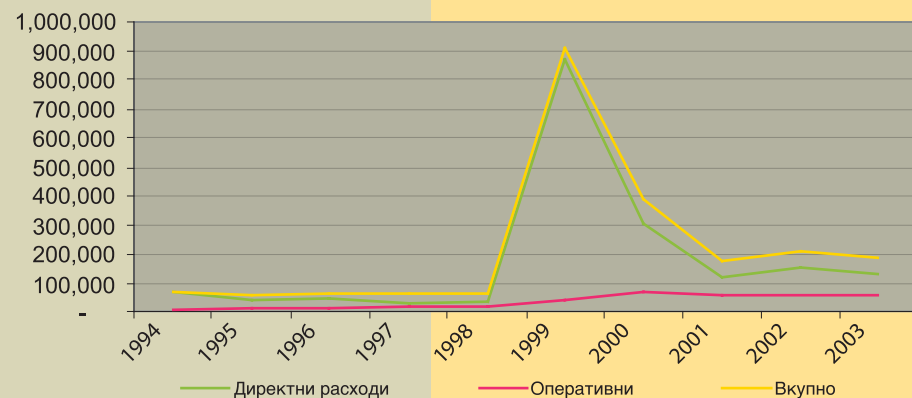
Во табелата подолу е направена споредба на нивото на директни и оперативни (трошоци на работењето на МЦМС) расходи. Не се вклучени расходите по основ на отпис на побарувања и набавна вредност, кои се појавуваат во некои години.

Табела 16. Споредба на директни и оперативни расходи по години

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	Вк.
Директни расходи	65,760	44,711	47,496	31,003	34,091	870,843	305,366	116,675	150,524	133,112	1,799,581
% од вкупните	93%	81%	74%	50%	58%	95%	79%	67%	73%	71%	83%
Оперативни	4,581	10,524	16,997	19,185	23,445	40,978	69,540	56,024	55,366	55,000	351,640
% од вкупните	7%	19%	26%	31%	40%	4%	18%	32%	27%	29%	16%
Вкупно	70,341	55,235	64,493	62,208	59,120	912,434	386,363	173,111	206,553	188,122	2,177,980

Видлива е разликата во нивоата во годините со интензивни хуманитарни активности (кога оперативните расходи се помали од 10%) и другите периоди кога акцентот е на активности за обука, застапување и лобирање, каде што клучни се човечките ресурси.

Дијаграм 8. Ниво на директни и оперативни расходи по години

Разликите меѓу приходите и расходите во некои години се должат на наплата на побарувањата од донаторите во следната година (на пример во 1999 година), или на книжење на побарувања за следната година во тековната (на пример 2003 година).

3

ОРГАНИЗАЦИЈА И РАЗВОЈ

ОРГАНИ НА МЦМС

ОРГАНИЗАЦИИ СО КОНСУЛТАТИВЕН СТАТУС ВО МЦМС

Прва категорија:

- ▶ Движење на екологите на Македонија (ДЕМ)
- ▶ ХДЗР Месечина
- ▶ Младински совет на Македонија (МСМ)
- ▶ Организација на жените на Македонија (ОЖМ)
- ▶ Сојуз на албанската жена на Македонија (САЖМ)
- ▶ Сојуз на организациите на жените на Македонија (СОЖМ)
- ▶ Сојуз на пензионерите на Македонија (СПМ)
- ▶ Сојуз на студентите при Универзитетот Св. Кирил и Методиј (ССУКМ)
- ▶ Форум за човекови права (ФЧП) (до 1996)
- ▶ Хелсиншки комитет за човекови права (ХКЧП)
- ▶ Хомос
- ▶ Ел хилал (од 1996)

Втора категорија:

- ▶ Еманципација, солидарност, еднаквост (ЕСЕ)
- ▶ Ромска организација на жените на Македонија Даја - Куманово
- ▶ Прва детска амбасада во светот Меѓаши
- ▶ ХДЗР Пхурт - Делчево
- ▶ ОЖ Хоризонт - Кривогаштани
- ▶ Еколошко друштво Злетовица - Пробиштип
- ▶ Еколошко друштво Изгрев - Свети Николе
- ▶ Еколошко друштво Виножито - Штип
- ▶ Здружение на самохраните мајки - Штип
- ▶ Сојуз на слепите во РМ
- ▶ Организација на ромската младина Англунипе

Организациите за кои не е наведена локацијата, се со седиште во Скопје

МЦМС е основан на 14 декември 1993 година. Седумте основачи (видете го делот за воспоставување на МЦМС) и три други членови, го сочинуваа првиот Извршен одбор, со мандат од една година, кога е воспоставена управната и раководната структура на МЦМС: Собрание, Извршен одбор и Стручна служба, раководена од програм-директор. Тогаш, во 1994 година, извршена е и регистрација на МЦМС.

Избори за органите на МЦМС се спроведени во 1994 и 2000 година. Во 1998 година, согласно со новиот Закон за здруженија на граѓани и фондации, МЦМС е пререгистриран како фондација, а направени се и соодветни статутарни промени. Тие вклучуваа и промени во називите на органите и телата на МЦМС во: Совет, Управен одбор и Извршна канцеларија (раководена од Извршен директор) и промена од организацион-членки во организацион со консултативен статус од прва и втора категорија.

ОРГАНИЗАЦИИ-ЧЛЕНКИ/СО КОНСУЛТАТИВЕН СТАТУС

МЦМС нема индивидуално членство, туку конституенти се организацион-членки. Во првиот период, десет граѓански организации го сочинуваа МЦМС.

Во 2000-та година, претходните организацион-членки станаа организацион со консултативен статус од прва категорија, освен Хомос, која се стекна со статус од втора категорија. Со консултативен статус од втора категорија се стекнаа и 11 други организации.

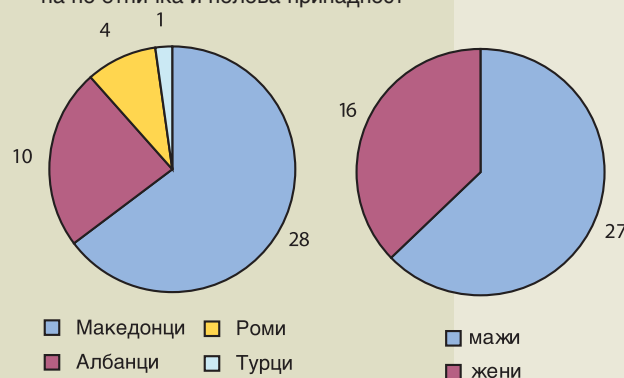
СОБРАНИЕ/СОВЕТ

Највисок орган на управување на МЦМС е Собранието/Советот. Советот ги има следните надлежности: го донесува, изменува и дополнува Статутот; ја донесува генералната политика и стратегија; донесува годишен извештај за работата и финансиски извештај и го прима извештајот од независниот ревизор; избира членови на Управниот одбор; одлучува за спојување со друга фондација и за членување на МЦМС во домашни и меѓународни сојузи и организации; врши и други работи согласно со Статутот и со општите акти на МЦМС.

ПРЕТСТАВНИЦИ ВО СОБРАНИЕТО/СОВЕТОТ

Собранието (значи до 2000-та година) беше составено од претставници (по два) делегирани од организациите членки и претседател.

Графикон 10. Состав на Собранието/Советот во периодот од 1994 до 2003 година по етничка и полова припадност

За изборите 2000-та година беше изменета процедурата за избор на претставници во Советот, со која тринаесет членови се избраа од кандидатите предложени од организациите, осум се индивидуални членови (експерти од областите на дејствување на МЦМС), четири претставници од црквите и верските заедници во Македонија и еден член од Извршната канцеларија.

Вкупно 44 лица биле избрани во Собранието/Советот од 1994 до 2003 година. Собранието и Советот одржаа вкупно 16 седници, на кои се разгледани 79 точки.

▼ Седница на Советот на МЦМС во 2000-та година

Табела 17. Состав на Собранието/Советот во периодот од 1994 до 2003 година

Членови	Организ.	Мандат
Мирко Спироски	Претседател	1994 2004
Андон Марковски	СПМ	1994 2004
Анета Андонова	МСМ	1994 2000
Биљана Стевановска	ДЕМ	1994 2000
Борис Давитков	ФЧП	1994 1996
Васка Калинска	СОЖМ	1994 2000
Вите Исјановски	СПМ	1994 2000
Зоран Костов	МСМ	1994 2004
Иван Тулевски	ФЧП	1994 1996
Јорданка Куситасевска	ОЖМ	1994 2000
Мухамед Точи	Месечина	1994 2004
Мето Јовановски	ХКЧП	1994 2004
Митко Кржовски	ССУКМ	1994 2000
Мукереме Руси	САЖМ	1994 2004
Надежда Герасимова	ОЖМ	1994 2000
Нурије Кадриу	САЖМ	1994 2004
Рамадан Сејфулов	Хомос	1994 2000
Рамадан Кани	Месечина	1994 2000
Савка Тодоровска	СОЖМ	1994 2000
Сељам Арифи	Хомос	1994 2000
Сашо Стрезоски	ССУКМ	1994 2000
Свето Стефановски	ДЕМ	1994 2000
Хатиџе Исљами	ХКЧП	1994 2000
Абдурауф Пруси	Ел хилал	1994 2004
Бехиџудин Шехапи	Ел хилал	1994 2000
Букурије Бајрами	САЖМ	1994 2004
Теута Крашница-Чучкова	-	1994 2004
Василка Божиновска	ОЖМ	1994 2004
Даниела Стојанова	ДЕМ	1994 2004
Билјана Герасимовска	ЕСЕ	1994 2004
Наташа Габер	-	1994 2004
Дилбера Камберовска	Даја	1994 2004
Зејнула Фазлиу	-	1994 2004
Дејан Бојковски	МСМ	1994 2004
Диме Велковски	ССУКМ	1994 2004
Александар Михајловски	ЕДЗ	1994 2004
Иван Тулевски	-	1994 2004
Драги Костадиновски	МПЦ	1994 2004
Михаил Цеков	ЕМЦ	1994 2004
Ѓоко Ѓорѓески	МПЦ	1994 2004
Димче Митрески	МЦМС	1994 2004
Самет Скендери	Месечина	1994 2004
Ѓунер Исмаил	-	1994 2004

ИЗВРШЕН/УПРАВЕН ОДБОР

Членовите на Собранието/Советот избираат Извршен/Управен одбор од 10 члена. Вкупно 19 лица биле членови на одборот во овој десетгодишен период. Управниот одбор на МЦМС: донесува перспективни и годишни програми и планови за работа; донесува финансиски план; усвојува годишна сметка; одлучува за средствата на МЦМС во рамките на финансискиот план; одлучува за воспоставување награди и признанија; донесува акти со кои се уредува работата на Извршната канцеларија; именува Извршен директор; основа трговски друштва и други правни лица.

Извршниот/Управниот одбор има одржано 147 седници и има обработено 1358 точки.

▼ Избори за Управен одбор, 2000 година

БИОГРАФИИ

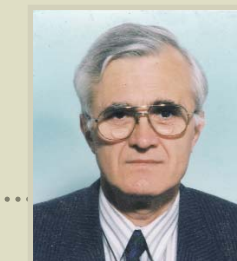
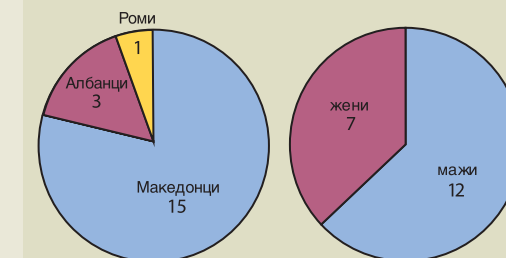
Проф. д-р Мирко Спироски, роден на 03.02.1948 година во тетовското село Лешок. По дипломирањето на Медицинскиот факултет на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, го продолжува своето образование и денес работи како доктор по медицински науки, доцент по физиологија во РЕ Институт за физиологија, ООЗТ Институт при Медицински факултет – Скопје. Во својот долгогодишен професионален ангажман, активен бил како претседател на Самостојниот синдикат за здравство, фармација и социјална заштита на Република Македонија. По основачкото собрание на МЦМС, станува претседател на Извршниот одбор, кој потоа се преименува во Управен одбор. Од 1998 година е претседавач на Одборот на старатели на Македонската развојна фондација за претпријатија. Активно говори англиски јазик.....

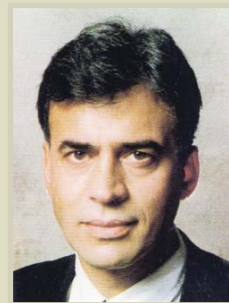
Д-р Иван Тулевски, роден на 11.06.1938 година во Скопје. По струка е доктор-специјалист по невропсихијатрија, долгогодишен раководител на дневната болница за алкохолизам и други зависности во Болницата за нервни и душевни болести „Бардовци“ - Скопје, а сега е во пензија. Еден е од основачите на МЦМС. ....

Табела 18. Состав на Извршниот/Управниот одбор во периодот од 1994 до 2003 година

Членови	Мандат
Мирко Спироски	1993 2004
Димитрије Бужароски	1993 1994
Зорица Велковска	1993 1994
Иван Тулевски	1993 2000
Љубомир Цуцуловски	1993 1994
Нано Ружин	1993 1994
Наташа Габер-Дамјановска	1993 2004
Савка Тодоровска	1993 1994
Сашо Клековски	1993 1994
Теута Крашница-Чучкова	1993 2004
Драги Костадиновски	1994 2004
Зејнула Фазлиу	1994 2004
Зоран Костов	1994 2000
Михаил Цеков	1994 2004
Мухамед Точи	1994 2004
Нурије Кадриу	1994 2000
Букурије Бајрами	2000 2004
Билјана Герасимовска-Китановска	2000 2004
Свето Стефановски	2000 2004

Графикон 11. Состав на Извршниот / Управниот одбор во периодот од 1994 до 2003 година по етничка и полова припадност

... **Проф. д-р Нано Ружин**, роден на 31.07.1952 година во Скопје. По стекнувањето на титулата доктор на политички науки, работи како раководител на Институтот за социјална работа и социјална политика при Филозофскиот факултет - Скопје. Сега е амбасадор на Република Македонија во НАТО. Еден е од основачите на МЦМС.

... **Д-р Наташа Габер-Дамјановска**, родена на 09.10.1962 година во Скопје. Доктор на политички науки. Работи како научен советник во Институтот за социолошки и политичко-правни истражувања. Од основањето на МЦМС е член на Извршниот и на Управниот одбор. Активно говори грчки, англиски и француски јазик. Еден е од основачите на МЦМС.

... **Савка Тодоровска**, родена на 09.08.1943 година во Велес. По завршување на своето образование работи како новинар на Македонска телевизија. По истекот на мандатот, како претседател на Организацијата на жените на Скопје, станува претседател на Сојузот на организациите на жените на Македонија. Еден е од основачите на МЦМС.

Сашо Клековски (види во делот Извршна канцеларија)

... **Теута Крашница-Чучкова**, родена на 28.10.1943 година во Приштина. Завршила Правен факултет на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје. Својата професионална кариера ја започнува во „Студентски збор“, за да ја продолжи во Македонското радио - радио Скопје (Втора програма), како уредник-коментатор, во сектор здравство. Таа е позната активистка во повеќе граѓански здруженија: Мировно граѓанско движење, Животна искра, ФеБаНГО. Активно говори француски и српски јазик. Еден е од основачите на МЦМС.

Проф. д-р Димитрије Бужароски, роден на 08.08.1952 година во Скопје. Доктор на науки, професор на Факултетот за Музичка уметност - Скопје.

Велковска Зорица, родена на 29.11.1052 година во Скопје. Завршила Економски факултет, заменик на претседателот на Самостојниот синдикат за здравство, фармација и социјална заштита на Република Македонија.

Проф. д-р Љубомир Цуцуловски, роден на 01.09.1948 година во Битола. Доктор на науки на Филозофски факултет, доцент на Филозофски факултет - Институт за филозофија - Скопје.

... **Драги Костадиновски**, роден на 31.08.1950, во Скопје. По дипломирањето на Теолошкиот факултет, го продолжува своето образование на Филозофски факултет, каде се здобива со титулата магистер. Својот професионален ангажман го продолжува во Македонската православна црква (МПЦ) како свештеник и генерален секретар во Хуманитарната организација „Милосрдие“. Активно говори англиски, француски и руски јазик.

Зејнула Фазлиу, роден на 28.08.1955 во с. Кондово. По завршувањето на Теолошкиот факултет „Ал-алхаил“ во Каиро се вработува во Исламската верска заедница во Македонија. Активно говори арапски јазик.

Зоран Костов, роден на 11. 05. 1964 година во Скопје. Дипломирал на Студиите по новинарство при Правниот факултет во Скопје. Магистрирал на студии по комуникации при Институтот за социолошки и политичко правни истражувања во Скопје. Студент на докторски студии по комуникации на Правниот факултет во Скопје. Вработен во НИП „Студентски збор“ од Скопје од 1988 година. Член на Одборот на старатели на Македонската развојна фондација за претпријатија (1998-2003).

Михаил Цекон, роден на 05.08.1947, во Струмица. По завршувањето на Теолошки семинар на германски колеџ, се вработува во Евангелско-методистичка црква, како надзорен старешина. Активно говори германски јазик.

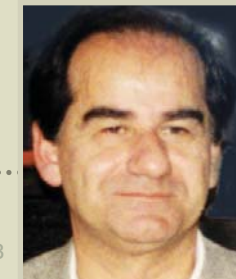
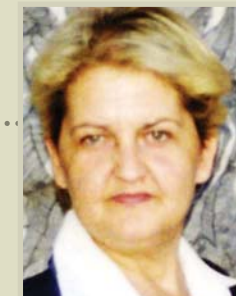
Мухамед Точи, роден на 01.07.1972, во Гостивар. По завршувањето на образованието е активен во граѓанскиот сектор. На позицијата член на Управниот одбор на МЦМС доаѓа од хуманитарното и добротворно здружение на Ромите „Месечина“, каде што е координатор на секторот за човекови права.

Нурие Кадриу, родена на 01.03.1945 година во Тетово. Дипломира на Педагошката академија, група математика и физика на универзитетот „Св. Климент Охридски“ во Скопје. По завршување на факултетот работи како наставник. Од 1994 година е претседател на огранокот на САЖМ за Скопје. Во 1999 година е дел од основачите на ЗЖА „Преспектива“ и ја извршува функцијата потпретседател на здружението.

Букурије Бајрами, родена на 07.06.1952 година во Ростуше. Апсолвент на Медицинскиот факултет, Скопје. Во Управниот одбор на МЦМС доаѓа од Сојузот на албанската жена во Македонија. Активист е и во Сојузот на албанската жени во Македонија.

Билјана Герасимовска-Китановска, родена на 26.02.1969 во Скопје. По професија е лекар по општа медицина на Клиниката за нефрологија. Активно говори англиски, француски, германски и италијански јазик. Претседател е на Женската организација за еманципација, солидарност и еднаквост – ЕСЕ. Работела на полето на активности за женско здравје, Создавање мрежи на здравствени работници и невладини организации, Борба против семејното насилство, Евалуација на проекти и програми на невладини организации. Автор е на неколку книги од наведените области на дејствување.

Свето Стефановски, роден на 11.03.1947, во кичевското село Добреноец. Дипломира на Филозофскиот факултет, при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје. Вработен е како главен уредник во Ревиијата „Екологија“. Долги години е член на Движење на еколозите на Македонија.

ИЗВРШНА КАНЦЕЛАРИЈА

Табела 19. Преглед на персоналот

Соработници по групи	Период
Извршен директор	
Сашо Клековски	1993 -
Развој	
Роман Пападимитров	1994 - 2003
Ацо Кочовски	1994-2001
Херби Елмази	1994-1996
Димче Митрески	1994 -
Љупчо Кочовски	1994-1999
Душица Бошковска	1994-1997
Мирјана Фотевска	1999-2001
Никола Икономов	1999-2001
Владимир Лазовски	1999 -
Нахида Зекирова	2000 -
Александар Гумберовски	2001 -
Александар Јовановски	2002 -
Итни операции 1999	
Алберт Хани	1999-2000
Александар Курчиев	1999-2001
Елисавета Бејкова	1999-2001
Гоце Солев	1999-2001
Горан Велковски	1999-2001
Синиша Стојкоски	1999-2001
Костадин Граматиков	2001
Вработување	
Тетјана Лазаревска	1997 -
Јоана Јосифовска	1999 -
Емина Махмутовиќ	1999-2001
Хамси Бехлули	1999-2001
Лара Крстева-Ичокаева	1999-2001
Љупчо Тошев	1999-2003
Васил Миноски	1999-2001
Влатко Данилов	2000
Лазар Неданоски	2001 -
Афродита Муслиу	2001 -
Соња Јовановска	2002
Лирим Хајредини	2003 -

Извршната канцеларија ги врши раководните, како и стручните и административните работи, односно ги води дневните работи, ги сервисира органите на МЦМС и ја администрира политиката и програмите одобрени од нив.

▲ Јадрото на Извршната канцеларија од 1994 г.: Херби Елмази, Сашо Клековски, Ацо Кочовски и Димче Митревски

Граѓанско општество	
Луција Поповска	1995-1999
Сунчица Саздовска	1998 -
Валентина Чичева	1994 -
Бесим Небиу	1995-1998
Горан Булдиоски	1998-1999
Лилјана Алчева-Јовановска	1998 -
Фатмир Битиќи	1999-
Калин Бабушку	1999-2003
Неда Малеска-Сачмароска	1999 -
Александар Стамболиев	1999 -
Куштрим Хоџа	2000-2003
Флорент Бајрами	2000-2002
Емина Нурединоска	2001 -
Кренар Кука	2001 -
Итни и меѓунар. програми	
Александар Кржаловски	1995 -
Александар Стевановски	1999 -
Салих Алили	1999-2001
Ѓорѓи Тане	2000-2002
Тахир Нухи	2000-2002
Тања Хафнер	2003 -
Дервиша Хаџиќ	2003 -
Миодраг Колиќ	2003 -

Во периодот 1999-2001 г. МЦМС имаше канцеларии во Ѓаковица и во Драгаш (Косово, СРЈ), во кои беше ангажиран локален персонал: Еранда Кумнова, Рајмонда Пурини, Исмет Иссуфи, Ардита Ризванови, Авни Касумај, Куштрим Куќи, Мевлије Дафота, Леонора Кулудра, Петрит Зрза, Ил Барди, Аберт Дафота, Вегим Нура, Астрит Дафота, Хусеин Исмаили, Авди Феризи, Едмонд Кулудра, Арбана Жара, Бујар Бунари, Африм Руди и Сеат Нухи.

▼ Персоналот на МЦМС во 2003 година

САШО КЛЕКОВСКИ

Роден е на 13 април 1966 година во Скопје. Оженет е со Ана, има две деца, Ангелина и Никола. Завршил Медицински факултет во Скопје. Дополнително се стекнува со професионално образование за раководење, за родови односи и за медијација. На крајот на осумдесеттите и почетокот на деведесеттите ги води Сојузот на студентите по медицина на Македонија и Сојузот на студентите на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“. Во 1993 година е еден од основачите, а од 1994 година директор на Македонскиот центар за меѓународна соработка. Од 1998 година е застапник на Македонската развојна фондација за претпријатија. Член е на повеќе комитети, а во моментот е член на Итниот комитет на АЦТ Интернационал, Советодавниот комитет на ДЦА, Управниот одбор на „Транспарентност“ Македонија и на Управниот одбор на Институтот отворено општество Македонија. Стекнува и први меѓународни искуства во консултантски мисии во Казахстан, Киргистан и Грузија.

ПАВЕЛ РОМАН ПАПАДИМИТРОВ

Роден е на 21 март 1965 година во Згоржелец, Полска. Дипломира на Економскиот факултет во Скопје - „Економска политика и развој“. Во 1996 година на Колеџот “Selly Oak” во Бирмингем, Англија, завршува на напредниот курс од областа „Менаџмент и развој“, а во 2002 година магистрира на Универзитетот во Тренто, Италија, на темата Локален економски развој за балканските земји. Во МЦМС е од почетокот, од април 1994 година, како раководител на одделението за развој. Бил одговорен за спроведувањето на повеќе програми, пред сè, за развој и водоснабдување на селото. Член е на Одборот за доделување на наградата за одржлив развој Херт Јан ван Апелдорн и на Собранието на женската организација ЕСЕ.

ТЕТЈАНА ЛАЗАРЕВСКА

Родена на 19 мај 1961 г. во Тетово. По професија е дипломиран економист. Претходно е работно ангажирана во Младинскиот совет на Македонија. Во МЦМС работи од ноември 1997 г. на позицијата раководител на одделението за вработување и генерирање приходи.

СУНЧИЦА САЗДОВСКА

Родена е на 17.08.1970 во Скопје. Дипломира на Технолошко-металуршкиот факултет на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје. По завршувањето на студите до 1998 работи во Државниот завод за статистика ангажирана на пописот 1994, како и на истражувачки проекти за вработеност, невработеност, здравство и социјала кои Заводот ги спроведува во соработка со Светската банка. Во МЦМС е вработена од септември 1998 како соработник на проект во Програмата за цивилно општество, а од декември 1999 година е раководител на одделението за граѓанско општество. Одговорна е за планирање, координирање, организирање и спроведување на програми за јакнење на граѓански-

те организации во Македонија. Има завршено обуки за раководење со програми, раководење со човечки ресурси и обука и фацилитација.

ЛУЦИЈА ПОПОВСКА

Родена е во Скопје. Директор е на програми за Европа и Централна Азија на Habitat for Humanity International, живее и работи во Будимпешта од февруари 2001. Десетина години соработува со Советот на Европа како тренер и консултант. Главен фокус и се менаџмент на НВО и неформално образование. Луција е дел на тимот на МЦМС од 1996 година каде го има водено секторот за развој на граѓанското општество во периодот 1996-2000; има работено на проектите за итна помош на МЦМС во Македонија и на Косово, а од 2000 г. соработува со МЦМС на проекти поврзани со развој на НВО во југоисточна Европа и програмата за поддршка на образованието на Ромите. Претходно има работено во Младинскиот совет на Македонија како секретар за меѓународни односи.

АЛЕКСАНДАР БУЖАРОВСКИ

Роден е на 19.05.1965 во Скопје. Образование завршува на Економскиот факултет во Скопје. Претходно работи во Мактранс Скопје, во Пролетер Скопје, а во МЦМС е од 1995 година на работното место раководител на административно-финансиското одделение.

АЛЕКСАНДАР КРЖАЛОВСКИ

Роден е на 19.06.1969 година во Скопје, а е горд на потеклото од Галичник, каде што се оженил во 1996 година, со Климентина. Има едно дете, Данаил. Дипломирал на Електротехничкиот факултет во Скопје. Во тој период е активен во три студентски граѓански организации. На 1 декември 1995 година се вработува во МЦМС, како соработник на проект во програмата за цивилно општество. Во 1999 година презема одговорности за координација на програмите во Косово, комуникација со партнерите од мрежата АЦТ, како и за процесите од проектниот циклус. Од 2001 година е координатор на итните операции поврзани со македонската криза и посткризната рехабилитација, како и на регионалните програми на МЦМС.

ГОНЦЕ ЈАКОВЛЕСКА

Родена на 13.07.1969 во Радовиш. Дипломира на Факултетот за политички науки на Универзитетот во Белград. По завршувањето на студиите, се вработува во локалната телевизија во Радовиш, каде што две години е уредник на телевизијата. Во МЦМС се вработува во 1996 година, како асистент за односи со јавноста. Учествува во креирањето и ги уредува печатените изданија на МЦМС. Одговорен уредник е на Граѓански свет. Задолжена е за односи со јавноста и контакти со медиумите. Има завршено обуки за раководење со програми, раководење со човечки ресурси и обука за фацилитација.

ГРАМОЗ ШАБАНИ

Роден на 10.05.1971 година во Приштина. Дипломира на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“, Историја на уметност со археологија, во 1997 година. Во Хуманитарната организација Ел хилал од 1994 до 1997 година работи како раководител на проекти. Од 2000 до 2001 година работи во Македонската информативна агенција како новинар/преведувач. Во МЦМС започна да работи во јуни 2001 година како соработник на проекти, во програмата Македонска криза. Од јуни 2002 г. па до денес работи како соработник за информации.

ДИМЧЕ МИТРЕСКИ

Роден е на 05.11.1968 год. во Прилеп. Завршува на Градежниот факултет во Скопје. Претходно е член во ССУКМ како секретар за спорт и социјална политика. Во МЦМС е вработен од 1994 година, од самиот почеток. Ангажиран е во одделението за развој како соработник на проект во програмите: 1994-2000 Програма за водоснабдување на село (ПВС); 2001-2003 Водоснабдување и санитација на заедниците (ВСЗ) и Оспособување на заедниците и институциите (ОЗИ); 1999 Програма за итни операции (ПИО) и Водоснабдување на заедници и помош во храна за бегалците и семејствата домаќини; 2000 Програма за посткризна рехабилитација на Македонија (ПРМ). Моментно е соработник на проект во одделението за развој (програмите ВСЗ и ОЗИ).

АЦО КОЧОВСКИ

Роден е на 26 јули 1963 година во Скопје. Дипломира на Архитектонскиот факултет во Скопје. Од февруари 1994 г. до јуни 2001 г. е во МЦМС на позицијата асистент на проекти (Развој на селото – водоснабдување; Програма за јакнење на Ромите; Програма за достоинство на хендикепираните и маргинализираните; Програма за основно и здравствено образование – ОЗО; Санитација на бегалските кампови). Од август 2001 г. до јуни 2002 г. работи во ЦАД (CAD - Childrens Aid Direct). Од јули 2002 г. е во АЦТЕД (ACTED).

ВАЛЕНТИНА ЧИЧЕВА

Родена е на 28.02.1969 г. во Скопје. Во 1993 г. дипломира на Технолошко-металуршкиот факултет во Скопје, отсек базно-полимерно органско инженерство. По дипломирањето се вработува во Заводот за статистика на Република Македонија, на позицијата стручен соработник во Одделението за прибирање и обработка на податоците од високото образование во Република Македонија, каде работи до 1994 г. Во мај 1994 г. почнува да работи во МЦМС како административен секретар во административно-финансиското одделение. Од декември 1999 г. до денес работи во одделението за граѓанско општество како соработник на проекти/обучувач.

БЕСИМ НЕБИУ

Програмски менаџер во Habitat for Humanity International за Европа и за Централна Азија. Живее и работи во Будимпешта од јуни 2003 година. Работи како тренер и консултант на теми поврзани со организациски и со програмски менаџмент и развој на заедниците. Од 1995 до 1998 година работи во МЦМС како асистент на програми во одделението за развој на граѓанското општество. Од 1998 година работи како координатор на Програмата за развој на заедниците во Институтот за трајни заедници. Од 2001 до 2003 година соработува со МЦМС во Мрежата за градење капацитети за Југоисточна Европа (МГК), како и во програмите за обука на НВО. Во моментов, Бесим е член на Одборот за доделување на наградата за одржлив развој при МЦМС. Дипломирал на Економскиот факултет на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“.

ЛИЛЈАНА АЛЧЕВА-ЈОВАНОВСКА

Родена на 20.02.1970 г. во Велес. По вокација е инженер-технолог, а дипломирала на Технолошко-металуршкиот факултет во Скопје во 1993 година. Моментално посетува постдипломски студии по кадровски менаџмент на Институтот за социолошки и политичко-правни истражувања во Скопје. Од 1994 до 1998 година работи во УТП Интернационал во Велес, а истовремено е активен член на ЕД Вила Зора од Велес. Во МЦМС работи од 1998 година како обучувач во одделението за граѓанско општество. Учествува во дизајнирањето и испорачувањето обука за граѓанските здруженија, вклучувајќи ги и здруженијата на претприемачите и претставниците од локалната самоуправа.

ВЛАДИМИР ЛАЗОВСКИ

Роден е во Скопје, на 09.08.1977 година. Студент е по новинарство на Правниот факултет во Скопје. Првото работно искуство го стекнува во МЦМС, започнувајќи од мај 1999 година, најпрво како преведувач/помлад соработник на проект, а од март 2001 година е соработник на проект во одделението за развој. Активно говори англиски и германски јазик. Во моментот е ангажиран на програмите Применето образование за младите Роми, Страници на меѓусебно разбирање и СОС-линија за дрога.

ФАТМИР БИТИЌИ (FATMIR BUTUQI)

Роден е на 26.10.1975 во Скопје, дипломира на Економски факултет при Универзитетот во Тирана во 1999 година. Во МЦМС започнува без претходно работно искуство, и тоа многу бргу по дипломирањето во август 1999 година. Во почетокот бил ангажиран како соработник на проект, а учеството на неколку обуки, меѓу кои и обука за Интегрирано раководење со проектен циклус, во МДФ Холандија, почнува да работи како обучувач. Во периодот март 2002 – декември 2003 година ангажиран е како претставник на МЦМС на Косово, за програмата Транзиција на Косово. Во моментот во МЦМС работи како обучувач во одделението за граѓанско општество, како и координатор на програмата Јакнење на партнерите на Косово.

КАЛИН БАБУШКУ

Роден на 05.04.1973 година во Базел, Швајцарија. Дипломира на Стоматолошкиот факултет на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје. Во МЦМС се вработува во ноември 1999 година во одделението за граѓанско општество како соработник на проекти. Задолжен е за планирање, координирање и спроведување на проекти и програми за јакнење на граѓанските организации во Македонија и за промоција на граѓанскиот сектор. Во МЦМС работи до септември 2003 година. Моментално е вработен во Швајцарската агенција за развој и соработка.

ЈОАНА ЈОСИФОВСКА

Родена е во Скопје на 19.08.1970 година. Високо образование завршува на Економскиот факултет во Скопје и стекнува звање дипломиран економист. Од 1994 до 1996 г. работи во Транзит(Богданци), претставништво во Скопје, како административен и финансиски службеник. Од 1996 до 1999 година работи во Макпримат ДООЕЛ, Скопје, како раководител на секторот за увоз-извоз. Од 1999 година до денес е во МЦМС во одделението за вработување, на позицијата соработник на проекти.

НЕДА МАЛЕСКА-САЧМАРОСКА

Родена е на 18.06.1971 во Скопје. Дипломирала психологија на Филозофскиот факултет во Скопје и посетува постдипломски студии на Институтот за социјална работа и социјална политика на Филозофскиот факултет во Скопје. Од 1996 до 1998 година работи во областа на маркетинг и продукција. Во 1999 година започнува да работи во МЦМС, на концептите на родовата еднаквост и градење на капацитетите на женски НВО, во одделението за граѓанско општество. Истовремено работи и на испорака на обуки од областа на раководење со човечки ресурси и методи и техники на фацили-тација.

АЛЕКСАНДАР СТАМБОЛИЕВ

Роден е на 28.01.1977 во Скопје. Дипломира на Економскиот факултет во Скопје во 2001 година. Во периодот од 1996 до 1999 е активен член на АИЕСЕК во Скопје. Од 1997 до 1999 година работи во областа на маркетинг и продукција. Работи на неколку проекти од полето на истражувањето на пазарот и маркетингот.

Вработен е во МЦМС од декември 1999 година, како административен секретар во административно-финансиско одделение до јули 2002 година. Оттогаш работи како соработник на проекти/организатор на настани, во групата за кроссекторск и регионални програми, а е одговорен соработник за Наградата за граѓанско општество и демократија и Наградата за одржлив развој. Ангажиран е и за вториот и третиот НВО саем - форум на граѓанското општество во Македонија.

ДАНИЕЛ МЕДАРОСКИ

Роден е во Охрид на 24.05.1973 г. Дипломира на Универзитот „Свети Кирил и Методиј“ Скопје, на Филолошкиот факултет, на групата за македонски јазик и англиски јазик и книжевност. Лектор е по македонски јазик. Работел во НИП Просветен работник, Фонд за спас на децата од В. Британија, ОБ-СЕ. Волонтира во НПЕЦ ЕРИНА, Скопје. Во Македонскиот центар за меѓународна соработка е од 1999 година, во одделението за информации.

НАХИДА ЗЕКIROVA

Родена е на 08.04.1970 во Берово. Завршува студии по применета и наставна физика на Природно-математичкиот факултет во Скопје, односно на институтот за Физика. Првите искуства и запознавање со визијата на невладината работа ги стекнува преку формирање и волонтирање на организацијата на ромската младина Англунипе. Од октомври 2000 година, со започнување на програмата Применето образование за младите Роми, работи во МЦМС, како соработник на проекти.

ЕМИНА НУРЕДИНОСКА

Родена е на 16.04.1974 година, во с. Жировница. Дипломира на Правниот факултет во Скопје 1997 година, а во моментот е постдипломец на студиите по Меѓународно право на Правниот факултет во Скопје. Една година работи како секретар во Сојузот на Македонците со исламска религија на Македонија. Од јуни 2001 година е вработена во МЦМС како соработник на проекти. Во периодот јули – декември 2001 година, директно е вклучена во активностите на МЦМС поврзани со поддршка на внатрешно населените лица. Во одделението за граѓанско општество и демократизација работи во делот на лобирање и застапување, во насока на јакнење на институционалниот капацитет на граѓанските организации и создавање овозможувачка околина за истите.

ЛАЗАР НЕДАНОСКИ

Роден е на 03.01.1976 во Охрид. Завршува на Факултетот за туризам во Охрид и моментално посетува постдипломски студии од областа на монетарна економија на Економскиот факултет во Скопје. Вработен е во МЦМС од јуни 2001 година. До февруари 2002 година, работи во одделението за граѓанско општество на позицијата соработник на проекти, во програмата Јакнење на НВО. Од февруари 2002 година е во одделението за поттикнување на вработувањето на позицијата соработник на проекти на програмите на МРФП, или поконкретно на програмата Микро и мали претпријатија до јуни 2002 година, а сега на програмата Финансиски услуги.

КОНЗОРЦИУМ

Конзорциумот за Македонија беше формиран во 1995 година. Во табелата подолу се прикажани организациите членки.

Табела 20. Агенции членки на Конзорциумот

Организација	Име	Земја	Кратенка	Период
Светски совет на црквите	World Council of Churches	-	WCC	1995 -
Холандска меѓуцрковна помош	Dutch Interchurch Aid	Холандија	DIA	1995 - 1996
Меѓуцрковна организација за развојна соработка	Interchurch Organisation for Development Cooperation	Холандија	ICCO	1995 -
Данска црковна помош	Dan Church Aid	Данска	DCA	1995 -
Христијанска помош	Christian Aid	В. Британија	CAID	1995 -
Црковен развоен сервис	Evangelische Entwicklungsdienst	Германија	EED	1995 -
Швајцарска меѓуцрковна помош	Hilfswerk der Evangelischen Kirchen Schweiz	Швајцарија	HEKS	2000 - 2002
Норвешка црковна помош	Norwegian Church Aid	Норвешка	NCA	2002 -

Табела 21. Преглед на членови по мандати

Претставници	Организација	Период
Alexander Belopopsky	WCC	1995 -
Jacques Willemse	DIA	1995 - 1996
Karel Rigters	ICCO	1995 - 2000
Grè Cornelius	ICCO	2000 -
Jørgen Thomsen	DCA	1995 -
Antony Mahony	CAID	1995 - 2002
Lisa Bournelis	CAID	2002 - 2003
Kate Bingley	CAID	2003 -
Caroline Kruckow	EED	1995 - 2000
Felicitas Menz	EED	2000 -
Madeleine Hirsch	HEKS	2000 - 2002
Anne Caroline Tveøy	NCA	2002 -

Од седницата на Конзорциумот во 2001 година

Работата на Конзорциумот во овој период ја обележаа претставниците на организациите членки задолжени за Македонија, Балканот или регионот на Источна Европа.

Со Конзорциумот за Македонија, во периодот од 1995 до 2003 година претседаваа три од горенаведените претставници. Нивните биографии се дадени во продолжение.

Christian Aid

HEKS

KIRKENS NØDHJELP

ЖАК ВИЛЕМСЕ претседавач од 1995 до 1997 година

Жак Вилемсе е роден на 28 јануари 1949 година, на јужниот морски брег во Холандија (Зеланд), израснал на фарма, студирал теологија неколку години, но завршил социјална работа. Бил активен во Движењето против апартејдот во доцните шеесети години и бил долгогодишен волонтер на холандската секција на Амнести Интернационал, како уредник на нивното списание. Како социјален работник работел со бегалци во Холандија; бил ко-организатор на Холандскиот совет за бегалци и сè уште е активен како член на управните одбори на неколку организации за бегалци.

Во Холандската црковна помош започнал со работа во 1980 година, како соработник за итни (хуманитарни) операции). Бил претседавач на голем хуманитарен конзорциум, составен од 12 црковни агенции, во „рогот“ на Африка во осумдесеттите. Бил координатор на „национални кампањи за собирање средства“ за големите несреќи, како, на пример, африканските суши, турскиот земјотрес, ураганот Мич во Централна Америка.

Бил претседавач на Конзорциумот за Македонија во средината на деведесеттите.

Моментално е постар советник за итни (хуманитарни) и бегалски прашања на Протестантската црква во Холандија.

ЈОРГЕН ТОМСЕН претседавач од 2000 година

Координатор на програмата на Данската црковна помош (ДЦА) за Европа, од 1994 година. Одговорен е за развој на програми и за координирање на активностите за справување со кризи, долгорочен развој и за застапување во Централна и Источна Европа (ЦИЕ). Вклучен како претставник на агенција од Западна Европа во основањето и развојот на национално екуменски платформи за социјални програми во 7 земји од ЦИЕ, почнувајќи од 1994 година. Член на Конзорциумот за Македонија од 1995 и негов претседавач од 2001 година. Коавтор и/или уредник на 45 публикации за развојна политика, бегалци, задолженоста на „третиот свет“ и алтернативната економија и екуменска теологија, во периодот 1990-2002. Претседавач на работната група Апродев ЦЕЕ (Aprodev CEE) од 2000 година. 1990-1994 - генерален секретар на Екуменскиот совет на Данска. Магистер по теологија и активен свештеник на Лутеранската црква на Данска. Има 42 години, женет е и има две деца.

КАРЕЛ РИХТЕРС претседавач од 1997 до 2000 година

Моето име е Карел Рихтерс и сум на возраст од 63 години. Студирав тропско земјоделство и работев во Гана (Западна Африка) како земјоделски стручњак помеѓу саванските фармери во текот на 13 години. Мојата работа вклучуваше собирање на плодовите на локалните фармери и обука и надзор на селскиот персонал за напредок. Тоа беше развојна програма на црквите во Гана, во соработка со црквите од Холандија и Светскиот совет на црквите (ССЦ).

Во 1975 година, бев поканет да работам за ИЦЦО (ICCO) во одделението за Африка, а подоцна, во 1993 година, започнав да ги координирам итните и развојните активности во Централна и Источна Европа на протестантските црковни организации од Холандија, во соработка со ССЦ. Од таа позиција претседавав со Конзорциумот за Македонија неколку години, до 2000 година, кога се пензионирав. Многу значаен дел од работата на Конзорциумот беше да се воспостават и да се негуваат врските помеѓу екуменските агенции и од запад и од исток. За сиот период, бев потполно уверен во значењето на дискутирањето, размената и солидарноста помеѓу граѓанските организации од Европа, која постепено се формира. Мојата сегашна позиција е токму во насока на тоа. Работам како земјоделски консултант во Романија, а повторно добив понуда да учествувам во одредени аспекти од земјоделската работа во Африка.

4

РЕКОА И НАПИШАА ЗА НАС

За да се опише МЦМС, можеби е најдобро да се пренесе она што го кажале другите за МЦМС: оценители, партнери и соработници, медиуми.

МЦМС - ОРГАНИЗАЦИЈА ШТО УЧИ

Покрај фокусот на резултатите и транспарентноста, МЦМС го смета оценувањето на спроведените активности, но и на концептите и методологиите, како клуч за напредокот на организацијата.

Оценките за МЦМС беа големо искуство. Прво, заради согледувањето дека надворешниот увид во работата на МЦМС не мора да се совпаѓа со перцепцијата однатре. Потоа, се осознаа и многу нови работи, кои помогнаа во профилирањето на последователните активности. Исто така и заради надминување на сфаќањето на оценката не како контрола, туку како механизам за учење, при што точките на несогласување се одлична можност за дискусија на отворените прашања и изнаоѓање конструктивни решенија.

Во почетокот оценките беа од надворешни консултанти. Потоа се премина на паралелни внатрешни и надворешни оценки, а во последно време се практикува заедничка (надворешна и внатрешна) оценка, за да се искористат предностите на двата аспекта на оценката.

Оценка на среднорочниот период 1995-1997, МДФ (Холандија), 1997 година

“Сè уште младата организација МЦМС игра пионерска улога во брзо менливото македонско општество”.

“Еден од најбитните фактори за успех е цврстата организираност на групите на корисниците”.

“МЦМС треба да игра улога на фацилитатор: формулации на прецизен тип на поддршка и наоѓање трета страна за спроведување”.

“Во МЦМС постои многу силно раководство со нагласок на перформансите, стил кој се покажал ефективен во почетната фаза на МЦМС”.

Оценка на среднорочниот период 1998-2000, ФАКТ (Германија), 2000 година

“МЦМС, директно и индиректно, остварува позитивно влијание на ниво на индивидуи, на заедници и на општеството, бидејќи воспоставува примери и модели кои влијаат врз останатите актери во општеството”.

“Се прифаќа легитимноста и оправдноста за операцијата надвор од Македонија и се препорачува регионален ангажман - Југоисточна Европа, во насока на јакнење на капацитетите на локалните организации”.

Оценка на МРФП 1998-2001, Клаус Куипер (Холандија), 2001 г.

“МРФП е уникатна организација и создаде уникатен пристап за развивање стратегии и системи кои ги воведуваат идентификуваните целни групи на микро и мали претпријатија во процесот на економскиот развој.

МРФП воспостави ефикасен и ефективен модел на организација, без свој персонал, туку со договор за раководење со МЦМС.

И покрај непријатните ефекти од кризите во Косово и од Македонија, програмата успеа да ги оствари нејзините оригинални цели (заеми, корисници, услуги).

Приходот ги надмина трошоците уште од втората година и со тоа организацијата стана финансиски одржлива.”

Јакнење на женските организации (ЈЖЗ), Хелен Дорбашир (В. Британија), 2001 г.

“Програмата се занимава со јасно идентификувана потреба - развој на капацитетите на женските невладини организации да решаваат прашања поврзани со родовата еднаквост”.

“Согледана е потреба за преземање на одговорноста од невладините организации вклучени во програмата, за развој на програми за родова еднаквост и родови односи”.

Јакнење на невладините организации (ПЈН), Интрак (В. Британија), 2002 г.

“Вредностите, како што се толеранцијата, различноста, доброволната акција, соработката и мирот, не е лесно да се најдат по една година од охридскиот рамковен мировен договор, но

тогаш кога ќе се најдат, тие живеат во МЦМС и меѓу неговите партнери.”

“Различните компоненти на програмата: обука, информациите, застапувањето и лобирањето меѓусебно се надополнуваат, а процедурите користени во програмата се отворени и транспарентни. Во програмата е практикуван принципот на разновидност, со што е промовиран концептот на толеранција и мултикултура”.

Програми за итни операции (МКК и ВРЛ), Мокоро (В. Британија), 2002 г.

Оценката на кризните програми ја вовеле фразата “кршење на мразот, пополнување на празните/недостатоците (ice breaking/gap filling)”, која прилично јасно и точно го отсликува ангажманот на МЦМС.

ОЦЕНКИ НА ПРОГРАМИТЕ НА АЦТ ВО КОСОВО (2000-2002)

МЦМС учествуваше и во три оценки на АЦТ, за операциите во Македонија и во Косово од 1999 до 2001 година. Главните наоди во однос на МЦМС беа: иновативност во дизајнирањето на поддршката; и, уникатност на сопствениот позитивен пример за можна соработка на луѓе од различно етничко и верско потекло во балканскиот контекст.

Транзиција во Косово (ТКС), Мокоро (В. Британија), 2002 г.

“Потребен е скроен пристап кон потребите за градење капацитети, на секоја поддржана организација поединечно”.

Родовата перспектива во главните текови на МЦМС, Хелен Дорбашир, 2003 г.

“Родовата перспектива била вклучена во главните текови на МЦМС од почетокот на дејствувањето, но не на систематско ниво во сите сектори и програми. Се препорачува обука на персоналот за родови односи и директно поврзување на елементите од родово сензитивниот развој во проектниот циклус”.

“Потребно е проширување на перспективата на еднаквоста (не само родова, туку и етничка, верска и друга) во работата на МЦМС”.

Мрежа за градење капацитет (МГК), Интрак (В. Британија), 2003 г.

“Мрежата е иновативна и ветувачка во балканскиот контекст, со потенцијал за одржување и развој”.

“Потребен е развој на зедничка визија на вклучените партнери, заради јакнење на посветеноста и разбирањето на едните за другите, сè уште задржувајќи ја релативно лабавата структура”. “Се препорачува развој на регионален концепт за градење капацитети, базиран на локалните искуства, нивна размена и дискусија”.

Ревитализација на конфликтните подрачја, ФАКТ/МЦМС, 2003 г.

“Потребно е повисоко ниво на развојни активности за овие области зафатени со кризата од 2001 година, во функција на балансиран развој на ниво на целата земја”.

“Треба да се применува интегриран пристап за локален развој, во кој локалните власти ќе имаат клучна улога, а централната власт ќе ја зголеми својата вклученост, видливост и координативна улога”.

“За постоечките тензии во земјата е согледана потреба за развој на концепт на интеграција, што може да биде улога на граѓанските организации”.

Применето образование на млади Роми (ПОР), ФАКТ/МЦМС, 2003 г.

“Вклучувањето граѓански (ромски и други) организации, основни училишта и ромски заедници, заради градење меѓусебна доверба и односи, е добар пристап за подобрување на учеството на ромските деца во основното образование”.

“Потребно е зајакнување на активностите за застапување и лобирање што би ги вклучило државните институции заради системско решавање на образовните проблеми на Ромите”.

Оценката на методологиите на организациска поддршка, МДФ/МЦМС, 2003 г.

“Потребна е дискусија за разбирањето на терминот “градење капацитети”, во МЦМС и во македонскиот контекст”.

“Потребни се различни инструменти за нивоата на интервенција (индивидуално, организациско, секторско и на целото општество”.

На крајот, оваа оценка го истакна она што е наслов на овој текст - дека МЦМС е организација што учи.

МЦМС во десетгодишниот период оствари комуникација и соработка со голем број актери:

- ▶ домашни граѓански организации
- ▶ локални заедници
- ▶ државни институции и локална самоуправа
- ▶ Универзитет
- ▶ медиуми
- ▶ добавувачи
- ▶ меѓународни партнери и соработници

Тука е пренесен дел од она што го кажале за МЦМС.

ОД СВЕЧЕНАТА АКАДЕМИЈА

На самиот почеток би сакал да Ви го честитам големиот јубилеј и да го изразам моето задоволство што сум денеска тука по повод 10-годишнината од формирањето на Македонскиот центар за меѓународна соработка.

Посебно задоволство бидејќи со МЦМС ме поврзуваат повеќе искуства почнувајќи од првата Меѓуверска конференција во 1996 година, како координатори, преку хуманитарната координација за време на косовската криза во 1999 година, кога јас ја вршев функцијата заменик-министер за надворешни работи, и понатамошната комуникација како Претседател на државта во нашата криза во 2001 година и комуникацијата за надминување на блокадите на хуманитарна помош за кризните подрачја и три последователни години од 2001 до оваа година околу НВО Саемот – форум на граѓанското општество во Македонија.

МЦМС инспирира со својата визија, спремноста да ги вклучи сите интереси, непристрасност, и волјата и храброста да се соочи со големи предизвици и тешки и опасни ситуации. И затоа секогаш сум бил отворен за соработка.

Борис Трајковски, Претседател на Република Македонија

Со искрени архипастирски братољубиви чувства Ви го честитам овој значаен десетгодишен берикетен јубилеј.

Ви честитам за сета досегашна возвишена и спасоносна хумана улога, за импресивните постигнувања и за смелоста со која се впуштате за разрешување низа прашања. Честитки и за Вашето вложување во меѓународната соработка на невладините и владините организации во нашата земја, со чија помош замисленото се остварува, проникнати со љубов во името на човекољубието и доброљубието.

Господ нека не удостои да дочекаме уште многу поголеми вакви заеднички јубилејни чувствувања и радосни доживувања.

господин Кирил, Митрополит полошко-кумановски

Ми причинува посебно задоволство што бев еден од главните поддржувачи на основањето на МЦМС. На Македонија и регионот воопшто им требаше ваква сериозна организација, што се покажа како успешна не само за време на кризите што ги имаше во регионот, туку и во мирновременски услови. Посебно ми е драга одличната и интензивната соработка што МЦМС ја остваруваше за цело време од своето постоење со организацијата Ел хилал.

Абдурауф Пруси, поанешен претседател на ХО Ел Хилал

„Цело е кога има сè“ е името на кампањата којашто МЦМС ја лансира и ја спроведуваше токму во времето кога се чинеше дека сите нишки на меѓусебно разбирање, толеранција и дејствување кон заеднички цели беа прекинати. Слоганот од кампањата, пошироко, го опишува она што го работи МЦМС - здружување со заеднички напори за изградба и обнова и вклучување, а не исклучување на луѓето. Тоа се во основа бројните изградени водоводи, создавањето можности за нови вработувања, изградбата на граѓанското општество и демократија и поддршката на маргинализираните групи.

МЦМС дејствува и како предводник и како партнер, создава нови мрежи на дејствување, нуди модел на ангажираност и храбро интервенирање, ги поддржува различните перспективи во согледувањето на проблемите. Тоа е неопходна компонента за градење одржлив развој, при што секој човек, секоја група и заедница имаат активна улога и во неа се дефинираат очекуваните резултати и нивните можности за подобрување на условите за живот.

По 10 години, видливи и инспирирачки се ефектите од работата на МЦМС. Детерминираноста во работата на промоција на мирот, развој на граѓанското општество и помош на групите кои дејствуваат во тие насоки ги прави стратешките цели на МЦМС остварливи.

Билјана Герасимовска-Китановска, претседателка на зружението ЕСЕ

Поздрави од Светскиот совет на црквите и од многу други пријатели и колеги од цела Европа и пошироко.

Честитки од “Action by Churches”, светската мрежа на цркви и агенции за хуманитарна помош.

Од мало ранливо бебе, МЦМС израсна во многу почитуван колега и партнерска организација. Израснавте во она што ние се надевавме дека ќе бидете: професионална организација, но блиска до корените; мултидисциплинарна организација, без да го изгуби својот правец; организација навистина вкоренета во различниот културен, религиозен, социјален и етнички состав на луѓето во Македонија.

Организација што разви сопствени политики, организира сопствени активности и постана поддржувачка организација за други организации во регионот.

Овде сакам заедно да се сеќаваме на Херт Јан ван Апелдорн, пионер, кој во раните деведесетти му помагаше на МЦМС да се издигне. Почина пред неколку години. Но на многу начини, тој е со нас и денес.

Историјата на МЦМС е блиску поврзана со историјата на луѓето во Македонија во последните десет години. Имаше и подвизи и падови. Но, и во мрачните денови МЦМС не охрабруваше нас, пријателите надвор, да не очајуваме! Благодариме на таквите охрабрувања. Како што можете денес да видите: тоа се исплати.

Жак Вилемсе

ДОМАШНИ ГРАЃАНСКИ ОРГАНИЗАЦИИ

Македонскиот центар за меѓународна соработка (МЦМС) е успешна организација, со јасна визија и мисија, квалитетен и успешен кадар кој бележи видни и значајни успеси при реализација на своите програми. Верував во ова уште од самиот ден на основањето и денеска сум среќна и горда што сум еден од основачите на оваа видна организација.

Савка Тодоровска, претседател на Сојуз на организациите на жените на Македонија

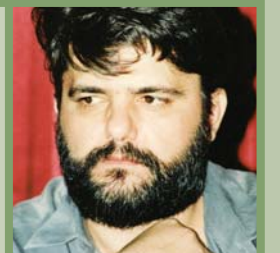
„За овие 10 години МЦМС стана синоним на организација која го трасира патот на создавање одржливо граѓанско општество. Иако се јавуваа потешкотии на патот, колегите од МЦМС знаеа како да се справат со нив. МЦМС не само што беше иницијатор на многубројните позитивни промени, туку и нудеше решенија, а сето тоа заедно ја зајакна свеста за значењето и улогата на секторот НВО. Преку посветеноста и транспарентноста во работата, МЦМС ја доби довербата од граѓаните и граѓанските организации.“

Драги Змијанац, извршен директор на ПДАС Меѓаши

Како лидер на едно мало и младо здружение, какво што е Полио плус, секогаш се чувствував сигурен и безбеден во соработката со МЦМС. Едноставно знаев дека ниту јас, ниту моите соработници, кога се во прашање релации со некој од тимот на МЦМС, не можеме да ја „згрешиме работата“. МЦМС ни помогна во тренинг и обука, консултации и два мали грантови, но најмногу ни помогна во процесот на себевреднување и самоизградување. Не е мала работа да стоиш пред еден своевиден џин од НВО и воопшто да не се почувствува мал или инфериорен.

Звонко Шаврески, директор на Полио плус

Постојат повеќе граѓански организации во Република Македонија кои дадоа придонес во развојот на граѓанското општество, а МЦМС во изминатите 10 години беше една од водечките во овој тој сектор.

Поминаа повеќе од 10 години во градење на граѓанскиот сектор во Република Македонија. Ако се осврнеме наназад, тогаш МЦМС даде најголем придонес во развојот. Безрезервно ги развиваше заедниците и помогна да се интегрираат во општеството. Беше светилник за сите нас во овој сектор.

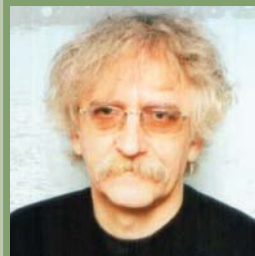
Рамадан Пини, претседател на ХДЗР Месечина Гостивар

Запознавајќи се со МЦМС уште на самите почетоци, постојано следејќи го неговиот развој, среќна сум што можам да кажам дека за мене МЦМС е: организација во која верувам, која во моменти на сомнеж верува дека може да успее, влева надеж, организација која ги пресретнува различните очекувања и потреби на граѓаните, во различни опкружувања, верно следејќи ја својата мисија, организација со која гордо се претставуваме надвор од границите на Македонија.

Даниела Стојанова, раководител на секретаријатот на мрежата на еколошки НВО од ЈИЕ, ДЕМ

Во овие десет години, МЦМС несомнено стана еден од столбовите на цивилното општество во Македонија. Високи стандарди во обмислувањето и реализацијата на проектите, отвореност кон помалите актери, фокусираност на одржливоста, подготвеност за градење партнерства и интегративен пристап и во цивилниот сектор и во надминувањето на секторските граници - тоа се само некои од квалитетите на кои помислувам кога се обидувам накосо да го дефинирам моето мислење за МЦМС. И уште нешто, соработката меѓу МЦМС и ФИООМ е еден од најдобрите докази дека приказната за расцепканоста на цивилниот сектор во Македонија е само еден од стереотипите со кои некои се обидуваат да ја редуцираат сликата за плурализмот и степенот на развој на цивилното општество кај нас.

Владимир Милчин, извршен директор на ФИООМ

Добро „наоружани“ луѓе со напредни демократско-граѓански и алтруистички идеи, пред сè успешни аналитици и визионери кои биле оснивачи и креатори на Македонскиот центар за меѓународна соработка, придонеле за успешно совладување на десетгодишниот скалест нагорен пат кон пиедесталот на невладиниот сектор во Република Македонија, што го градат и креираат над 5,000 илјади членки од оваа точка на Балканот.

Бајрам Сулејмани, претседател на Еколошко друштво Натира

Од самото формирање МЦМС се профилира како организација која ќе работи на развојот на цивилното општество, а во своето 10-годишно постоење го докажа тоа. МЦМС е организација посветена на градење на свеста и одржливиот развој, организација која се прилагодува на времето и настанатите услови. Она по што денес граѓаните го препознаваат МЦМС се помошта за развојот на руралните (селски) средини, најчесто во водоснабдување, потоа поддршката на проекти за здравство и образование и секако помагањето на институционалниот развој и напредокот на македонскиот невладин сектор.

Но сè уште се свежи сеќавањата за доблеста на МЦМС да застане на граничниот премин Блаце и да помогне во прифаќањето на 350,000 бегалци од Косово. Големината и свесноста на МЦМС во овој период беше потврдена со одлуката да ги насочи своите активности во овој период во Косово и да отвори канцеларии во оваа покраина за да помогне во запирањето на прелевањето на конфликтот.

„Виновник“ за одржувањето на првиот саем на НВО во Македонија во 2001 година беше МЦМС, а целта на манифестацијата е промоција на граѓанските организации и нивно зближување, како и подобрување на односите со јавноста. НВО саемот денес е редовен годишен настан на граѓанските организации во Македонија. „Цело е кога има сè“ е слоганот на кампањата на МЦМС која сакаше да ги промовира општите, заборавени човечки вредности, преку промовирање на толеранцијата, разбирањето, мирот и стабилноста на државата. Овој слоган остана популарен и широко употребен.

Среќен десетти роденден и желби за уште поголем и побрз развој на Македонскиот центар за меѓународна соработка, а со тоа и развој на македонското граѓанско општество.

Игор Тасевски, Центар за граѓанска иницијатива - Прилеп

ЛОКАЛНИ ЗАЕДНИЦИ

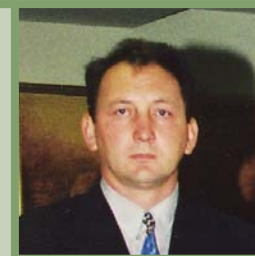
Првите контакти со МЦМС ги имавме во почетокот на 1994 г. кога го започнавме реализирањето на двата многу значајни проекти за жителите на н. Славеј. Првиот проект беше изградба на водовод во н. Славеј. Вториот проект беше за техничка поддршка на конфекцијата Славеј, единствениот поголем капацитет во општина Кривогаштани. Тоа значеше перспектива во работењето и егзистенција за 50 вработени, претежно жени од Славеј и околните населени места. Со своето ангажирање и дејствување во изминатите 10 години, МЦМС израсна во основен мотор и двигател на комуналниот развој за руралните средини. Податокот што до 1993 год. на териториите на општините Прилеп, Кривогаштани, Долнени, Тополчани и Витолиште имаше само 4 селски водоводи, а со помош на МЦМС во изминатите 10 години се изградени водоводи во повеќе од 40 села, е успех и резултат за секоја почит. Убеден во стручноста, ангажираноста и доследноста на луѓето што го водат МЦМС, сигурен сум дека и во наредниот период МЦМС ќе го проширува своето успешно работење за подобрување на квалитетот на живеење во руралните средини и на развојот на цивилното општество во Македонија.

Никола Кирков, директор на фабриката Славеј

МЦМС е невладина граѓанска организација и е една од ретките којашто успева да биде присутна секаде каде е потребна помош. Беше присутна за време на бегалската криза. Успеваше да однесе храна за време на воениот конфликт и активно беше вклучена и во обновувањето на инфраструктурните објекти во подрачјата кои беа зафатени од воениот конфликт во 2001 година. МЦМС е исто така и главен двигател на невладиниот сектор во Р. Македонија, а е скоро единствена што работи на решавање на највиталните проблеми во руралните средини - водоснабдување и санитација. Во повеќегодишната соработка со нив реализиравме проекти за водоснабдување на 5 села во нашата општина за што населението од овие места вечно ќе им биде благодарно. Во соработка со нив научивме како најлесно и најбрзо може да се реши и најголемиот проблем и дека некојпат и добрите идеи добиени од нив можат да решат големи проблеми. Им го честитам јубилејот - 10 години и им пожелувам успешна работа во натамошниот период.

Љупчо Димитров, претседател на МЗ на с. Дорфулија, општина Лозово

Долгогодишниот проблем на селаните од с. Горно Количани, а тоа беше немањето доволна вода за пиење, беше главната причина поради која Иницијативниот одбор за изградба на водовод во ова село стапи во контакт со оваа невладина организација, поточно со МЦМС. Уште од самиот почеток соработката почна да се одвива на начин за кој освен зборови за пофалба не би имале што друго да истакнеме, МЦМС го изготви проектот за изградба на водоводот и се погрижи за негова техничка реализација и ја затвори финансиската конструкција за изградба на водоводот, без земјените работи. Со задоволство истакнуваме дека сето она што беше ветено и договорено од страна на МЦМС беше реализирано докрај и навреме без ниту една забелешка од наша страна. На крајот не би имале ништо повеќе да кажеме освен тоа дека до МЦМС упатуваме уште една голема благодарност и им посакуваме многу успеси во понатамошната работа, и би биле посреќни кога нашата држава би имала повеќе вакви невладини организации.

Феми Мустафа, претседател на Иницијативниот одбор за изградба на водовод с. Горно Количани

ДРЖАВНИ ИНСТИТУЦИИ И ЛОКАЛНА САМОУПРАВА

МЦМС претставува еден од столбовите на развојот на Република Македонија на поле-то на граѓанското општество и демократијата, работејќи упорно, сериозно и со посве-теност на изнаоѓање на вистинскиот сооднос помеѓу поединецот и заедницата. Дејству-ва обединувачки, поттикнувајќи ја соработката на различни структури во општеството, во интерес на граѓаните и на државата. Дејствува како стожер на секторот НВО како мост помеѓу него и државата. Извлекува на површина некои „заборавени“ теми и аспек-ти, поддржува маргинализирани групи и подрачја, давајќи им на луѓето верба во нивните способности и моќ да се менува и подобрува светот, а со него и сите ние.

Сведок на ова сум со години: како човек од градот Скопје и Кабинетот на градоначалникот, како активист во женското движење преку Македонското женско лоби, и секако, како редовен посетител на саемите на секторот НВО, кои прераснаа во празник на иницијативноста, креативноста и богатството на духот и енергијата на нашево македонско општество.

Лилјана Поповска, потпретседател на Собранието на Република Македонија

Улогата на МЦМС во изминатите 10 години беше значајна во подигнување и развој на свеста за тоа што значи да се дејствува во граѓанското мултиетничко општество. Начинот на дејствување на МЦМС воведо нови стандарди во невладиниот сектор во Македонија, притоа афирмирајќи ги принципите на солидарност, хуманост и кооперативност. МЦМС во изминатите 10 години беше стожер во давањето поддршка на сите оние кои имаа потреба од истата. Под ова се подразбираат невладините организации и директните корисници на нивната хуманитарна поддршка, граѓаните.

Македонскиот центар за меѓународна соработка и неговата хуманитарна мисија беа особено видливи за време на босанската и косовската криза и кризата во одредени области на Македонија, на начин кој ни дава за право да констатираме дека МЦМС е организација достојна за секава почит.

Министерството за труд и социјална политика во изминатите 10 години имаше успешна соработка со МЦМС и таа мисли дека МЦМС е пример на организација како треба да се однесуваат, да работат и да дејствуваат сите хуманитарни организации.

Боге Чадиновски, раководител во Министерството за труд и социјална политика

Општина Карбинци постои седум години, а со МЦМС првите контакти ги направивме во 1997 година. Првиот впечаток ми беше дека се работи за „несериозна“ организација на млади лица која се зафатила со разрешување сериозни проблеми. Но, добро е што не беше така, зашто каде ќе ни беше крајот? Благодарение на познавањето што МЦМС го има за тешкиот живот на селанецот, лошите услови за живеење на село, изградениот критериум, „одржливоста на проектите“ и визијата за разрешување на овие проблеми, во општина Карбинци се разреши најгорливиот проблем - водоснабдувањето на населените места.

МЦМС е невладина организација во вистинска смисла на зборот, којашто ги обединува добрите луѓе од светот и од Македонија за разрешување на проблемите кои живот значат - вода за пиење. МЦМС не се фали, туку работи, а резултатите ги чувствуваат сите жители на Република Македонија. Организираниот и транспарентен начин на работа, утврдените критериуми за доделување финансиска помош и за управување и одржување на објектите и обуките што ги спроведува претставуваат пример за другите организации во Македонија.

Честит јубилеј и нека во Македонија има повеќе организации како што е МЦМС!

Борис Гаврилов, градоначалник на општина Карбинци

Во нашата држава постојат и дејствуваат во различни сфери од општеството голем број невладини организации.

МЦМС во текот на изминатите години стана синоним за невладина организација која со своето дејствување ги менува општествените случувања во позитивна насока.

Секаде каде што поддршката на заедниците од страна на државата недостасуваше или беше недоволна, МЦМС со висок професионализам преку своите поддршки успеа да надолжни една дотогаш неисполнета празнина.

Преку финансиската и организациоската поддршка од страна на МЦМС во многу населени места успеваме чекор по чекор да ги решиме основните проблеми. Граѓаните од Бојане, Копаница, Арнакија и пошироко непосредно ја имаат почувствувано поддршката во решавањето на проблемот со снабдување со вода за пиење.

Локалната власт на општина Сарај е длабоко благодарна за високото чувство на поддршка што е дадена на граѓаните, а исто така и во зајакнување на институциите на локалната самоуправа.

Примерот на МЦМС кога би бил следен и од страна на други здруженија на граѓани, фондации и на државните институции во Р. Македонија перспективата и општествениот развој на државата повеќе е од сигурно дека би биле далеку попозитивни.

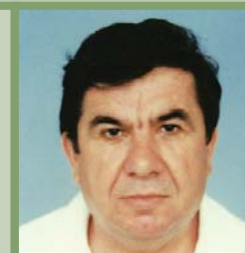
Имер Селмани, градоначалник на општина Сарај

УНИВЕРЗИТЕТ

Македонскиот центар за меѓународна соработка го познавам како организација која се вклучува во разрешување на проблемите од хидротехничка инфраструктура во Р.Македонија. Таа е релативно мала организација, но со голем капацитет, а е способна да реализира значајни инфраструктурни системи. При изборот на објектите за реализирање, покрај посебните услови предвидени во нивните акти, поставува и барање за јасно дефинирање на обврските коишто ги презема, посебно кога настапува во партнерство со други инвеститори. Врши динамична контрола при изведувањето на објектите и настојува работите да се изведат квалитетно и целосно во согласност со проектната документација и преземените обврски. Корисниците на изградените објекти, со кои сум имал можност да разговарам, имаат високо мислење за сериозноста, компетентноста и исполнителноста на вработените во организацијата. Такви се и моите констатации од досегашната соработка.

проф. д-р Живко Велјаноски, професор на Градежен факултет Скопје

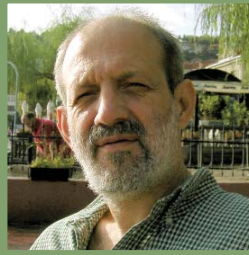

МЦМС е единствена невладина организација во Македонија која покрај остварувањето на своите статутарни цели се грижи и за статусот и положбата на секторот НВО во РМ. Со нејзина помош се овозможи НВО во РМ да бидат вклучени во донесувањето на новиот закон за здруженија на граѓани и фондации, а исто така со издавањето на Коментарот за законот за здруженија на граѓани и фондации придонесе добар дел од организациите без да вложат посебни средства да се пререгистрираат согласно одредбите на новиот закон и да продолжат да работат. Нивната водечка улога во водењето и развивањето на секторот НВО во РМ се огледа и во организирањето и анимирањето на средби со НВО по повод прашањето на измените и дополнувањата на постоечкиот закон. На крајот сакам да им се заблагодарам за помошта што ми ја пружија за афирмирањето на новите идеи изнесени во предлог-измените на законот, а наедно и да им пожелам уште многу вакви јубилеи.

проф. д-р Борче Давитковски, професор на Правен факултет Скопје

МЕДИУМИ

Во изминативе 10 години МЦМС изоде тежок пат - во земја без тенденција за секторот НВО да го најде своето место, да преживее и притоа да расте. Денес МЦМС е на врвот на невладините организации во Македонија. Но, најтешкото допрва е пред МЦМС - да докаже дека навистина може да опстане овде. Доколку на следниот јубилеј констатираме дека МЦМС е во состојба достоинствено да го прославува, тоа ќе биде сигурен знак дека организацијата успеала да се одржи и во време во кое донаторите се повлекуваат, па треба да се најде вистинско домашно финансирање на активностите полезни за општеството.

Исо Руси, главен и одговорен уредник на ЛОБИ

Со МЦМС ја почнавме заедничката работа така што воопшто не ни бев свесен за тоа, едноставно мислев дека е тоа многу природно и многу логично. Иако речиси ништо не знаев за МЦМС до пред неколку години, на страниците на Утрински весник се појавија повеќе активности на МЦМС во една ненаметлива и многу природна позиција, но многу корисна и суштествена. Не претендирајќи да арбитрира, да соли памет и да дава конечни решенија, МЦМС успеа на еден едукативен граѓански начин да наметне теми за размислување и со тоа да влијае на свеста кај нашата читателска публика.

Страницата Граѓански свет што се објавува во Утрински весник е толку природна што е всушност параметар за масовна идентификација. Страниците, пак, на „Меѓутоа“ коишто излегуваат истовремено во повеќе дневни весници се еклатантен пример за нашето различие и поинакво поимање на работите. Овие различни погледи на исти настани доволно јасно ја отсликуваат нашата реалност. Со посредство на МЦМС, една огромна читателска публика може секој четврток во Македонија да се запознае со различните толкувања на нашата стварност, но истовремено да извлече сопствени заклучоци за нашиот менталитет, професионалност и пристрасност. На уредниците кои го работат ова им треба малку поголема храброст и слобода уште понагласено да ги објавуваат разликите по повод исти настани. Можеби најдобро е да му ги дадеме правата на МЦМС сам да ги уредува страниците за да се избегнат пристрасности, но сигурен сум дека тоа ќе го одбие како и секоја сериозна невладинска организација.

Во секој случај, МЦМС е една од најсуштествените ненаметливи невладини организации која си ја работи својата работа темелно и зад себе има огромни успеси. МЦМС за овие десет години стана синоним на граѓанско општество.

Ерол Ризов, директор и главен и одговорен уредник на Утрински весник

Не е баш „лесна задача“ да напишеш збор-два за тимот кој навистина знае и умеа професионално да ги сработи зацртаните проекти и притоа да оствари одлична соработка со новинарите! Целта на претходната реченица, е, обид барем накратко да го опишам моето неколкугодишно искуство, кога станува збор за соработката со МЦМС!?

Зборувајќи професионално како новинар, МЦМС во годините на воената криза во земјава (иако соработката трае и сега), го доживував како наш главен и најсигурен контакт за да се стигне дотогаш непристапните кризни подрачја во државата!

Целта на оваа организација беше и сè уште е да се обезбеди помош за лицата кои виорот на војната не ги одбегна! Конкретно, се најдов на едно такво патешествие во тетовското село Вратница. Часови чекање поради блокадите на патот Тетово-Јажинце, преговори, несигурност... завршија успешно благодареејќи на тимот на оваа организација, на радост на сите, а пред сè на лицата за кои беше наменета помошта. Храна, по 40 денови отсеченост од градот добија и жителите на Вратница и на Јажинце, без разлика на која етничка заедница припаѓаа. Оваа организација преку својата работа го доби заслуженото сериозно место меѓу многуте невладини организации во земјава!

Среќен роденден и се надевам на уште долги години заедничка соработка!

Теодора Давчевска, новинар во Сител телевизија

ДОБАВУВАЧИ

Со Македонскиот центар за меѓународна соработка (МЦМС) работиме од неговото основање. Имаме долгогодишна и успешна соработка. Благодарение на довербата што обострано ја градевме, успеавме да создадеме подобри услови за живот во голем број села.

Начинот на работа на МЦМС е за пример и пофалба - од согледување на проблемот, стимулирање на селската иницијатива, до комплетна реализација и решавање на проблемот. Делот водоснабдување и санитација во којшто сме вклучени како изведувачи е дел каде се јавуваат голем број тековни проблеми.

Лицата вработени во тој сектор безрезервно ја нудат својата помош за разрешување на секој проблем. Во текот на градбата се постојано присутни за набљудување и контрола на проектот, сè до неговото изведување и прием на истиот. Затоа се надеваме дека уште многу години тимски ќе учествуваме во остварувањето на долгорочните цели на МЦМС.

Ратка Кировска, директор на Банко-комерц Велес

Од самиот почеток на своето основање МЦМС со секоја измината година прераснуваше во современа организација од европски ранг. Истото го докажуваше со голема умешност и смисла за работа и покренување на многу иницијативи за помагање на инвестициони објекти од областа на инфраструктурата. Воедно, ја користам приликата во јубилејната десетгодишнина од своето постоење, на МЦМС да му пожелам уште поголем растеж и плодна работа во наредниот период.

Малиќ Селмани, директор на Имако

МЕЃУНАРОДНИ ПАРТНЕРИ

МЦМС е добро позната организација во Косово и таа ќе биде запаметена како таква засекогаш. Во периодот на најтешките времиња низ кои минуваше Косово, МЦМС беше длабоко инволвиран да помогне. МЦМС и неговите членови беа многу ангажирани да помогнат во целиот регион. Нивните ангажмани беа различни, она што тие го имаат направено посебно се однесува на наречената хитна фаза. Ангажманите беа со различен карактер, но многу битни.

Ако се случи некој да помине низ регионот, тој секаде ќе забележи траги што ги има оставено МЦМС. Трагите не се само со симболично значење, ниту само од материјално. Многу повеќе е влијанието врз чувствата и мислите на луѓето. Едноставно и кога најобичен човек ќе се праша за МЦМС, ќе ви каже многу за МЦМС. Зборовите од луѓето ќе бидат скоро секогаш исти: благодарам МЦМС.

Работејќи какао член на локалниот персонал во Ѓаковица, имав можност не само да работам и да ги исполнувам своите обврски, туку и да постигнам многу повеќе.

Сашо, Александар, Фатмир и сите останати вработени во МЦМС, покрај инвестициите и помошта којашто ја овозможуваа, тие исто така инвестираа и во луѓето. Тие започнаа да не обучуваат на различни теми, посебно од областа на „граѓанското општество“.

Како резултат на тоа, КРЦ е една од најуспешните НВО во Косово. Сè започна со тоа што КРЦ беше основана со грант доделен од МЦМС. Понатаму следуваа брз развој. КРЦ континуирано беше помагана и стигна на ова ниво каде што е сега.

Ја користам оваа можност која случајно се совпаѓа со крајот на годината да ги изразам моите честитки за 10-годишнината со желби за голем успех.

МЦМС е интернационална организација која што ќе има голема улога во понатамошниот развој на регионот и Европа. Се надевам дека во овие процеси КРЦ ќе биде заедно со МЦМС.

Уште еднаш честитки!

Исмет Исуфи, извршен директор на Косовскиот развоен центар (КРЦ)

Ми беше големо задоволство да работам во партнерство со македонските колеги од МЦМС. Јасно се сеѓавам на мојата прва средба во МЦМС. Тоа беше пред скоро 3 години. Бев изненаден со посветениот млад персонал на МЦМС. Искусив голем професионализам, мотивиран персонал, отворени луѓе да се справат со сите потешкотии со кои се соочувавме во регионот. МЦМС се соочи со многу социјални и економски проблеми во Македонија и тие адресираа некои од нив.

Обично тие беа пионери во многу акции онаму каде што требаше да се преземат, но одговорија и многу внимателно на потребите на најранливите.

Во последниве две години МЦМС и ЕХО во соработка со други партнери од регионот, интензивно работиме на развој на градење на мрежните капацитети, единствено нешто на Балканот. Верувам дека ова партнерство ќе води до развој на голем круг од тренери во регионот кои ќе работат заедно на развојот на граѓанското општество.

Роберт Бу, координатор на проект на дијаконскиот центар, Екуменска хуманитарна организација - ЕХО

Она што најмногу ме импресионира во МЦМС е институционалната волја - кај Управниот одбор и кај персоналот - да бидат единствени дури и во контекст на поделби. Успеавте да останете заедно за време на косовската криза и дури и за време на немирите во Македонија и се стекнавте со почит заради вашите објективни одлуки. Тоа е одраз на вашата професионална компетентност и вашите индивидуални човечки квалитети. Ние од Данската црковна помош сме горди што соработувавме со МЦМС како партнер и како пример за граѓанското општество во Европа.

Јорген Томсен, Данска црковна помош

Почитувани,

Во името на Светскиот совет на црквите ми претставува чест и задоволство да му честитам на МЦМС за десетгодишниот јубилеј.

ССЦ се гордее поради поврзаноста со основањето на МЦМС и поради вклученоста во повеќе фази од вашата работа. Во често пати тешките и променливи услови, МЦМС конзистентно и ефективно им служеше на оние кои имаа најголема потреба во македонското општество.

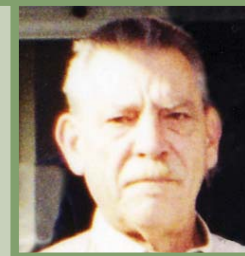
МЦМС беше основан со визија за мултиконфесионално и мултиетничко општество, поради што и неговиот состав е обид да се одрази односот на црквите, верските заедници и различните националности. ССЦ активно ја поддржа оваа димензија од работењето на МЦМС, при што Центарот го препознаваме како уникатна платформа за дијалог и соработка помеѓу црквите и верските заедници. Особено сме благодарни за ваквата соработка што МЦМС ѝ ја понуди на ССЦ.

Се надеваме дека во иднина ќе продолжиме да го гледаме растот на МЦМС, како централен дел на променливото отворено македонско општество, во кое различните традиции, култури и вери од Македонија ќе го најдат својот простор. ССЦ ќе продолжи да работи на остварување на оваа визија во вашата земја, заедно со МЦМС и со црквите и верските заедници.

Ние сме благодарни за твојата посветеност и водство, како и на целиот персонал и раководството на МЦМС. Господ да ги благослови вашата работа, заедниците и целата ваша земја.

Со најдобри желби,

Александар Белополски, раководител на канцеларијата за Европа при Светскиот совет на црквите

Како поранешен претседавач на Конзорциумот за Македонија, од сè срце им честитам на членовите на Управниот одбор, на раководството и на вработените на МЦМС за добро извршената работа во изминатите десет години. Гледајќи наназад на изминатите десет години, може само да се восхитува на развојот, во секој поглед, на МЦМС, особено од аспект на развојот на човечките ресурси во одборот, помеѓу вработените, како и кај фондациите, групите и организациите поврзани со МЦМС. Навистина, брзината на работите го одзема здивот: МЦМС го изоде патот од делење хуманитарни пакети до мултидисциплинарна хуманитарна и развојна организација, со пипки не само во секој дел од територијата на Република Македонија, но исто така и во регионот и со бројни меѓународни контакти, преку кои се шири знаењето и спроведувачките активности.

Следните десет години се, веројатно, следната цел. Предизвиците пред МЦМС се огромни; сигурен сум дека човековите права, промоцијата на мирот и унапредувањето на граѓанското општество ќе бидат високо на агендата. Се надевам дека времето на оружени конфликти нема да се повтори и дека МЦМС ќе може да продолжи со својата развојна работа, почитуван од јавноста и објективен.

Ќе биде потребна флексибилност како во минатото. Можно е МЦМС да започне да работи на нови дисциплини во текот на следните години.

За една работа ми е многу жал - ИЦЦО одлучи да ја прекине својата финансиска поддршка по извесно време. Искуството не учи дека неучеството во финансиска поддршка речиси сигурно води кон прекинување на контактите. Намерите се секогаш контактите да се одржат, но притисокот од секојдневните обврски не овозможуваат овие намери да се остварат. Ова е најжалното, но, по сè изгледа, не може да се одбегне. Од друга страна, ќе има нови агенции кои ќе дојдат со нови погледи, што може да бидат стимулирачки за МЦМС.

Ве поздравувам сите и ви ја искажувам својата почит,

Карел Рихтер, пензионер (поранешен директор на Европа дескот на DIA и ICCO)

Почитувани пријатели, колеги од МЦМС, членови на Управниот одбор и на Советот, честитки за овој важен настан во историјата на вашата организација.

Ви посакувам сè најдобро во следниот период. Кога една организација влегува во својата втора декада, таа веќе влегува во периодот на својата зрелост, што со себе носи и поголема одговорност. Помладите институции и организации во вас ќе гледаат позитивен пример.

Тоа за вас не е ништо ново, тоа вие веќе го правите на начин достоин за почитување. Ние од ИЦЦО (ICCO) сме потполно уверени дека МЦМС и во следната декада ќе биде водач кон мирот, демократијата и развојот во Македонија.

Во свое лично име сакам да додадам дека мошне ги ценев вашето пријателство и гостољубивоста во текот на изминатите години, за кои се надевам дека ќе ги продолжиме во годините пред нас.

Гре Корнелиус, службеник за Европа во ICCO

Најдобриот збор што можам да го кажам за да го опишам духот на МЦМС е збор со историско значење во регионот: другарство. Искрениот идеализам и посветеноста, кои се во сржта на МЦМС, живеат во талентираниот индивидуи кои го сочинуваат персоналот. Оваа група луѓе е тим што покажа значаен капацитет за приспособување и за развивање во изминатите десет години, од спроведување развојни и итни (хуманитарни) програми до силен глас во граѓанското општество во земјата. Ми беше задоволство да работам со МЦМС, каде што научив многу и Ви посакувам сè најдобро во следните десет години.

Антони Махони, поранешен соработник на програмата за Источна Европа на CAID

Со Во април 1999 година, во текот на хаотичната косовска криза, јас бев делегиран од Норвешката црковна помош (НЦА) во АЦТ (Action by Churches Together), со задача да воспоставам регионален координативен механизам на АЦТ, со седиште во Скопје. Итно заминав во Македонија и пристигнав во МЦМС, локалниот член на АЦТ од Македонија, заедно со колеги од неколку меѓународни организации - членки на АЦТ.

Во хаосот во јуни 1999 година, МЦМС успеа да поддржи и да спроведе неколку проекти за косовските бегалци, заедно со организации-членки на АЦТ, како: управување со бегалски камп, водоснабдување и санитација, помош на семејствата-домаќини и сл.

Подоцна, фокусот беше префрлен на Косово, на проекти во урбаните, но и во оддалечените рурални подрачја, со малцински групи, но и со косовски Албанци. Од 1998 до 2002 година, АЦТ соработуваше со МЦМС на многу задоволително ниво во Македонија и во Косово.

Јас бев импресиониран од волјата за справување со извонредно тешката ситуација, наспроти недостатокот од искуство од слични кризни ситуации. Познавањето и разбирањето на локалните прилики, на луѓето и на културата беа мошне корисни за сите нас кои дојдовме да помогнеме. А, благодарение на младот, посветен и компетентен персонал, сето тоа функционираше многу добро. Како што се зголемуваше моето знаење за МЦМС, јас сè повеќе се импресионирав од работата на МЦМС и пристапот до заедниците. Во тензишна мултиетничка и мултиконфесионална средина, една организација како МЦМС, во чијашто основа се наоѓаат различни интересни групи, може да одигра значајна улога во развивањето односи, развој на заедниците, размена на информации и сл. МЦМС таа улога ја има.

МЦМС љубезно ѝ помагаше на регионалната канцеларија на АЦТ во Скопје, организациски, нудејќи голема помош од своите вработени, меѓу нив и од извршниот директор. Од времето минато во Скопје имам добри спомени, особено благодарение на МЦМС и пријателскиот и поддржувачки персонал. Развив многу долготрајни пријателства, за кои сум многу благодарен.

Сакам да му честитам на МЦМС за успешните десет години и да му посакам сè најдобро во годините што претстојат. Јас лично и ние од АЦТ се надеваме дека ќе ја продолжиме добрата соработка со МЦМС.

Тор Арне Проис, извршен директор на АЦТ координативната кацеларија

Во изминативе десет години МЦМС израсна во агенција со визија што ги надминува границите на Македонија... визија за Балканот, токму онаков каков што треба да биде: мултикултурен, мултиетнички, со меѓуверски дијалог, соработка и соживот. Сите нивни програми, без оглед на големината, го носат овој мотив, овој лајтмотив. Со повеќе агенции како МЦМС, на Балканот нема да му биде потребна меѓународна помош и ќе биде самодоволен.

МЦМС, исто така, значително придонесе за воспоставување и рапиден развој на локалниот граѓански сектор, кој стана еден од столбовите на државата.

Лејла Џаферовиќ, офицер за апели во АЦТ Интернационал

МЦМС работи со голем број организации од Македонија и од Балканот уште од своето основање. Овие организации многу позитивно се изразуваат во однос на соработката со МЦМС, а особено за достапноста на персоналот на МЦМС, секогаш кога им е потребно.

Програмите на МЦМС се релевантни на потребите на целната група. МЦМС се обидува да ги најде оние активности кои се најпотребни за да се оспособат организациите корисници да ги спроведуваат сопствените активности и да работат со други донатори и агенции.

МЦМС е организација што учи. Персоналот на МЦМС е посветен и има голема желба да учи и да ги проширува своите знаења. Концептот на организација што учи е од особено значење за организација што се развива - рефлектирајќи се на она што се случило, анализирајќи што ќе значи тоа за иднина, правејќи нови планови и спроведувајќи ги научените елементни во еден континуиран процес на систематско учење.

Јан Брунсма, консултант во МДФ, Холандија

ХУМАНИТАРНИ ПАКЕТИ ЗА 12 ИЛЈАДИ ЛИЦА Еднократна помош за две црковни куќи од МЦМС

Македонскиот центар за меѓународна соработка, како резултат на зголемувањето на бројот на раселените лица од денеска ќе почна со дистрибуција на 3.000 пакети хуманитарна помош. Помошта, првостепено, е наменета за раселените и стари лица од Тетово, како и за сите лица што имаат потреба од помош.

Пакетите со храна и со хигиенска провизија, како и ќебиња за тие што имаат потреба, ќе им бидат поделени на 12 илјади раселени лица.

Во дистрибуцијата на помошта ќе бидат вклучени и хуманитарната организација „Ел Хилал“, Мисионерско-хуманитарната дејност на скопската метрополица на МПЦ „Гавријела“, гостинското здружение на Ромите „Месозот“ и лепаковската црква на Макед. МЦМС еднократно ќе црковните куќи во црквите „Павле“ и „Св. Петка“ бидејќи дека како резултат на борба зголемен бројот на лицата по овие куќи.

Саемот на НВО предизвика голем интерес

Околу 150 невладини организации активни во земјава од сите сектори, од вечера се претставуваат на саемот за невладини организации во хотелот „Александар палас“ во Скопје. Саемот на НВО, кој првпат се одржува во Македонија, предизвика голем интерес кај граѓаните. Тој е обид за трансформација на НВО-секторот во Македонија. На изјавените штандови невладините организации изложуваат книги, постери, фотографии, информативни летовци за нивното дејствување, уметнички раковорби и друго.

- Ова е одлична можност за сите невладини организации што работат во Македонија да се запознаат меѓусебе и да разменат искуства. Најважно примарна цел е да зајакне невладиниот сектор во Македонија, зашто тој е мошне важен за развојот на цивилното општество - рече Кевин Толин од Католичките служби за помош (ЦРС).

Организаторите на наредниот савем на НВО во Скопје, Македонскиот центар за меѓународна соработка, Институтот за трајни заедници и ЦРС се мошне задоволни од одзивот на НВО и од посетата на граѓаните. (Б.И.)

ВО ОРГАНИЗАЦИЈА НА МЦМС Курс за родовите односи

Вчера во Оврид, во рамките на Програмата за јакнење на женските ивештачки организации, во организација на Македонскиот центар за меѓународна соработка, започна еднодневен курс за родовите односи и развој. Курсот ќе го спроведат претставници од МЦМС под водство на ивештачки организација „Е.С.Е.“ (Емалцијанци, солидарност и еднаквост на жените). Оваа програма инаку предвидува обука на вкупно 96 жени за период од две години, а со овој курс ќе бидат опфатени 16 жени од невладините организации. Во текот на курсот на кој ќе земат учество во четири претставници од Организацијата на организациите на жени на Македонија, СОЖМ, Организацијата на жени од ШТИИ и од Е.С.Е., ќе бидат обработени повеќе теми: „Социјалното потесно на родовите односи...“ „Стереотипи, норми и вредности во општеството...“ „Родова поделба на трудот и тројната улога на жената...“ и др. А.П.

ПРОДОЛЖУВА ДИСТРИБУЦИЈАТА НА ХУМАНИТАРНА ПОМОШ Сточна храна, ќебиња и хигиенски средства за загрозените

Македонскиот центар за меѓународна соработка (МЦМС), во текот на вчерашниот ден дистрибуираше помош во повеќе села во кризните подрачја. Така, во Лешок се дистрибуирани 100 вреќи сточна храна и заедно со претходната дистрибуција, што изнесуваше 20 вреќи сточна храна, се обезбедени по две вреќи за семејство.

Сточна храна е дистрибуирана и во селото Слатино, а вчерашната дистрибуција од 53 вреќи, заедно со претходната од 50 вреќи, е наменета за вкупно 50 семејства стивички Македонци и стивички Албанци, кои живеат во Слатино. Хуманитарна помош добија и жителите од селото Луковица. Во ова село на 60

ВЧЕРА ВО МЦМС Доделени наградите за развој на граѓанското општество и на демократијата

„Првата детска амбасада во светот“ „Меѓани“ и др. Јосиф Таневски и Кристијана Диклисон се првите добитници на наградите што, годината, ги востанови Македонскиот центар за меѓународна соработка, со тематиката за развојот на цивилното општество - рече Кевин Толин од Католичките служби за помош (ЦРС).

Наградите се доделуваат на лица или на организации, кои најважно придонеле во развојот на граѓанското општество и на демократијата воопшто, или во текот на минатата година, даде голем придонес во управување на јавноста и на информирањето, а се доделува и една награда за одржлив развој, во спомен на Херт Јан ван Алсдорп.

Најважниот резултат на лицата или на организации, кои најмногу придонеле во развојот на демократијата воопшто, или во текот на минатата година, даде голем придонес во управување на јавноста и на информирањето, а се доделува и една награда за одржлив развој, во спомен на Херт Јан ван Алсдорп.

Најважниот резултат на лицата или на организации, кои најмногу придонеле во развојот на демократијата воопшто, или во текот на минатата година, даде голем придонес во управување на јавноста и на информирањето, а се доделува и една награда за одржлив развој, во спомен на Херт Јан ван Алсдорп.

Готвората патот на градење доверба Граѓанскиот сектор - клуч кон демократијата

Претставниците на медиумите се согласни дека НВО, многу малку се застапени во нив, но неопходно е и самите организации да се погрижат со своите активности да бидат доволно интересни за јавноста

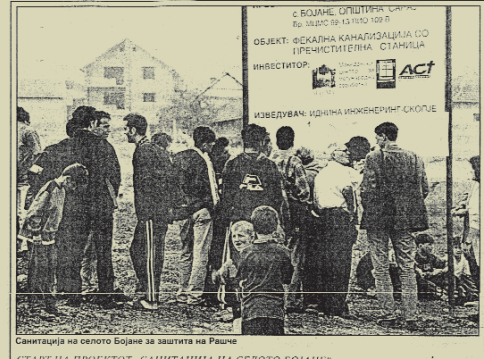
НВОТА ПИНАТЕ: организациите претставуваат јазикот и културата на граѓанската демократија. Тие се прва линија во управување на проблемите на граѓаните во Република Македонија. Од минатото осамостојување, без политичка партија и политички институции, граѓаните сега имаат директен пристап до своите политички институции, а ова им овозможува да се вклопат во политичкиот процес.

НВОТА ПИНАТЕ: организациите претставуваат јазикот и културата на граѓанската демократија. Тие се прва линија во управување на проблемите на граѓаните во Република Македонија. Од минатото осамостојување, без политичка партија и политички институции, граѓаните сега имаат директен пристап до своите политички институции, а ова им овозможува да се вклопат во политичкиот процес.

БЛАГОДАРНИЦИ

Година	Организација	
1994	▶ Општините Свети Николе, Гази Баба и Радовиш	
	▶ Хуманитарна организација Хомос, Скопје	
	▶ Извиднички одред Гоце Делчев, Свети Николе	
	▶ Македонска православна црква Св. Кирил и Методиј, с. Штука, Струмица	
	▶ Хуманитарно и добротворно здружение на ромите Месечина, Гостивар (благодарници и во 1995, 2002 и 2003 г. и од гранок Дебар во 2001 г.)	
	▶ Центар за рехабилитација и образование Свети Наум Охридски, Скопје	
	▶ Месна заедница Горица, с. Ракитец, Радовиш	
	▶ Сојуз на организации на жени на Македонија, Скопје	
	▶ Месни заедници на селата: Врбјани, Прилеп; Штука, Струмица; Брезово, Демир Хисар; Велебрдо, Гостивар; Едрениково, Струмица	
	▶ Прва детска амбасада на светот Меѓаши, Скопје (и во 1997 година)	
	▶ Еколошко друштво Липа, Куманово	
	▶ Хуманитарно здружение Ел Хилал, Скопје	
	1995	▶ Здружение на ромите Черенџа, Штип
▶ Месни заедници на селата: Сушево, Василево; Мамутчево, Велес; Горно Оризари, Велес; Стришовци, Пробиштип		
1996		▶ Месни заедници на селата: Владевци, Василево; Немањици, Свети Николе
		▶ Македонска православна црква (и во 2003 година)
		▶ Соединетите Американски Држави и Европска Унија
		▶ Сојуз на студенти при универзитетот Св. Кирил и Методиј, Скопје
		▶ Сојуз на здруженија на земјоделските производители на РМ, Скопје
		▶ Српска заедница во Македонија, Скопје
		▶ Здружение на самохраните мајки Аурора, Штип
		▶ Хуманитарна организација Мир, Скопје
		▶ Републичка заедница на културно-научните манифестации на македонските муслимани
		▶ Општина Кондово
		▶ Еколошки прес центар, Скопје
	▶ Организација на жените Росана, Ранковце	
	▶ Месни заедници: Сава Ковачевиќ, село Бањани, Чучер Сандево; село Бојане, Сарај;	
▶ Организација на жените на општина Крива Паланка		
▶ Македонска православна црква (и во 2003 година)		
▶ Организација на организациите на жените на Македонија, Скопје		
▶ Совет на општина Крушево		
2000	▶ Еколошко друштво Флора, Крива Паланка	
	▶ Сојуз на студенти при Факултетот за учители и воспитувачи, Битола	
	▶ Општина Зелениково	
	▶ Ј.З.О. Психијатриска болница, Скопје	
	▶ Центар за култура, комуникации и едукација на ромите Светла иднина, Кочани	
	▶ Месни заедници на селата: Ратае, Јегуновце; Беловиште, Вратница; Горно Количани, Студеничани	
	▶ Општина Сарај	
	▶ ЗОРА - здружена организација на раселените од Арачиново	
	▶ Сојуз на извидниците на Македонија, Скопје	
	▶ Основно училиште Гоце Делчев, Штип	
	▶ Месна заедница на село Пешово, Свети Николе	
	▶ Сојуз на слепите на Република Македонија, Скопје	
	▶ Здружение на трудови инвалиди, Радовиш	
▶ Општините Вратница, Куманово и Могила		
2001		
	2002	
2003		

Нова пречистителна и канализациона

Во селото Бојане вчера почна изградбата на пречистителната станица и канализационата мрежа. Вредноста на проектот „Санитација на селото Бојане“ Системот во Бојане е по рамките на планот за санитација во кој ќе се опфатено селото Радавица и селото Радине. Вкупната вредност на системот се проценува на 2,5 милиони германски марки што ќе ги обезбедат членките на Хуманитарниот центар за меѓународна соработка и Фондацијата „Свети Никола“.

ПРЕС-КОНФЕРЕНЦИЈА НА МАКЕДОНСКИОТ ЦЕНТАР ЗА МЕЃУНАРОДНА СОРАБОТКА

Обезбедена финансиска помош за повеќе проекти

Целта на посетата на Холандија беше да се презентираат видувањата на невладините хуманитарни организации за состојбите во Македонија и да се обезбеди финансиска поддршка за реализација на неколку проекти. Ова беше речено на вчерашната прес-конференција на Македонскиот центар за меѓународна соработка, на која претседателот Мирко Савровски рече дека за време на тридневната посета се остварени повеќе среќи со холандските владини и хуманитарни институции. Така, со холандското министерство за развој е договорена помош од 500 илјади германски марки за реализација на проектот за цивилно општество, кој најмасовно се реализира во наредните три години. Оваа помош е надвор од волонтира што владата на Холандија и ја дава на нашата земја.

Инаку, на вчерашната прес-конференција Македонскиот центар за меѓународна соработка ги представи проектите за развој на селото, за вработување, за достоинство на хандикепирани и проектот за цивилно општество. За нив се обезбедени 1,8 милиони долари. За овие проекти минатата година во нашата земја се вложени 2,6 милиони германски марки.

Заживување на цивилното општество

Македонскиот центар за меѓународна соработка (МЦМС), минатата недела организирал работилница на тема „Привлечна на Западот за привлеклив на граѓани и фондации“. Во работилницата учествуваа претставници на невладините организации, судии од основните судови, адвокати и претставници на општинските заедници ИМЦЛ, УСАИД и АБАЦ/ИЕДИ. Работилницата претставува дел од проектот истражување како „Закон за невладините организации“. Во рамките на овој проект, беше објаснена и книгата „Комментар на Законот за здруженија на граѓани и фондации“, чии автори, д-р Наташа Габер и проф. д-р Боряна Давидовска, беа присутни на Работилницата.

Според Савно Клевковски, директор на МЦМС, основна цел на овој проект е создавање на граѓанско општество, а прв чекор кој тоа овозможува е припадност на правната рамка. Инаку, Законот е донесен 1998 година и досега се применува. МЦМС ја повикува де имплементацијата за одржување на максимална работилница (претстај се трај) со цел да се иривителе вивањавието на адвокатите.

На работилницата, д-р Габер зборуваше за важността на востановување на невладините организации. Тие, првпат, се мивајва, во иднина, ќе бидат подготвени да зајакнат својот статус како независни организации.

Вода за седум села

Македонскиот центар за меѓународна соработка (МЦМС) и неговите партнери од странските организации се залагаат за реализација на проектот за водоснабдување на седум села во северозападниот дел на Македонија. Проектот е финансиран од странските организации и граѓаните на селата.

Мирот е премногу важен за да им се остави само на политичарите

Македонскиот центар за меѓународна соработка (МЦМС) и неговите партнери од странските организации се залагаат за реализација на проектот за водоснабдување на седум села во северозападниот дел на Македонија. Проектот е финансиран од странските организации и граѓаните на селата.

Мирот е премногу важен за да им се остави само на политичарите

Македонскиот центар за меѓународна соработка (МЦМС) и неговите партнери од странските организации се залагаат за реализација на проектот за водоснабдување на седум села во северозападниот дел на Македонија. Проектот е финансиран од странските организации и граѓаните на селата.

Мирот е премногу важен за да им се остави само на политичарите

Македонскиот центар за меѓународна соработка (МЦМС) и неговите партнери од странските организации се залагаат за реализација на проектот за водоснабдување на седум села во северозападниот дел на Македонија. Проектот е финансиран од странските организации и граѓаните на селата.

